

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Bc. Kristýna Nováková

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kristýna Nováková

Podnikání a administrativa

Název práce

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Název anglicky

Evaluation of the Financial Literacy of the Selected Group of the Inhabitants

Cíle práce

Cílem diplomové práce je komparace úrovně finanční gramotnosti žáků čtvrtých ročníků středních škol v jihočeském městě Strakonice.

Metodika

Teoretická část práce bude zpracována metodou deskripce za použití odborných publikací zabývajících se finanční gramotností, finančním vzděláváním a dostupnými finančními produkty na finančním trhu v České republice.

V praktické části práce bude provedeno testování žáků čtvrtých ročníků v různých typech středních škol ve Strakonících. Následně budou výsledky interpretovány a komparovány.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

finanční gramotnost, finanční vzdělávání, finanční trh, finanční produkty, rpsn, úroková míra, úvěr, zadlužení

Doporučené zdroje informací

BERMAN, Karen. Financial Intelligence. New York: Perseus Books, 2013, 2845 s. ISBN 978-1494561253

BERTL, Ivan. Kapitoly o finanční gramotnosti. Praha: Triton, 2012, 80 s. ISBN 978-80-7387-622-7

DOUBKOVÁ, Anna, TOMEK, Karel. Finanční gramotnost pro každého. Stařeč: INFRA, 2017, 120 s. ISBN 978-80-86666-64-8

KIYOSAKI, Robert T. Rich Dad Poor Dad. Scottsdale: Plata Publishing, 2011, 178 s. ISBN 978-1-61268-000-2

NAVRÁTILOVÁ, Petra, JIŘÍČEK, Michal. Finanční gramotnost – metodika. Prostějov: Computer Media, 2013, 184 s. ISBN 978-80-7402-151-0

POLOUČEK, Stanislav a kol. Peníze, banky, finanční trhy. Praha: C.H.Beck, 2009, 420 s. ISBN 978-80-7400-152-9

REJNUŠ, Oldřich. Finanční trhy. Praha: Grada, 2014, 768 s. ISBN 978-80-247-3671-6

ŠKVÁRA, Miroslav. Finanční gramotnost. Praha, 2016, 284s. ISBN 978-80-9048-233-3

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Hrdlička, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 3. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce Ing. Pavlu Hrdličkovi, Ph.D. za jeho odborné rady a vedení při zpracování diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat Gymnáziu Strakonice, Vyšší odborné škole, Střední průmyslové škole a Střední odborné škole řemesel a služeb Strakonice, Euroškole Strakonice a žákům zmíněných středních škol, jež se zúčastnili testování finanční gramotnosti.

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je finanční gramotnost a finanční vzdělávání v České republice. Jsou uvedeny veškeré dílčí části finanční gramotnosti – peněžní, cenová, rozpočtová, numerická, informační a právní gramotnost. V rámci peněžní gramotnosti se práce orientuje například na vývoj peněz a jejich funkci, centrální banku a její funkce či na nabídku produktů v bankovním a nebankovním sektoru. Ohledně cenové gramotnosti jsou vysvětlovány pojmy jako inflace, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost či daňový systém. V rozpočtové gramotnosti je pak vysvětlena problematika rodinného rozpočtu a zadluženosti. Práce se věnuje též tématu ochrany spotřebitele na finančním trhu. Cílem práce je komparace úrovně finanční gramotnosti žáků čtvrtých ročníků středních škol v jihočeském městě Strakonice, zejména Gymnázium Strakonice, Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola řemesel a služeb Strakonice a Euroškola Strakonice. Úroveň finanční gramotnosti ve zmíněných školách byla prověřována skrze test finanční gramotnosti složený z osmi otázek. Nejprve byl test vyhodnocen vždy v každé jednotlivé třídě, poté v rámci celé příslušné střední školy a též byla vyhodnocena finanční gramotnost všech škol dohromady.

Klíčová slova: finanční gramotnost, finanční vzdělávání, finanční trh, finanční produkty, rpsn, úroková míra, úvěr, zadlužení

Evaluation of the Financial Literacy of the Selected Group of the Inhabitants

Abstract

The object of this thesis is a financial literacy and financial education in Czech Republic. All parts of financial literacy are introduced – monetary literacy, price literacy, budget literacy, numerical literacy, informational literacy and legal literacy. In money literacy is thesis oriented in money development and their function, central bank and its function or the offer of products in the banking and non-banking sector. Regarding to price literacy there are explained terms like inflation, gross domestic product, unemployment or tax system. In budget literacy is explained problematics of family budget and indebtedness. The thesis is also dealing with theme of consumer protection on financial market. The purpose of this thesis is comparison of the level of financial literacy of students attending the fourth year of high school in South Bohemia town Strakonice, especially Gymnázium Strakonice, Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola řemesel a služeb Strakonice a Euroškola Strakonice. The level of financial literacy in these schools has been reviewed through the financial literacy test composed of eight questions. First was this test evaluated in each class, then within whole high school and also there was evaluated the level of financial literacy of all school together.

Keywords: financial literacy, financial education, financial market, financial products, apr, interest rate, credit, debt

Obsah

1. Úvod.....	13
2. Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3. Teoretická východiska	15
3.1 Finanční gramotnost a její definice	15
3.2 Peněžní gramotnost	16
3.2.1 Peníze a jejich funkce	16
3.2.2 Vývoj peněz	17
3.2.3 Bankovní systém.....	18
3.2.4 Centrální banka – Česká národní banka	18
3.2.4.1 Měnová politika.....	19
3.2.5 Bankovní sektor	20
3.2.6 Nebankovní sektor	21
3.2.7 Bankovní finanční produkty	21
3.2.7.1 Úvěrové bankovní produkty	22
3.2.7.2 Investiční bankovní produkty	24
3.2.7.3 Ostatní druhy bankovních produktů a služeb	26
3.2.8 Garanční systém finančního trhu	28
3.2.9 Úrokové sazby	28
3.2.10 Roční procentní sazba nákladů	29
3.3 Cenová gramotnost.....	30
3.3.1 Trh.....	30
3.3.2 Cena	31
3.3.3 Inflace	31
3.3.4 Hrubý domácí produkt.....	33
3.3.5 Nezaměstnanost	35
3.3.6 Daňový systém.....	37
3.4 Rozpočtová gramotnost.....	38
3.4.1 Rodinný rozpočet.....	39
3.4.2 Brigády.....	40
3.4.3 Zadlužení, exekuce a osobní bankrot.....	40
3.5 Numerická gramotnost	41
3.6 Informační gramotnost	41

3.7	Právní gramotnost.....	41
3.7.1	Ochrana spotřebitele	41
3.7.2	Česká národní banka v ochraně spotřebitele.....	42
3.7.3	Finanční arbitr a ochrana spotřebitele	43
3.7.4	Rozhodčí doložka.....	44
3.7.5	Směnky a blankosměnky	44
3.8	Finanční vzdělávání.....	44
4.	Praktická část	46
4.1	Výzkumné otázky.....	46
4.2	Test finanční gramotnosti	46
4.3	Vyhodnocení testů finanční gramotnosti – Gymnázium Strakonice.....	48
4.3.1	Vyhodnocení testů ve třídě 4.A.....	48
4.3.2	Vyhodnocení testů ve třídě 4.B.....	51
4.3.3	Vyhodnocení testů ve třídě 4.C.....	53
4.3.4	Vyhodnocení testů ve třídě Oktáva.....	55
4.4	Finanční gramotnost Gymnázia Strakonice	57
4.5	Vyhodnocení testů finanční gramotnosti – VOŠ, SPS a SOŠ Strakonice.....	60
4.5.1	Vyhodnocení testů ve třídě 4OT	60
4.5.2	Vyhodnocení testů ve třídě 4SA	62
4.5.3	Vyhodnocení testů ve třídě 4SB.....	64
4.5.4	Vyhodnocení testů ve třídě 4SC.....	66
4.6	Finanční gramotnost VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice	68
4.7	Vyhodnocení testů finanční gramotnosti – Euroškola	70
4.7.1	Vyhodnocení testů ve třídě 4.D.....	71
4.8	Finanční gramotnost Euroškola Strakonice.....	73
4.9	Komparace středních škol	75
5.	Výsledky a diskuze	81
6.	Závěr.....	86
7.	Bibliografie.....	88
8.	Přílohy	93

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Základní schéma finanční gramotnosti.....	16
Obrázek 2:	Vzorec výpočtu RPSN dle přílohy č. 5 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru	30
Obrázek 3:	Rovnovážná cena.....	31

Obrázek 4: Schéma daňové soustavy.....	37
Obrázek 5: Nabídka nebankovní společnosti.....	47

Seznam tabulek

Tabulka 1: Dosažené hodnoty jednotlivé míry inflace	33
Tabulka 2: Celková úspěšnost třídy 4.A	48
Tabulka 3: 4.A - vyhodnocení jednotlivých otázek	49
Tabulka 4: Obdržené body z testu ve třídě 4.A	50
Tabulka 5: Celková úspěšnost třídy 4.B	51
Tabulka 6: 4.B - vyhodnocení jednotlivých otázek	51
Tabulka 7: Obdržené body z testu ve třídě 4.B.....	53
Tabulka 8: Celková úspěšnost třídy 4.C	53
Tabulka 9: 4.C - vyhodnocení jednotlivých otázek	53
Tabulka 10: Obdržené body ve třídě 4.C.....	55
Tabulka 11: Celková úspěšnost třídy Oktáva	55
Tabulka 12: Oktáva – vyhodnocení jednotlivých otázek.....	55
Tabulka 13: Obdržené body třídy Oktáva.....	57
Tabulka 14: Finanční gramotnost Gymnázia Strakonice.....	57
Tabulka 15: Gymnázium Strakonice – vyhodnocení jednotlivých otázek	58
Tabulka 16: Celková úspěšnost třídy 4OT	60
Tabulka 17: 4OT – vyhodnocení jednotlivých otázek.....	60
Tabulka 18: Obdržené body třídy 4OT	62
Tabulka 19: Celková úspěšnost třídy 4SA.....	62
Tabulka 20: 4SA – vyhodnocení jednotlivých otázek	62
Tabulka 21: Obdržené body třídy 4SA	64
Tabulka 22: Celková úspěšnost třídy 4SB	64
Tabulka 23: 4SB – vyhodnocení jednotlivých otázek	64
Tabulka 24: Obdržené body třídy 4SB	66
Tabulka 25: Celková úspěšnost třídy 4SC	66
Tabulka 26: 4SC – vyhodnocení jednotlivých otázek	66
Tabulka 27: Obdržené body ve třídě 4SC.....	68
Tabulka 28: Finanční gramotnost VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice	68
Tabulka 29: VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice – vyhodnocení jednotlivých otázek	69

Tabulka 30: Celková úspěšnost třídy 4.D	71
Tabulka 31: 4.D – vyhodnocení jednotlivých otázek	71
Tabulka 32: Obdržené body ve třídě 4.D	73
Tabulka 33: Finanční gramotnost Euroškola Strakonice	73
Tabulka 34: Finanční gramotnost jednotlivých škol.....	75
Tabulka 35: Počet obdržených bodů za každou střední školu	76
Tabulka 36: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu.....	77
Tabulka 37: Rozdíly úspěšnosti mezi školami.....	78
Tabulka 38: Pořadí škol v jednotlivých otázkách	79
Tabulka 39: Finanční gramotnost jednotlivých škol a celková finanční gramotnost	81
Tabulka 40: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu.....	83

Seznam grafů

Graf 1: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.A	50
Graf 2: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.B	52
Graf 3: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.C	54
Graf 4: Celkový přehled získaných bodů třídy Oktáva.....	56
Graf 5: Gymnázium Strakonice – úspěšnost jednotlivých otázek	59
Graf 6: Celkový přehled získaných bodů třídy 4OT.....	61
Graf 7: Celkový přehled získaných bodů třídy 4SA	63
Graf 8: Celkový přehled získaných bodů třídy 4SB	65
Graf 9: Celkový přehled získaných bodů třídy 4SC	67
Graf 10: VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice - úspěšnost jednotlivých otázek.....	70
Graf 11: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.D	72
Graf 12: Euroškola Strakonice – úspěšnost jednotlivých otázek	74
Graf 13: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu.....	77
Graf 14: Celkový přehled získaných bodů z testu za všechny střední školy	80
Graf 15: Úspěšnost jednotlivých tříd všech středních škol.....	82
Graf 16: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu.....	84

1. Úvod

Finanční gramotnost je součástí nadřazené ekonomické gramotnosti a v České republice je zajišťována Ministerstvem financí, které v roce 2010 vydalo Národní strategii finančního vzdělávání. Na základě zmíněného souboru se finanční gramotností rozumí soubor znalostí a dovedností občana nezbytných k finančnímu zabezpečení sebe a své rodiny. Finančně gramotný člověk je schopen orientovat se v peněžní problematice a reagovat na měnící se životní situace. S postupným vývojem finančních potřeb a podmínek byla vydána revidovaná Národní strategie finančního vzdělávání v květnu roku 2018.

Fungování finančního systému je ovlivňováno penězi, jež představují prostředek směny. Prvotně se uplatňovala barterová směna neboli výměnný obchod zboží za zboží. Postupem času se tato prostá směna ukázala býti problémem, a tudíž byla nahrazena nejprve komoditními penězi (například kožešiny či mušle) a poté penězi z drahých kovů. Z kovů se razily mince a poté byly tištěny i papírové bankovky a společně tak tvořily zákonné platidlo. Finanční systém se rozvíjel nadále a dal vzniknout bankovním službám. Občané měli na výběr, zda svou peněžní hotovost budou držet ve formě bankovek a mincí či si ji uloží do banky.

V České republice se uplatňuje dvoustupňový bankovní systém, který znamená existenci jedné centrální banky a většího počtu bank komerčních. Centrální banku představuje Česká národní banka, která dohlíží na celý finanční trh a vydává do oběhu bankovky a mince. Komerční banky pak poskytují služby svým klientům z řad občanů a podniků. Vedle bankovního sektoru působí na českém trhu také nebankovní instituce, které od roku 2016 musí mít ze zákona poskytnutou licenci od České národní banky. Společnosti bez udělené licence se nazývají lichvářské a z trhu se nepodařilo je zatím zcela odstranit.

S rostoucím zadlužováním občanů, neschopností své závazky splácet a též rostoucím počtem nařízených exekucí je nutno klást důraz na kvalitní finanční vzdělávání. V České republice podporuje finanční vzdělávání občana jako spotřebitele a též přispívá k rozvoji společnosti a ekonomiky státu. Finanční vzdělávání představuje nástroj zvyšující úroveň finanční gramotnosti občanů, aby dokázali pracovat s relevantními informacemi finančního trhu a zvládali reagovat na měnící se životní situace či hospodařit s rozpočtem.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je komparace úrovně finanční gramotnosti žáků čtvrtých ročníků středních škol v jihočeském městě Strakonice, zejména Gymnázium Strakonice, Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola řemesel a služeb Strakonice a Euroškola Strakonice.

Dílejšími cíli práce jsou deskripce finanční gramotnosti, složek finanční gramotnosti a metody finančního vzdělávání.

2.2 Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část práce bude zpracována metodou deskripce za použití odborných publikací zabývajících se finanční gramotností, finančním vzděláváním a dostupnými finančními produkty na finančním trhu v České republice.

Praktická část práce bude prostřednictvím testování prověřovat úroveň finanční gramotnosti žáků čtvrtých ročníků jednotlivých škol. Budou stanoveny výzkumné otázky, které budou na základě provedeného výzkumu v závěru potvrzeny či vyvráceny. Sestavený test finanční gramotnosti bude vyhodnocen vždy v každé třídě čtvrtých ročníků, poté v rámci celé příslušné střední školy a též bude vyhodnocena celková finanční gramotnost všech škol dohromady. Metodou komparace bude následně porovnávána finanční gramotnost mezi jednotlivými školami, a to z celého testu finanční gramotnosti i z jednotlivých otázek.

3. Teoretická východiska

3.1 Finanční gramotnost a její definice

Definice finanční gramotnosti zajišťuje konzistentnost a provázanost činností veřejného a soukromého sektoru v rámci finančního vzdělávání a je klíčová pro stanovení Standardů finanční gramotnosti jakožto cíle finančního vzdělávání a mapování finanční gramotnosti cílových skupin. Dle Ministerstva financí České republiky byla v roce 2010 vydána Národní strategie finančního vzdělávání, ve které byla finanční gramotnost definována následovně: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*“ (1 str. 11) S uvedenou definicí se ztotožňuje kromě Ministerstva financí také Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo průmyslu a obchodu a Česká národní banka. (1)

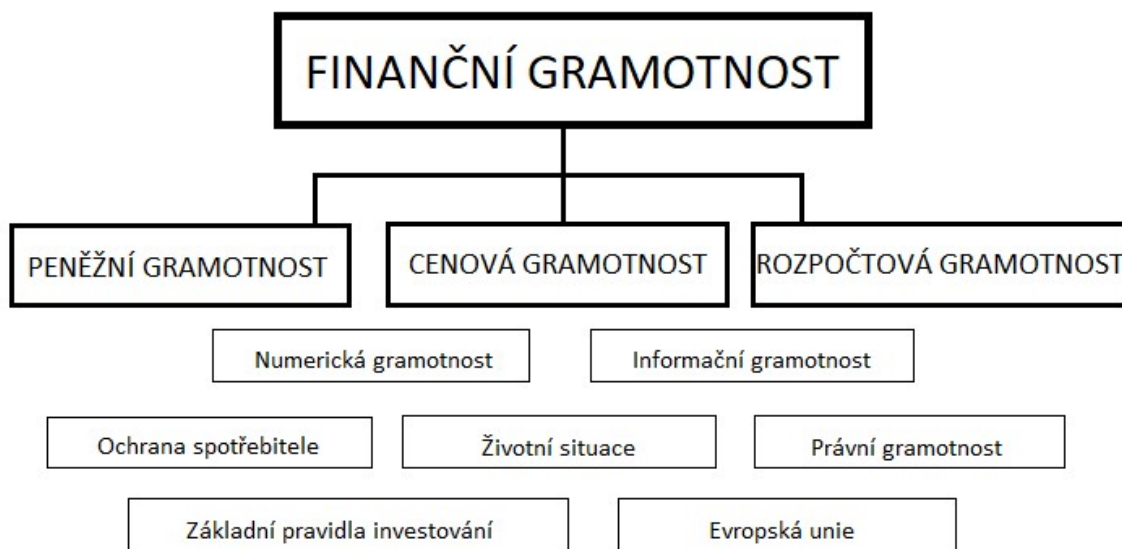
V květnu roku 2018 předkládá Ministerstvo financí České republiky návrh revidované Národní strategie finančního vzdělávání, který říká, že: „*Finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování. Ke zvyšování finanční gramotnosti napomáhají jak finanční vzdělávání, tak i praktické zkušenosti se sjednáváním finančních produktů.*“ (2 str. 3) K aktualizaci strategie dochází z důvodu nutného souladu se současnými potřebami a podmínkami. (2)

Finanční gramotnost je složkou nadřazené ekonomické gramotnosti, která mimo jiné zahrnuje například schopnost zajistit si příjem i schopnost rozhodovat o výdajích, dále umět zvážit důsledky svých osobních rozhodnutí jak na současný, tak budoucí příjem či schopnost orientace na trhu pracovních příležitostí. Neopomenutelnou součástí finanční gramotnosti jsou makroekonomické aspekty a oblast daňová, jelikož se podílí velmi významně na peněžních tocích soukromých financí jednotlivců i domácností. (1)

Základními podsložkami finanční gramotnosti jsou peněžní gramotnost, cenová gramotnost a rozpočtová gramotnost. Dále je možné setkat se s pojmy numerická gramotnost, která znamená schopnost získávat a následně používat matematické informace

v reálných situacích dospělého života a zvládat či řešit situace, které mohou skutečně nastat. Informační gramotnost je považována za schopnost vyhledat a umět použít relevantní informace. V rámci informační gramotnosti byl založen projekt Infogram, který funguje jako webový portál pro její rozvoj. Gramotnost právní znamená souhrn znalostí a informací platného práva z hlediska ochrany občanů. (1) (3)

Obrázek 1: Základní schéma finanční gramotnosti

Zdroj: Vlastní zpracování dle (3)

3.2 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost obsahuje pravomoci nezbytné pro řízení hotovostních i bezhotovostních peněz a nástroje určené pro peněžní transakce, jako jsou například běžné účty, platební karty a podobně. (1)

3.2.1 Peníze a jejich funkce

Penězi je v nejobecnější rovině chápáno aktivum, které je ekonomickými subjekty všeobecně přijímaným a uznávaným prostředkem směny při platbách za zboží či služby, ale též při úhradě ostatních závazků. Všeobecná akceptovatelnost aktiva je podmíněna určitými důležitými vlastnostmi, které musí být přítomny. Mezi nejdůležitější se řadí homogennost, schopnost uchovat své vlastnosti v čase, prostá manipulace a standardizovaná kvalita. (4)

Peníze jakožto aktivum mají tři základní funkce. Jedná se o prostředek směny, kdy jsou peníze používány při úhradě za zboží i služby. Dále pak plní funkci zúčtovací jednotky, což znamená, že peníze slouží jako jednotka k určení hodnoty u zboží a služeb. Poslední funkcí je definován uchovatel hodnoty, jelikož peníze mají svou kupní sílu, která je však dále ovlivněna inflací. (3) (4)

3.2.2 Vývoj peněz

Existence peněz podmiňuje správné fungování finančního systému. Zpočátku se uplatňovala pouze takzvaná barterová směna (neboli výměnný obchod). Tato prostá směna zboží za zboží vyžadovala shodu potřeb na obou stranách obchodníků, což se čím dál častěji ukazovalo být problémem. Proto docházelo k postupnému vzniku prvních primitivních forem peněz, které barterovou směnu postupně vytlačovaly (v současnosti je však také možné se s barterovou směnou setkat, jedná se o směnu na úrovni mezinárodních obchodních operací prostřednictvím barterových centrál či tržišť). (4) (5) (6)

Historicky první peníze byly v podobě zbožových (komoditních) peněz. Došlo k vydělení vybrané komodity ze spotřeby a ve směnných obchodech působila jako univerzální směnný nástroj. Jednalo se kupříkladu o dobytek, kožešiny, plátno, sůl či mušle čili komodity, které samy obsahovaly vlastní vnitřní hodnotu chápanou též jako kupní sílu. Tato forma peněz byla akceptována v rámci celé společnosti, a to zvláště díky jejich přirozené vzácnosti v dané době. (4)

S časovým vývojem lidé shledávali u zbožových peněz značné nevýhody, a proto byly nahrazovány vhodnějšími formami – drahými kovy, a to zejména zlatem a stříbrem. Jelikož jsou výše uvedené kovy homogenní, jejich použití není komplikované, jsou dělitelné, avšak neztrácejí tím na své hodnotě a jsou dlouhodobě vzácné i trvanlivé, vzbuzovaly proto u lidí důvěru. Nejprve funkci platidla plnily v přirozené nezpracované formě, později se z uvedených kovů razily mince. (4) (7)

V další etapě se ukázalo, že není důležitý materiál, ze kterého je platidlo zhotoveno, ale garance okamžité a bezproblémové výměny. Tento poznatek dal vzniknout papírovým bankovkám, zprvu emitovaným soukromými bankami a následně prohlášenými za zákonné platidlo, a tudíž je nikdo nemohl odmítnout, což posílilo důvěru obyvatel v nově zavedené platidlo. (7)

S vývojem finančního systému byla potřeba rozšiřovat nabídku bankovních služeb. Zprvu lidem umožňovaly disponovat s penězi uloženými na bankovních účtech šeky, později pak platební karty. Vznik platebních instrumentů podnítil bezhotovostní platby a značnou aktivitu bank, které začaly provádět mezibankovní převody. Lidé jako ekonomické subjekty měli na výběr, zda svou peněžní hotovost budou držet ve formě mincí a bankovek (oběživa) či si ji uloží do banky na bankovní účet (ve formě bezhotovostních peněz). Lidé začali tvořit své bohatství neboli majetek, do kterého se řadily mimo množství peněz i pozemky, domy, movité věci a následně zavedené finanční instrumenty (akcie, dluhopisy a podobně). (7)

3.2.3 Bankovní systém

Ve světě se lze setkat s mnohými podobami bankovní soustavy, což závisí kupříkladu na stupni rozvinutosti ekonomiky daného státu, jeho finanční situaci, směnitelnosti příslušné měny a jejím mezinárodním významu. Při zaměření na země s rozvinutou tržní ekonomikou se mluví o dvoustupňových bankovních systémech, jejichž hlavním rysem je přítomnost centrální banky jakožto subjektu regulujícího a dohlížejícího na všechny existující obchodní banky dle dané legislativy. Komerční banky pak mají v kompetenci poskytování bankovních služeb klientům a provádění mezibankovních obchodů. Tento systém je platný i v České republice a centrální bankou je Česká národní banka – ČNB. (7)

3.2.4 Centrální banka – Česká národní banka

Česká národní banka je zřízena Ústavou České republiky a její činnost musí být v souladu se „*zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance a dalšími právními předpisy*“ (3 str. 16) Její sídlo se nachází v Praze, nejvyšším řídicím orgánem se nazývá sedmičlenná bankovní rada. V čele vystupuje guvernér, dále pak dva viceguvernéři a další čtyři členové České národní banky. Všech sedm subjektů je jmenováno i odvoláváno prezidentem státu na šestileté funkční období. Prvním guvernérem České národní banky se stal Alois Rašín 6. 3. 1919 a zastával zmíněnou funkci pouze do 8. 7. 1919. V současnosti, přesněji od 1. 7. 2016 vykonává funkci guvernéra Jiří Rusnok. (3) (8)

Hlavním cílem činnosti České národní banky je péče o cenovou stabilitu, čímž přispívá k udržitelnému hospodářskému růstu. Dále má kompetence správního úřadu (rozsah stanoven zákonem) a hospodaří s majetkem svěřeným státem. Pokud to není v rozporu

s hlavním cílem, podporuje Česká národní banka hospodářskou politiku. V rámci cenové stability určuje Česká národní banka měnovou politiku, jako jediný orgán v České republice vydává do oběhu bankovky a mince a následně reguluje peněžní oběh, platební styk a dohlíží na celý bankovní koridor, kapitálový trh, pojišťovnictví a jiné. (3)

Mezi kompetence patří i udělování licencí obchodním bankám, nad kterými posléze vykonává bankovní dohled, jinými slovy kontroluje, zda komerční banky poskytují klientům služby v souladu s platnou legislativou. (5)

Česká národní banka je pověřena kontrolou peněz v oběhu, zda nejsou opotřebované či falešné. V takovém případě dochází k jejich stahování z oběhu a postupnému nahrazování novými. Pokud se jedná o variantu zfalšovaných peněz, je nutné uvědomit Policii České republiky. (5)

3.2.4.1 Měnová politika

Měnovou politiku určuje v České republice centrální Česká národní banka. Jedná se o systém procesů, jejichž prostřednictvím centrální banka usiluje o dosažení předem definovaných cílů s využitím měnových nástrojů. Cíle měnové politiky podléhaly změnám za dobu celého působení České národní banky. Definovaným cílem měnové politiky byla například rovnováha platební bilance, stabilita peněžní zásoby, zaměstnanost, ekonomický růst a další. V 70. letech 20. století byl důraz kladen na snížení inflace, posléze od 90. let minulého století byla cenová stabilita stanovena hlavním cílem a přetrvává do současnosti. K definovanému hlavnímu cíli měnové politiky je možné formulovat sekundární cíl jakožto stabilitu finančního sektoru. (4)

Cenovou stabilitou je v ekonomice České republiky považován stav, kdy je přítomna existence mírné nenulové inflace kolem 2 % ročně. (4)

Cílů měnové politiky je dosahováno pomocí měnověpolitických nástrojů, jejichž základní dělení stanovuje nástroje přímé a nepřímé. Nepřímé nástroje znamenají opatření usměrňující činnost všech komerčních bank v zemi, tudíž jejich použití ovlivňuje fungování bankovního, ale i finančního a ekonomického systému. Patří mezi ně kupříkladu základní úrokové sazby centrální banky, povinné minimální rezervy, operace na volném trhu a intervence na devizovém trhu. Naopak přímé nástroje jsou administrativního charakteru a k jejich použití dochází spíše výjimečně při selhání nástrojů nepřímých. Za nejčastěji používané a nejvýznamnější jsou považovány povinné vklady, úrokové limity, pravidla likvidity a úvěrové kontingenty. (4) (7)

3.2.5 Bankovní sektor

V České republice je bankovní sektor složen z centrální banky (Česká národní banka) a všech komerčních bank. (3)

Dle České bankovní asociace je bankovní sektor charakterizován několika určitými následujícími body - v České republice je finanční sektor dominován bankami, z hlediska vlastnictví je bankovní sektor internacionalizován, i přes odlišnosti panuje mezi jednotlivými bankami vzájemná konkurence, na finančním trhu v České republice jsou ve vedoucí pozici banky a tudíž celý finanční sektor je pod dohledem České národní banky (kromě bank ČNB dále reguluje činnost například družstevních záložen, pojišťoven, penzijních fondů investičních společností a investičních podílových fondů, leasingových společností a podobně). Posledním bodem je rozvíjení dynamického segmentu retailového bankovníctví jako poskytování úvěrů domácnostem (úvěry spotřebitelské i úvěry na uspokojení bytové potřeby). (9)

Banky jsou členěny podle vlastnické struktury na státní banky (vlastněny státem), družstevní banky (uplatňuje se zde podílové družstevní vlastnictví) a soukromé banky (nejběžnější, fungující jako akciové společnosti). Dále je možno banky rozdělit na základě zaměření činnosti na banky univerzální (zahrnují všechny dostupné bankovní činnosti), specializované banky (například spořitelny neboli depozitní banky, hypoteční banky a jiné) a banky komerční. (3)

Základní činnost komerční (obchodní) banky je přijímání peněz od klientů (občanů a podniků) a následně půjčování peněz. V případě přijímání peněz se jinými slovy hovoří o přijímání vkladů, v případě půjčování peněz pak o poskytování úvěrů. Občané a firmy ukládají na své bankovní účty peněžní prostředky, které banka úročí. Úrok v tomto případě znamená odměnu pro klienta od banky a jeho výše závisí na druhu účtu. U běžného účtu se úrok pohybuje na nižší hladině než na spořicí dluhodobém účtu (zde záleží na době spoření a výši vkladu). Úvěr pro klienta znamená financování svých potřeb cizími penězi (neboli penězi banky) po předem stanovenou lhůtu, za předem stanovených podmínek a vždy se k němu váže úrok, chápán jako peněžní odměna bance za poskytnutí úvěru. (5)

Služby, které komerční banky poskytují občanům a podnikům, jsou však mnohem rozmanitější. Jedná se kromě poskytování úvěrů a přijímání vkladů též o vedení bankovních účtů, provádění operací s cennými papíry, zprostředkování platebního styku, což znamená převod peněz od jednoho klienta ke druhému a lze dělit na hotovostní a bezhotovostní, který

je pak dále členěn na tuzemský a zahraniční platební styk. Další službou je poskytování doplňkových služeb jako například platební karta k účtu pro výběr z bankomatu či platby u obchodníků, výpisy z účtu, internetbanking a další. V poslední řadě se jedná o nabízení dalších bankovních produktů, mezi které se řadí kupříkladu spotřebitelské a hypoteční úvěry, pojištění osob i nemovitostí a jiné. Banky si za řadu z těchto služeb účtují poplatky, které tvoří část jejich příjmů. (3) (5)

3.2.6 Nebankovní sektor

Vedle bankovních institucí působí na českém trhu též takzvané nebankovní instituce poskytující především úvěry, avšak bez bankovní licence. Nebankovní půjčka je tudíž obdobou bankovní půjčky vhodnou pro osoby, které nesplňují podmínky pro získání půjčky v bankovní instituci. Zpravidla u nebankovních půjček není nutnost prověřit platební minulost uchazeče o půjčku, a tak její získání bývá provedeno ve velmi krátkém časovém úseku. Samotnou žádost lze vyřídit telefonicky či online přes internet. Na druhou stranu je ve většině případů nebankovních půjček úrok vyšší než u půjček bankovních. (3)

Nebankovní finanční instituce nabízejí především běžné spotřebitelské úvěry. Na konci roku 2016 vešel v platnost nový zákon o spotřebitelském úvěru, podle kterého mohou nebankovní půjčky nabízet pouze společnosti s kapitálem dvacet milionů korun a s udělenou licencí od České národní banky. Tímto krokem výrazně klesl počet nebankovních institucí z několika tisíc na přibližně sto. Na nebankovním trhu se vyskytují též lichvářské společnosti bez udělené licence. (10) (11)

3.2.7 Bankovní finanční produkty

Z hlediska účelu se rozlišují finanční produkty do tří základních skupin. Jedná se o úvěrové bankovní produkty, které umožňují klientům získat bankovní úvěry. Dále pak o investiční bankovní produkty, jejichž prostřednictvím klienti realizují finanční investice. Řadí se sem všechny bankovní vklady i bankovní dluhopisy. V poslední řadě se definují ostatní druhy bankovních produktů a služeb, mezi které je řazeno kupříkladu provádění platebního i zúčtovacího styku, pokladní i směnářské služby či služby obchodníků s cennými papíry. (7) (12)

3.2.7.1 Úvěrové bankovní produkty

Zajištění úvěru znamená poskytnutí peněžního obnosu klientovi s předem dohodnutým datem splacení a výší úroku. Úrok (neboli odměna instituci za poskytnutí úvěru) je vždy stanoven smluvně. Poskytovatelem úvěrových produktů jsou bankovní i nebankovní subjekty, přičemž na všechny poskytovatele dohlíží Česká národní banka. Menší riziko hrozí u bankovních půjček, k rychlejšímu a snadnějšímu vyřízení úvěru pak dochází u nebankovních institucí. U obchodních bank tvoří úvěry většinou část aktiv, které jsou relativně rizikové a málo likvidní, avšak ve srovnání s dalšími aktivy dosahují vyšších výnosů. Banky poskytují úvěry jednotlivcům, firmám i vládám, dále pak i úvěry zahraniční. Doba splatnosti ovlivňuje riziko poskytnutého úvěru, zpravidla u krátkodobých úvěrů se hovoří o výrazně nižším riziku než u dlouhodobých. Definováno je především úvěrové riziko neboli risk, zda bude klient (v tomto případě dlužník) schopen a ochoten závazek splatit. Z tohoto důvodu komerční banky v první řadě prověřují bonitu a solventnost klienta (nebankovní společnosti prověřují pouze klientovu bonitu). (4) (5) (13)

Spotřebitelské úvěry

Spotřebitelské úvěry znamenají financování nepodnikatelských potřeb fyzických osob zasláním peněz na účet nebo vyplacením hotovosti a zajišťují je jak bankovní, tak nebankovní orgány. Rozlišuje se čerpání úvěru účelového a neúčelového. Především je využíván k nákupu spotřebních artiklů, financování služeb (dovolená, školné) či nákupu a rekonstrukci nemovitostí. Při žádosti o úvěr musí klient splňovat základní podmínky: fyzická osoba starší 18 let, státní občanství České republiky a trvalé bydliště na území České republiky. Cenu za poskytnutí úvěru tvoří úrok a další poplatky, kupříkladu RPSN čili roční procentní sazba nákladů, jejíž zveřejnění poskytovateli je povinné. (14) (15)

Kontokorentní úvěry

Kontokorentní úvěr (=kontokorent) poskytují pouze komerční banky klientům k jejich sjednanému běžnému účtu. Jedná se o možnost čerpat peníze z účtu, na kterém již není potřebná hotovost. Jinými slovy jde klient do mínusu se stanoveným horním limitem, který představuje maximální možnou čerpatelnou částku. Ta je vypočtena na základě příjmů klienta, jelikož ke splacení kontokorentu dojde automaticky v momentě přijaté výplaty (nebo jiného příjmu) na vybraný účet. S kontokorentním úvěrem se dále pojí úroková sazba a ostatní poplatky, kterými jsou například poplatek za zřízení kontokorentu a jeho vedení nebo poplatek za změnu limitu. Důležitým ukazatelem při zřízení kontokorentního úvěru je lhůta

splatnosti, která je určena bankou. Komerční banky mají v nabídce kontokorenty s neomezenou dobou splatnosti, jiné naopak požadují vyrovnání účtu (kladný zůstatek či alespoň nulový) jednou za určité období (za půl roku, za rok a podobně). (5) (16) (17)

Hypoteční úvěry

Hypoteční úvěr (=hypotéka) je definován jako dlouhodobý účelový úvěr na bydlení se zástavním právem k nemovité věci na území České republiky. Hypotéku lze využít nejen ke koupi bytu nebo rodinného domu, ale také k výstavbě, rekonstrukci nemovitosti, vypořádání spoluvlastnického podílu a podobně. V druhé řadě existují i neúčelové hypotéky neboli americké hypotéky, které jsou poskytovány bez udání účelu nebankovními společnostmi a zpravidla bývají výše úročeny. Výše hypotečního úvěru závisí na hodnotě nemovitosti, ke které se váže zástavní právo. Žadatelem o hypotéku může být zletilá osoba s trvalým bydlištěm v České republice či více způsobilých osob (takzvaných spolužadatelů). Splácení úvěru po celou dobu probíhá anuitní splátkou, která je vždy složena ze splátky jistiny a úroků, jejichž poměr se mění v závislosti na čase. Úrokové sazby se sjednávají (fixují) pouze na několik let a vždy po uplynutí stanovené doby fixace dochází k vyjednání nové úrokové sazby. V tomto momentu je možno splatit mimořádnou splátkou úvěr či jeho část bez jakýchkoli sankcí či převést k jiné bance, která případně nabízí výhodnější úrok a celkové podmínky. Dále se uplatňuje variabilní (float) úroková sazba, jejíž výše je vázána na základní úrokové sazby České národní banky. (3) (18)

Česká národní banka vydává v červnu 2018 doporučení s cílem snížení potenciálně rizikových hypotečních úvěrů. Komerční banky by dle nejnovějšího platného doporučení neměly poskytovat hypotéky vyšší než 90 % hodnoty nemovitosti (Loan to Value) a hypotečních úvěrů v rozpětí 80 % – 90 % by nemělo být více než 15 % z celkových nových půjček. Takzvané stoprocentní hypotéky (LTV 100) již není možné získat. Česká národní banka též stanovuje omezení týkající se dluhu žadatele – neměl by překročit devítinásobek čistého ročního příjmu, dále pak týkající se splátky dluhu – žadatel by neměl zaplatit více než 45 % čistého měsíčního příjmu. (19)

Další typy úvěrů

Revolvingové úvěry (poskytovány ke kreditní kartě), lombardní úvěry (peněžní krátkodobé úvěry na konkrétní fixní částku s předem stanovenou dobou splatnosti), eskontní úvěry (peněžní krátkodobé úvěry na směnku) a emisní úvěry (dlouhodobé úvěry, kdy banka odkoupí emisi dluhopisů od potenciálního dlužníka). (7)

3.2.7.2 Investiční bankovní produkty

Potřebné peněžní zdroje získávané obchodními bankami se nazývají investiční bankovní produkty. Tyto produkty umožňují klientům bank proměňovat jejich disponibilní finanční prostředky na takzvaná investiční aktiva. Banka ve zmíněných obchodech vystupuje v pozici dlužníka čili se jedná o pasivní obchody. Dále lze deklarované produkty členit do dvou primárních skupin na bankovní vklady (jinými slovy depozita) a bankovní dluhopisy (nově emitované vlastní dluhopisy příslušné banky). (7)

Vklady na bankovních účtech

Vklady jsou děleny především z hlediska disponování s penězi, zda je možné s nimi kdykoli disponovat či vůbec. Základními vkladovými produkty jsou zejména:

- **Běžný účet** – Jedná se o nejrozšířenější formu vkladového produktu. Neslouží primárně ke spoření, ale jsou pomocí něj prováděny platební styky. Jelikož jsou peněžní prostředky na běžném účtu volně disponibilní, jejich úročení bývá zpravidla velmi nízké. (20)

- **Termínovaný vklad** - Termínovaným vkladem se rozumí vklad zpravidla pevné a větší částky, uložené klientem do banky s vidinou vyššího zhodnocení (banka připisuje vyšší úroky než na běžném účtu) na úkor dobrovolného vzdání se disponování s vkladem na předem určenou dobu. Definují se dva základní typy termínovaných vkladů, a to na pevnou lhůtu či s lhůtou výpovědní. Termínované vklady s pevnou lhůtou jsou v bance sjednávány na předem pevně stanovenou lhůtu, která čítá od jednoho týdne až po několik let a termín splatnosti lze vymezit přesně na den. Dále lze sjednat i revolvingové termínované vklady, které se po uplynutí sjednané doby automaticky obnoví. V případě termínovaných vkladů s výpovědní lhůtou platí pravidlo, kdy vkladatel musí bance předem oznámit, že chce vklad vybrat. Svoji peněžní částku si poté může vybrat až po vypršení předem stanovené výpovědní lhůty. Termínované vklady fungují na bázi takzvaného pásmového úročení, což znamená, že jsou úročeny vyšším úrokem, čím vyšší je vklad a delší období splatnosti (či výpovědní lhůta). Jestliže klient vybere vklad před stanoveným termínem, je v pravomocích banky naúčtovat poplatek za nedodržení podmínek smlouvy. Existují však i vklady, které předčasný výběr neumožňují za žádných podmínek. Termínované vklady mohou přinášet vyšší úrokový výnos při relativně nízké rizikovosti. (7) (21)

- **Spořicí účet** – Jedná se o jistou formu kombinace běžného účtu a termínovaného vkladu. S peněžním obnosem na spořicímu účtu lze libovolně disponovat, čímž se liší od

termínovaného vkladu a získává nad ním výhodu. Oproti běžnému účtu pak poskytuje vyšší úrok. Vedení spořicího účtu je buďto s výpovědní lhůtou či bez výpovědní lhůty. Banky mají v nabídce spořicí účty jako individuální finanční produkty nebo ve formě doplňku k již vedenému běžnému účtu. Mezi značné nevýhody může patřit omezení transakcí, kdy z některých spořicíh účtů lze pouze převést peníze na vázaný běžný účet. Na druhé straně však většina bank nepožaduje za vedení konta poplatky. (20)

•**Stavební spoření** - Stavební spoření smí poskytovat pouze specializované banky, kterými jsou stavební spořitelny licencované dle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. Jedná se o způsob sloužící k naspoření vlastních prostředků s příležitostí obdržení úvěru a tím pak financovat své bytové potřeby. Ze zákona vyplývá, že stavební spořitelna přijímá vklady a poskytuje úvěry účastníkům stavebního spoření, kterými může být fyzická nebo právnická osoba. Dále poskytuje státní příspěvek (státní podporu), ale pouze fyzickým osobám. Při sjednání smlouvy si účastník stavebního spoření zvolí takzvanou cílovou částku, což je limit peněz, kterého může ze stavebního spoření dosáhnout a nemůže být překročen. Stavební spoření je složeno ze dvou fází. První z nich je fáze spoření, která musí trvat alespoň 6 let. V této fázi účastník stavebního spoření (fyzická či právnická osoba, která již podepsala se spořitelnou smlouvu) vkládá peníze na účet u příslušné stavební spořitelny, a to jak pravidelně (od měsíční přes půlroční až po roční interval), tak lze i nepravidelně (kdykoli a jakoukoli částku). S vloženými částkami nemá vkladatel možnost disponovat na předem dohodnutou dobu. Druhou fází se nazývá fáze úvěru, kdy má účastník nárok na získání úvěru do výše cílové částky, pokud splní smluvní podmínky. Tato fáze však nastat nemusí, pokud účastník během první fáze naspoří celkovou cílovou částku. Existuje ještě druhá forma úvěru, takzvaný překlenovací úvěr, o který si účastník smí požádat dříve, než naspoří smluvně danou částku. Tento úvěr pak splácí do doby, než smluvně danou částku naspoří a bude si moci zažádat o řádný úvěr. Státní příspěvek na stavební spoření v průběhu let klesal a dnes jeho výše dosahuje 10 % z uložené částky, avšak maximálně z částky 20 000 Kč ročně. Aby klient měl nárok na tento příspěvek, nesmí se vložených peněz dotknout minimálně po dobu 6 let. Po této lhůtě může klient našetřené peněžní prostředky použít na cokoli. Pouze pokud bude žádat o úvěr, musí tyto peněžní prostředky pak využít na bytové potřeby. V případě vypovězení stavebního spoření hrozí nejen poplatky (penále) za předčasné zrušení smlouvy, ale i ztráta nároku na státní podporu, jak budoucí, tak již vyplacenou. (20) (22) (23) (24)

•**Podřízené vklady** – Mezi takzvané speciální druhy vkladů jsou řazeny podřízené vklady, které se odlišují od depozitních vkladů. Nejedná se o depozitní vklady, ale o neregulované investiční produkty a není na ně vztaženo pojištění vkladů Garančního systému finančního trhu. Peněžní prostředky vložené na podřízeném vkladu představují charakter podřízeného dluhu na základě zákona o dluhopisech. (7)

Bankovní dluhopisy

Obchodní banky emitují bankovní dluhopisy krátkodobé i dlouhodobé. Jedním z druhů jsou například depozitní certifikáty (respektive vkladové certifikáty či vkladní listy) v podobě listinného dokumentu, emitované na majitele (vklad vyplacen majiteli neboli doručiteli příslušného certifikátu) nebo na jméno (vklad vyplacen pouze na jméno uvedené v příslušném certifikátu). Banka vydáním zmíněného certifikátu potvrzuje přijetí vkladu (zpravidla s kratší dobou splatnosti) a zavazuje se vyplatit částku, která je v daném certifikátu uvedena, a to v předem stanoveném termínu. Vyplacená částka je doplněna o takzvaný diskont (zjednodušeně řečeno úrok) a jeho výše je ovlivněna dobou splatnosti. Významnou vlastností uvedených certifikátů je umožnění disponování s uloženými finančními prostředky. Období splatnosti se stanovuje od jednoho měsíce do jednoho roku, avšak může trvat i déle. (7)

Dále pak existují hypoteční zástavní listy emitované výhradně hypoteční bankou a použité pouze na poskytnutí hypotečního úvěru. Poslední bankovní dluhopisy představují bankovní obligace, pomocí nichž banka drží větší objem peněz po delší časový úsek bez rizika vrácení před termínem splatnosti. (7)

3.2.7.3 Ostatní druhy bankovních produktů a služeb

Platební karty

V České republice se poprvé objevily platební karty v roce 1990 a definovány jsou následovně: „*Platební karta je elektronický platební prostředek, který lze použít při platbě u obchodníka nebo nákupu přes internet nebo k výběru hotovosti z bankomatu.*“ (3 str. 57)

Veškeré platební karty obsahují nezbytné náležitosti – vydavatel karty, jméno držitele platební karty (či jinou identifikaci, například rodné číslo), číslo platební karty a její platnost, záznam dat pomocí magnetického proužku či mikročipu. Vůči zneužití jsou platební karty opatřeny PIN kódem, což je zcela náhodně vygenerovaný číselný kód a je znám jen držiteli dané platební karty. Podpisový vzor držitele karty je dalším ochranným prvkem proti zneužití a je umístěn na zadní straně platební karty. (3) (21)

V rámci debetní karty čerpá držitel finanční prostředky přímo ze svého běžného účtu, a to pouze do výše zůstatku. Oproti tomu kreditní karty jsou pevně vázány na čerpání úvěru poskytnutého institucí a spláceného zpravidla jednou měsíčně v předem sjednaném časovém období. Vedle možnosti placení nabízí kreditní karty dále ještě půjčování finančních prostředků, čímž mohou pomoci okamžitému překlenutí prozatímního nedostatku peněz i sloužit jako střednědobá půjčka s pravidelnými splátkami. Charge karty se liší od kreditních tím, že banka vždy na konci měsíce klientovi vystaví vyúčtování veškerých transakcí provedených na kartě. Ve sjednaném termínu pak klient jednorázově splatí celý dluh, který je bezúročný. Nákupní úvěrové karty jsou typem kreditních karet, vydávaných nebankovními institucemi a lišícími se především cenou, výší úročení a omezenou použitelností. Posledním typem platební karty z hlediska způsobu zúčtování jsou předplatní karty, které sestávají z omezené finanční částky a postupným čerpáním dílčích částek je celková částka snižována. Předplatní karty jsou většinou využívány jako zákaznické věrnostní, k úhradě pohonných hmot a podobně. (3)

Bankomaty

Přístroje sloužící k výběru hotovosti pomocí platební karty se nazývají bankomaty, které jsou vybaveny klientskou a operátorskou zónou. Bankomaty bývají zpravidla víceúčelové čili klient má navíc možnost po zasunutí karty a zadání PIN kódu zjistit na svém kontě zůstatek a podobně. Během roku 2017 bylo z bankomatů na území České republiky vybráno občanů téměř 666 miliard korun. (3) (25)

CashBack

Služba CashBack umožňuje vybírání hotovosti přímo u pokladen v obchodech při nákupu. Před úhradou platební kartou zákazník pouze oznámí vybíranou částku a následně peníze obdrží spolu s účtenkami (s částkou placenou za nákup, výběr a součet). Dříve bylo možné službu využít jen při nákupu minimálně za 300 Kč a vybíraná částka nesměla přesáhnout 1 500 Kč, od počátku července roku 2018 lze službu cashback využít i při útratě 1 Kč a limit výběru čítá až 3 000 Kč. K legislativním úpravám dochází především z důvodu vysoké minimální útraty, nízkého limitu pro výběr a nízkého povědomí občanů o službě. Za rok 2017 činily výběry na pokladnách obchodních společností skrze službu CashBack 694 milionů korun. (3) (25)

3.2.8 Garanční systém finančního trhu

Ochranu vkladů zajišťuje fond pojištění vkladů Garančního systému finančního trhu. Vklady fyzických osob (občanů) a právnických osob (firem) vedené v bankách, družstevních záložnách a stavebních spořitelnách v korunách i cizí měně (včetně úroků) jsou dle zákona o bankách chráněny skrze takzvané pojištění vkladů. Podmínkou pojištění u fyzických osob je vklad vedený na jméno, adresu a rodné číslo, v případě právnických osob musí být vklad veden na název společnosti, sídlo o IČO. Pojištění vkladů se zřizuje automaticky, bez nutnosti podání žádosti. Mezi pojištěné vklady spadají běžné účty, spořicí účty, termínované účty, vkladové účty a vkladní knížky (všechny vedeny v korunách nebo cizí měně fyzických i právnických osob). Nepojištěnými vklady jsou pak například cenné papíry (kupříkladu dluhopisy a akcie), směnky, mezibankovní vklady, vklady finančních institucí, doplňkové penzijní spoření, vklady státu, členské vklady u družstevních záložen a jiné. (20) (26)

„Ze zákona je pojištěna celková částka vkladů až do maximální výše odpovídající 100 000 EUR na jednoho klienta u jedné banky. Klient tedy nenese žádnou spoluúčast.“ (27)

Od 1.1.2016 lze ve výjimečných případech zažádat o zvýšení náhrady v maximální výši 100 000 EUR nad rámec stanoveného limitu 100 000 EUR. Za výjimečné případy jsou považovány vypořádání dědictví, pojistné plnění (v případě nemoci, úrazu, invalidity a smrti), vypořádání společného jmění manželů v případě rozvodu a podobně. (20) (27)

3.2.9 Úrokové sazby

Úrokovou sazbou se rozumí cena vypůjčených peněz, ze které plyne, že úrok odpovídá částce placené dlužníkem věřiteli za dočasné propůjčení smluvené peněžní částky na předem určené období. Ze strany věřitele lze úrok chápat jako jistou odměnu za riziko spjaté s poskytnutím financí dlužníkovi. Obdobně jako další ceny na trhu je úroková sazba určena na základě interakce nabídky a poptávky. Z kvantitativního stanoviska je úrok roven rozdílu mezi vrácenou částkou (složena z úroku a jistiny) a poskytnutou částkou. Úroková míra je definována jako podíl úroku k poskytnuté částce, vyjadřuje se v procentech, a to nejčastěji na bázi roční (per annum neboli p.a.), avšak existuje dále možnost pololetní, čtvrtletní, měsíční či denní úrokové míry. (4) (28)

Je důležité rozlišovat nominální a reálnou úrokovou míru. Nominální úroková míra je určena k danému času a místu, reálná úroková míra pak udává rozdíl mezi úrokovou mírou nominální a inflací. (4)

Existuje celá škála úrokových sazeb, a proto je pro zjednodušení definována jediná základní sazba takzvaná bezriziková úroková sazba, která „je v praxi aproximována tržním výnosem ze státních pokladničních poukázek.“ (28 str. 64) Mezi typy úrokových sazeb patří kupříkladu úrokové sazby vyhlášené centrální bankou (lombardní, diskontní a repo sazba), na mezibankovním trhu a u jednotlivých komerčních bank. (28)

Úrokové sazby plní řadu funkcí, mezi které patří hlavně vysílání cenových signálů ekonomickým subjektům, kterými jsou věřitelé i dlužníci. Výše úrokových sazeb totiž ovlivňují jejich chování na finančním trhu, například pokud úrokové sazby vzrostou, budou lidé více spořit. Dále podporuje ekonomický růst, utváří rovnováhu na trhu nabídky a poptávky po penězích a jedná se o podstatný nástroj měnové politiky. (28)

Vypůjčenou peněžní částku lze úročit dvěma způsoby, konkrétně jednoduchým a složeným úročením. U jednoduchého úročení jsou úroky počítány z původního kapitálu a dále již úročeny nejsou. V případě složeného úročení jsou úroky připočítávány ke kapitálu a tento součet je dále úročen. Dále dle způsobu připsování úroků se rozlišuje úročení předlůtní (anticipativní) a polhůtní (dekurzivní). Při předlůtním úročení dochází k placení úroků na začátku úrokového období, naopak u úročení polhůtního jsou úroky vypláceny ke konci úrokového období. (4)

3.2.10 Roční procentní sazba nákladů

Roční procentní sazba nákladů, známá pod zkratkou RPSN, je ukazatel obsahující veškeré náklady spotřebitelského úvěru. Tyto náklady jsou vyjádřeny ve formě ročního procentního podílu z celkové výše daného spotřebitelského úvěru. RPSN je tedy rovna podílu součtu úroků, veškerých poplatků, provizí a pojištění k jistině (krát 100 na procenta). Ze zákona o spotřebitelském úvěru plyne povinnost osob nabízejících spotřebitelský úvěr informovat klienta o výši roční procentní sazby nákladů (musí být obsaženo v písemné smlouvě), na jejímž základě mohou potenciální žadatelé o spotřebitelský úvěr porovnat náklady nabízených spotřebitelských úvěrů od jednotlivých institucí, a to v rámci celé Evropské unie. (28) (29)

Obrázek 2: Vzorec výpočtu RPSN dle přílohy č. 5 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru

$$\sum_{k=1}^m C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1+X)^{-s_l}$$

kde:

- X je RPSN,
- m je číslo posledního čerpání,
- k je číslo čerpání, proto $1 \leq k \leq m$,
- C_k je částka čerpání k,
- t_k je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každého následného čerpání, proto $t_1 = 0$,
- m' je číslo poslední splátky nebo platby poplatků,
- l je číslo splátky nebo platby poplatků,
- D_l je výše splátky nebo platby poplatků,
- s_l je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každé splátky nebo platby poplatků.

Zdroj: vlastní zpracování dle (3)

3.3 Cenová gramotnost

Cenová gramotnost zahrnuje problematiku týkající se cenových mechanismů a inflace. Nezbytnou složkou je pochopení takzvaného principu ceny peněz v čase, porozumění ceny finančních služeb a nástrojů a vyjádření rozdílu mezi reálnou a nominální úrokovou sazbou. Pochopení cenové gramotnosti nutně vyžaduje orientaci v základních makroekonomických ukazatelích národního hospodářství (zejména inflace, hrubý domácí produkt a nezaměstnanost) a daňového systému. (1) (3)

3.3.1 Trh

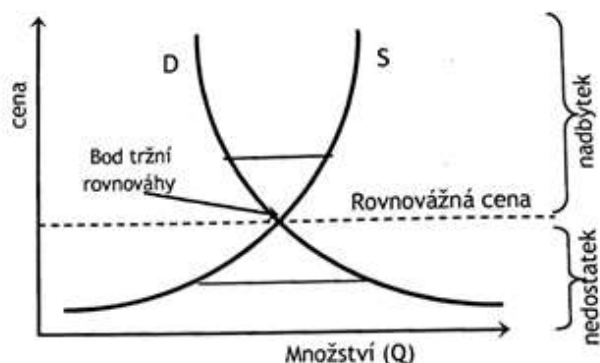
Prostor v ekonomice je definován jako trh, na kterém je uskutečňována směna statků a peněz prostřednictvím střetu poptávky a nabídky. Hlavní podstatou trhu je tedy směna, prostřednictvím které dochází k utváření ceny. O trhu se rovněž hovoří jako o stabilizátoru a regulátoru ekonomického rozvoje. Jedná se o souhrn nástrojů, mechanismů, forem a sociálně-ekonomických vztahů. Prostřednictvím trhu jsou poskytovány nezbytné informace, od nichž se odvíjí očekávání a rozhodování tržních subjektů. Mezi primární úkoly trhu patří kupříkladu realizování nabídky a poptávky, zajišťování a předávání informací tržním subjektům či poskytování podnětů pro chování jak výrobců, tak spotřebitelů. (3) (30)

Trh je dle svého předmětu dělen na trh statků a služeb, finanční trh a trh práce. Dále je trh dělen například z hlediska geografického (územního) na trh místní, regionální, národní, mezinárodní a světový. Na základě množství výrobců existuje trh se zbožím pouze jednoho výrobce (individuální), trh s jedním druhem zboží (dílní) a trh s veškerým zbožím (agregátní). V případě stanovených podmínek pro fungování jednotlivých komponent trhu je vymezen trh volný či regulovaný. Trh v souladu s právním řádem se nazývá legální, v opačném případě se hovoří o nelegálním neboli černém trhu. (3) (30)

3.3.2 Cena

Na trhu vzájemným působením nabídky a poptávky vzniká cena, která je determinována oběma stranami k co největší efektivnosti. V případě poptávky lze říci, že s rostoucí cenou produktu, bude poptávané množství nižší a naopak. Rovná-li se poptávka nabídce, hovoří se o takzvané rovnovážné ceně. (3)

Obrázek 3: Rovnovážná cena

Zdroj: (3)

3.3.3 Inflace

Inflace je nejčastěji formulována jako „*dlouhodobý růst cenové hladiny vyvolaný nadměrnou emisí peněz*“. (21 str. 297) V praxi se jedná o oslabení kupní síly neboli reálné hodnoty příslušné měny vůči službám a zboží. Přítomnost inflace v dané ekonomice znamená vynaložení více jednotek dané měny při nákupu totožného koše zboží. (31)

Primárními příčinami inflace jsou jednotlivé faktory na straně agregátní nabídky a agregátní poptávky. Zejména inflace způsobena nárůstem vládních výdajů při nesprávně

zvolené fiskální politice, růstem těžebních nákladů surovin, devalvací měnového kurzu či cenovými tlaky monopolů a podobně. (21)

Měření inflace v České republice provádí Český statistický úřad pomocí cenových indexů. Nejvyužívanějším cenovým indexem se nazývá index spotřebitelských cen, dále pak deflátor HDP. Index spotřebitelských cen poměřuje úroveň cen z vybraného koše reprezentativních vzorků výrobků a služeb (kterých je cca 700) ve dvou srovnávacích obdobích a význam (váha) přisouzený jednotlivým cenovým reprezentantům ze spotřebního koše je odpovídající podílu daného druhu spotřeby, zastoupeného celkovou spotřebou domácností. Ve spotřebním koši je zařazeno zboží potravinářské (nápoje, potraviny, tabák), nepotravinářské (oblečení, nábytek, drogistické zboží a jiné) a služby (například zdravotnictví, doprava, stravování, finanční). (3) (21) (31)

Od ledna roku 2018 jsou indexy spotřebitelských cen kalkulovány dle nové klasifikace ECOICOP neboli Evropské klasifikace individuální spotřeby podle účelu. Tato klasifikace spotřební koš člení ještě detailněji, a to na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/792. (32)

Dosažená míra inflace je potřebná například při valorizaci důchodů mezd a sociálních příjmů, ale i při uzavírání smluv. Aby mohla být míra inflace správně interpretována, je nutné její přesné časové, věcné a prostorové vymezení. Musí být uvedeno jednoznačné období, ke kterému je počítána a základ, ke kterému se porovnává. Mezi nejvyužívanější se řadí míra inflace vyjádřena přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen, uplatňující se kupříkladu při výpočtu reálných mezd. Míra inflace vyjádřena přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku se využívá například při výpočtu reálné úrokové míry. Dále se využívá míra inflace vyjádřena přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci a poslední je míra inflace vyjádřena přírůstkem spotřebitelských cen k základnímu období, kdy je základem průměr roku 2015 = 100 a uplatnění nachází při analýze dlouhodobých trendů (časových řad) vývoje cenových hladin. (3) (33) (34)

Tabulka 1: Dosažené hodnoty jednotlivé míry inflace

Míra inflace	Období	Hodnota (v %)
Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen	Srpen 2018	2,3
Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku	Srpen 2018	2,5
Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci	Srpen 2018	0,1
Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (průměr roku 2015=100)	Srpen 2018	105,9
Průměrná roční míra inflace	Rok 2017 (prosinec)	2,5

Zdroj: vlastní zpracování dle (34)

Dle rychlosti růstu je inflace členěna na tři typy. Inflace plíživá dosahuje po delší časový úsek relativně mírné stabilní tempo a pro příslušnou ekonomiku nepředstavuje značné negativní důsledky. Nejčastěji se hovoří o inflaci, jejíž míra nepřesahuje 10 %, méně často poté o inflaci, jejíž tempo cenového růstu nepřekračuje tempo růstu hrubého domácího produktu. Dosahuje-li inflace dvouciferných až tříciferných procentuálních hodnot, hovoří se o takzvané pádivé inflaci, která již představuje výrazné ekonomické i sociální náklady a snižuje tak výkonnost ekonomického i kvalitu sociálního systému. Posledním druhem inflace se nazývá hyperinflace, chápána jako extrémní forma inflace, dosahující čtyř a víceciferných procentuálních hodnot. Pro příslušnou ekonomiku značí zhroucení peněžního systému, jelikož dochází ke znehodnocení peněz, které ztrácejí schopnost plnit dané funkce a z peněžní směny se postupně přechází zpět k naturální směně. Hyperinflace byla zaznamenána například v roce 2008 v Zimbabwe, kde její míra dosahovala 238 000 000 %.

(3) (35)

Opak inflace představuje takzvaná deflace, při které dochází ke zvyšování kupní síly peněz dlouhodobým poklesem cenové hladiny. (31)

3.3.4 Hrubý domácí produkt

„Hrubý domácí produkt (HDP) je součtem peněžních hodnot finálních (konečných) výrobků a služeb, vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory alokovanými (umístěnými) v dané zemi (bez ohledu na to, kdo tyto faktory vlastní).“ (35 str. 27) Uvedený

ukazatel je využíván pro stanovení výkonnosti dané ekonomiky a lze jej vypočítat třemi metodami – produkční, výdajovou a důchodovou metodou. Meziroční růst HDP ve 2. čtvrtletí roku 2018 dosahoval 2,4 %. V ekonomice státu však může docházet k deformaci hrubého domácího produktu, což je způsobeno takzvanou stínovou ekonomikou, kterou představují například nezdaňované ilegální činnosti. (3) (36) (37)

Výpočet hrubého domácího produktu provedený produkční metodou je složen ze součtu hrubé přidané hodnoty jednotlivých institucionálních odvětví či sektorů a čistých daní na produkty. Hrubá přidaná hodnota je určena rozdílem mezi produkcí a mezispotřebou. Čisté daně na produkty jsou rovny daním sníženým o dotace na produkty, a to z důvodu rozdílného oceňování, kdy produkce je oceňována v základních cenách a užití v cenách kupních. (36)

Prostřednictvím výdajové metody jsou sečteny výdaje (spotřeba) domácností, hrubé soukromé investice, výdaje vlády pro nákup zboží a služeb a čistý export daný rozdílem mezi exportem a importem. Spotřební výdaje domácností zahrnují výrobky dlouhodobé spotřeby (například automobily, nábytek), výrobky krátkodobé spotřeby (kupříkladu potraviny) a služby (kterými mohou být například vzdělávací, zdravotní). Investičními výdaji jsou chápány soukromé investice soukromých firem, které jsou dále členěny na investice fixní (nákup kapitálových statků – strojů, budov, zařízení) a investice v podobě zásob (změny v zásobách surovin, rozpracované i hotové produkce). Vládní výdaje pro nákup výrobků a služeb představuje například nákup budov pro státní instituce, zbraní pro armádu či nákup služeb lékařů ze státních nemocnic a učitelů na státních školách. Do vládních výdajů dále spadají transferové platby (například invalidní penze, studentská stipendia a další sociální dávky), které však při výpočtu HDP zahrnovány nejsou. Poslední složkou výpočtu je čistý export, který představuje výdaje zahraničních subjektů. Konečná hodnota čistého exportu může být kladná i záporná, jelikož je získána rozdílem mezi exportem a importem. Jestliže je hodnota exportu zboží a služeb vyšší než hodnota importu, tak čistý export dosahuje kladné hodnoty a zvyšuje HDP. V opačném případě, kdy import převyšuje export zboží a služeb, je výsledná hodnota čistého exportu záporná a snižuje tak hrubý domácí produkt. (35)

Důchodová neboli příjmová metoda počítá hrubý domácí produkt součtem prvotních důchodů za národní hospodářství celkem. Do vzorce jsou tedy zahrnuty náhrady

zaměstnancům, daně z výroby a dovozu snížené o dotace, dále spotřeba fixního kapitálu, čistý provozní přebytek a čistý provozní důchod. (36)

Hrubý domácí produkt je nutno rozlišovat na nominální a reálný. Nominální HDP je vypočten v běžných cenách, což jsou ceny, které převažují na trhu v době výpočtu hrubého domácího produktu. Nominální hodnota HDP má využití kupříkladu při úvaze o množství peněz, které jsou potřebné pro plynulý koloběh národního hospodářství. Oproti tomu reálný HDP je vyjádřen ve stálých cenách, kterými jsou ceny očištěné od změn neboli ceny období (roku) stanoveného jako výchozí. Kupříkladu rok 2017 stanoven jako výchozí období a při měření hrubých domácích produktů dalších navazujících let (2018, 2019 a tak dále) jsou využity ceny roku 2017. Z reálného HDP dosaženého v jednotlivých letech lze usuzovat o faktickém ekonomickém růstu, případně poklesu. Reálný hrubý domácí produkt je možné vypočítat dále takzvaným deflováním neboli převáděním z nominálního HDP, což znamená očištění od inflačních vlivů. (35)

Hrubý domácí produkt tvoří základ soustavy národních účtů při zjišťování výkonnosti daných ekonomik jednotlivých států. Využívá se Eropský srovnávací program, jakožto projekt Eurostatu, který poskytuje srovnatelné údaje o hrubém domácím produktu. Pro porovnávání se využívá parita kupní síly, která reprezentuje poměr cen v jednotlivých národních měnách za stejné zboží a služby v individuálních zemích. V praxi například stojí stejné zboží ve Francii 10 euro a v České republice 200 korun čili parita kupní síly je rovna 0,05 eura ke koruně (získáno podílem 10 euro vůči 200 korunám) a tedy za 1 korunu lze koupit v České republice stejné množství příslušného výrobku, jako ve Francii za 0,05 euro. Jednotlivé národní statistické úřady (v České republice Český statistický úřad) jsou povinny poskytnout podrobné potřebné údaje a Eurostat následně provádí multilaterální srovnávání. (3) (38)

3.3.5 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost představuje odlišnou strukturu nabídky na trhu práce od aktuálně poptávané, což znamená, že se odlišuje struktura kvality lidských zdrojů (vzdělanost, kvalifikace a podobně). Avšak nezaměstnanost může být způsobena řadou dalších faktorů, jako například strukturou hospodářství příslušného regionu, zaměřeností na odvětví v útlumu, nedostačující kvalifikací obyvatel a jejich nízkou úroveň flexibility i schopnosti či nízkým stupněm mobility obyvatelstva za prací. (39)

Za nezaměstnané osoby se považují obyvatelé starší 15 let (neboli obyvatelé v produktivním věku), kteří nejsou zaměstnaní, práci aktivně hledají a k nástupu do práce jsou připraveni okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů. Osoby pracující na plný či částečný úvazek, jsou definovány jako zaměstnané. Dohromady tyto dvě uvedené skupiny osob (zaměstnané a nezaměstnané) tvoří takzvané ekonomicky aktivní obyvatelstvo, jinak označované jako pracovní síla. V produktivním věku se dále nacházejí osoby, které nemají zaměstnání a ani ho nehledají. V takovém případě se hovoří o ekonomicky neaktivním obyvatelstvu, které je zastoupeno především studenty denního studia, osobami v domácnosti pečujícími o malé děti či handicapované příbuzné a podobně. (35) (39)

Nezaměstnanost lze zjišťovat prostřednictvím dvou metod. První metodou je zjišťování skrze Výběrové šetření pracovních sil, kdy se Český statistický úřad pomocí statistického výběru dotazuje na ekonomickou aktivitu zvolených obyvatel starších 15 let. Na základě zmíněného šetření se dále provádí výpočet obecné míry nezaměstnanosti, která je rovna podílu počtu nezaměstnaných k ekonomicky aktivním (tedy zaměstnaným a nezaměstnaným) a je vyjádřena v procentech (podíl vynásoben hodnotou 100). Ve druhém čtvrtletí roku 2018 dosahovala obecná míra nezaměstnanosti v České republice 2,2 %. Obecná míra nezaměstnanosti je šetřena ve všech státech Evropské unie a na základě jednotné metodiky dle Mezinárodní organizace práce jsou data mezinárodně srovnatelná. Druhá metoda je založena na statistikách Ministerstva práce a sociálních věcí a pracuje s údaji o počtu obyvatel registrovaných na úřadu práce. Jedná se o míru nezaměstnanosti, která je nazývána registrovaná. Mezi výslednými hodnotami obou metod je patrná odchylka, jež je způsobena řadou faktorů (odlišné metodické vymezení, časová návaznost ukazatelů, šedá ekonomika a jiné). (3) (39) (40)

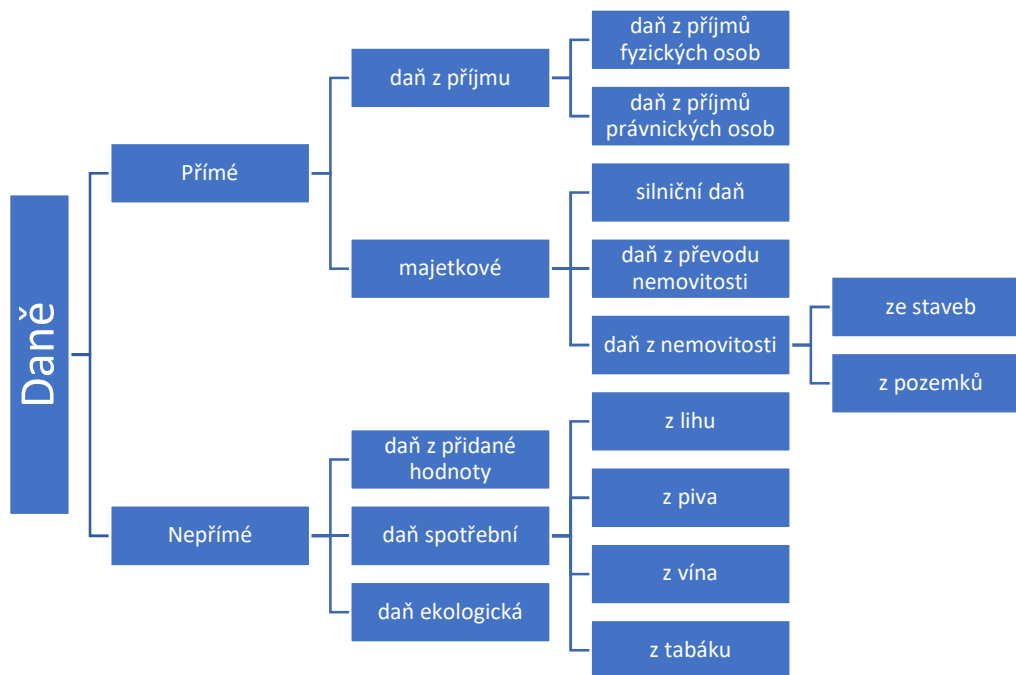
V rámci nezaměstnanosti jsou rozlišovány hlavní dílčí typy – frikční, strukturální, cyklická a sezónní nezaměstnanost. Přírozenou součástí ekonomického systému je frikční nezaměstnanost, při které na trhu práce neustále dochází ke změnám z důvodu vzniku a zániku jednotlivých firem. Tato nezaměstnanost je krátkodobého charakteru. Strukturální nezaměstnanost vzniká, jestliže se nabídka práce z hlediska kvalifikace pracovníků neshoduje s poptávkou po práci. Důvodem jsou strukturální změny v ekonomice jako například vznik/zánik individuálních odvětví, geografické nerovnováhy a lze být chápána jako dlouhodobá frikční nezaměstnanost. Cyklická nezaměstnanost je spojena s příčinou cyklického kolísání reálného produktu okolo potenciálního produktu, kdy neexistují volná

pracovní místa. Sezónní nezaměstnanost je spjata se sezónním průběhem poptávky po práci v některých profesích jako například stavebnictví či zemědělství. Dle technologických změn vedoucích ke změně poptávky lze klasifikovat technologickou nezaměstnanost, která však bývá chápána jako součást nezaměstnanosti strukturální. (41)

3.3.6 Daňový systém

V České republice se uplatňuje daňový systém, jehož hlavní znaky se podobají daňovým systémům většiny vyspělých (zejména evropských) zemí. Daňové příjmy jsou nejpodstatnější složkou veřejných příjmů a v České republice jsou složeny z přímých a nepřímých daní přibližně ve stejné míře. Dále tvoří veřejné příjmy mimo daňových také nedaňové příjmy, mezi které spadají například poplatky, dary, dotace, úvěry a půjčky. Daňový příjem je rozlišován z hlediska právního a ekonomického smyslu. „Z právního pohledu je daní taková platba, která je názvem označena jako „daň“.“ (42 str. 108) Ekonomické hledisko však dále zahrnuje všechny povinné platby veřejnému sektoru, které musí splňovat vlastnosti daňových příjmů, jakožto zákonnost (vždy uloženy zákonem), nenávratnost, neekvivalence a neúčelovost. (42) (43)

Obrázek 4: Schéma daňové soustavy

Zdroj: vlastní zpracování dle (3) (43)

Nejčastější klasifikace daňových příjmů je na daně přímé a nepřímé, které jsou dále členěny na obrázku uvedeném výše. Do přímých daní spadá daň z příjmu fyzických osob, která je určena jednotnou sazbou ve výši 15 % od roku 2008. Tato daň je aplikována na příjmy zaměstnanců i osob samostatně výdělečně činných, kteří si mohou od daně odečíst řadu slev, jako například sleva na poplatníka či manžela/ku. Daň z příjmu právnických osob je od roku 2010 vyčíslena na 19 % (u investičních fondů a společností je uplatňována nižší sazba daně 5 %). Silniční daň je vztažena na motorová vozidla využívána či určena k podnikání (vozidla pro osobní soukromé potřeby jsou osvobozena od této daně). Výše sazby daně závisí v případě osobních automobilů na zdvihovém objemu motoru, u nákladních vozidel pak na počtu náprav a hmotnosti celku. Uplatňuje se však dále dálniční poplatek, který je povinný pro všechny majitele vozidel čili vozidla osobní potřeby i vozidla určená k podnikání. Daň z nemovitostí se vztahuje na pozemky i budovy na území České republiky. Daň z převodu nemovitosti je od 1.11.2016 povinen zaplatit nabyvatel (kupující) ve výši 4 %. (3) (43)

Součástí nepřímých daní je takzvaná daň z přidané hodnoty (značena DPH) vycházející z předpisů Evropské unie. V České republice je zavedena základní daň z přidané hodnoty ve výši 21 %, do které spadá většina zboží a služeb (například oblečení, elektronika) neuvede-li zákon jinak. Dále je definována první snížená sazba ve výši 15 % dle zákona kupříkladu u potravin, nealkoholických nápojů, dodávky tepla či ubytovacích služeb. Poslední sazbou DPH je druhá snížená sazba rovna 10 %, vztahující se opět na základě legislativy například na léky či dětskou výživu. Spotřební dani podléhá v České republice líh, pivo, víno a tabák. V případě ekologických daní znečištění vody či vzduchu. (43) (44)

3.4 Rozpočtová gramotnost

Rozpočtová gramotnost je soubor kompetencí nezbytných pro správu osobního i rodinného rozpočtu jako například schopnost spravovat rozpočet, stanovovat si reálné finanční cíle či rozhodovat o rozdělení finančních zdrojů. Dále obsahuje kompetence schopnosti zvládnání životních situací z hlediska finančního. Vedle výše zmíněných obecných složek obsahuje rozpočtová gramotnost dále složky specializované, kterými jsou správa finančních aktiv (kupříkladu vkladů, pojištění či investic) a správa finančních závazků (například úvěry). V obou případech specializovaných složek je předpokládána

orientace na trhu finančních produktů a služeb, následná schopnost porovnat jednotlivé produkty mezi sebou a zvolit nejvhodnější v závislosti na aktuální životní situaci. (1)

3.4.1 Rodinný rozpočet

Každý rodinný rozpočet je složen z příjmů a výdajů domácnosti. Jedná se o nástroj, s jehož pomocí má domácnost kontrolu nad svými příjmy a výdaji. Poměr, ve kterém jsou obě složky zastoupeny, vyjadřuje takzvaná finanční bilance. Rozpočet může vykazovat tři základní stavy finanční bilance. První je bilance kladná neboli přebytková, kdy příjmy dosahují vyšších hodnot než výdaje a v takovém případě domácnost řeší, jak co nejeefektivněji a bezpečně zhodnocovat peněžní prostředky. Pokud se příjmy rovnají výdajům, hovoří se o bilanci nulové (vyvážené) a je potřeba zefektivnit peněžní toky za účelem tvorby kladné bilance s možností vytváření rezerv. Takového stavu lze dosáhnout změnami ve výdajích domácnosti skrze sestavený rozpočet. Posledním stavem je bilance záporná čili schodková, a tudíž výdaje převyšují příjmy. V této situaci je nutné definovat důvod vzniklého deficitu. Pokud již byly optimalizovány výdaje, přichází na řadu navýšení příjmů, a to kupříkladu změnou zaměstnání nebo obstaráním dalšího zaměstnání například ve formě brigády. (45) (13)

Příjmy jsou peněžní toky, které plynou do rodinného rozpočtu a jsou členěny do skupin. V první řadě se jedná o příjmy od zaměstnavatele, vzniklé na základě pracovní smlouvy na dobu určitou či neurčitou a uzavření dohod mimo pracovní poměr. Příjmy v této skupině mohou mít formu mzdy, platu nebo odměny. Příjmy z podnikání a samostatně výdělečné činnosti musí zohlednit výdaje na vykonávání podnikatelské činnosti. Dále jsou příjmy z kapitálového majetku (jedná se o příjmy pasivní), do kterých jsou řazeny například úroky na vkladovém účtu, dividendy, výnosy z poskytovaných úvěrů a podobně. Příjem z pronájmu nemovitostí, bytů, ale i movitých věcí. Za nestabilní příjmy rodinného rozpočtu jsou považovány ostatní příjmy, do kterých jsou zahrnuty například příjmy z prodeje soukromého majetku. Zvláštní skupinou jsou příjmy z dávek sociální podpory vyplácené státem občanům, jejichž příjem klesl či zcela vypadl v závislosti na určitých životních okolnostech. (45)

Výdaje jsou ve formě peněžních toků odcházejících z rodinného rozpočtu. Prvotní členění výdajů je na nákup aktiv a pasiv. Aktivem se rozumí to, co v budoucnu přinese jistou míru ekonomického prospěchu, jako kupříkladu nákup nemovitosti k pronajímání či

pozdějšímu prodeji, movitý majetek, investice, vklady na bankovních účtech a jiné. Pod pojmem pasivum jsou ukryty například výdaje na chod domácnosti, úvěry či půjčky, které v budoucnu již nebudou moci vytvořit příjem. Výdaje do pasiv jsou dále členěny na výdaje zbytné a nezbytné. Do výdajů nezbytných jsou řazeny například výdaje na bydlení (a to nejen nájem, ale i elektřina, vodné, daň z nemovitosti a podobně), jídlo, drogistické zboží, dopravu, školné dětí či pojištění a další. Mezi výdaje zbytné patří například výdaje na sport, zábavu, dovolenou či dárky. (45)

3.4.2 Brigády

Brigády neboli dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr mohou být ve dvou formách – dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti. V případě dohody o provedení práce nesmí být rozsah hodin u jednoho zaměstnavatele za kalendářní rok vyšší než 300 hodin. Pokud je podepsáno takzvané Prohlášení poplatníka k dani z příjmu a odměna za práci čítá do 10 000 Kč, není srážena 15 % daň. Dohoda o pracovní činnosti naopak rozsah 300 hodin za kalendářní rok překročit může, avšak nesmí být v týdnu překročena polovina stanovené týdenní pracovní doby. Podepsané prohlášení k dani v případě dohody o pracovní činnosti znamená zdanění výdělku 15 % daní až nad částku 2 499 Kč. Prohlášení k dani je možné vždy podepsat pouze u jednoho zaměstnavatele, jelikož umožňuje dále uplatnit slevy na dani (například sleva na poplatníka či studenta). (46)

(47)

3.4.3 Zadlužení, exekuce a osobní bankrot

Finanční trh nabízí pestrou škálu bankovních i nebankovních produktů, které lidé využívají jak na pokrytí nezbytných, tak velmi často i zbytných výdajů. Využití jakéhokoli produktu představuje pro dotyčného situaci takzvaného zadlužení vůči věřiteli a pokud není schopen vzniklé dluhy splácet z vlastních finančních prostředků, často řeší splátky dalšími dluhy. Dotyčný se tímto dostává do jisté dluhové pasti, kdy není schopen všechny dluhy splácet a hovoří se o jeho předlužení. V takové situaci pak soud vyhlásí na majetek dotyčného exekuci, což znamená, že soudem pověřený exekutor zabaví dotyčnému majetek, prodá ho a penězi z prodeje zaplatí jeho dluhy. Nejzazší možností při předlužení je žádost o takzvaný osobní bankrot neboli oddlužení, o jejímž schválení či zamítnutí rozhoduje soud. Osobním bankrotem je chápáno osvobození dlužníka od určité části jeho veškerých dluhů

pod dohledem soudu. Tento proces se nazývá insolvenční řízení a podléhá legislativě. (13) (48) (49)

3.5 Numerická gramotnost

Numerickou gramotností je chápána schopnost získávat, správně použít a interpretovat veškeré matematické informace vzhledem k životním situacím. Člověk numericky gramotný nastalé životní situace umí zvládnout a dokáže řešit problémy nejen ve finanční sféře, ale i v každodenním životě. Numerická gramotnost zahrnuje schopnost řešit numerické úlohy, ale i schopnost orientace v číslech, grafech či tabulkách. (1) (3)

3.6 Informační gramotnost

Gramotnost informační představuje schopnosti jedinců vyhledat, umět použít a vyhodnotit relevantnost informací v daném kontextu. Za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vznikl v roce 2008 takzvaný projekt Infogram, na kterém se mimo jiné podílela i Česká zemědělská univerzita v Praze. Zmíněný projekt byl založen s cílem rozvoje finanční gramotnosti obyvatel a podpory celoživotního vzdělávání. (1) (3)

3.7 Právní gramotnost

V rámci právní gramotnosti se hovoří o souhrnu znalostí a informací z takzvaného platného práva, jež je tvořeno právním řádem příslušného státu. V České republice je hlavním zákonem Ústava České republiky. Složkami právní gramotnosti jsou orientace jednotlivců v uceleném právním systému, přehled o svých právech, ale i povinnostech a v poslední řadě možnostech pomoci. (1) (3)

3.7.1 Ochrana spotřebitele

Spotřebitelem je chápána fyzická osoba, jejíž uzavření smlouvy o finanční službě (například úvěru) není konáno na základě vlastní obchodní či jiné podnikatelské činnosti. Spotřebitel neboli nakupující zpravidla zastupuje slabší postavení vůči prodávajícímu, a tudíž hlavním cílem ochrany spotřebitele je toto postavení vyvážit. Ochrana spotřebitele je vykonávána státem a dalšími subjekty (kupříkladu instituce Evropské unie) prostřednictvím takzvané regulace finančního trhu. Pod pojmem ochrana spotřebitele se skrývá ucelený

system pravidel, práv a povinností. Finančně gramotný a vzdělávaný spotřebitel by měl znát svá práva, správně je uplatňovat a řídit se základním pravidlem, aby důkladně četl a až následně podepisoval. (50)

Na finančním trhu uplatňuje stát za účelem vyvážení spotřebitelského postavení řadu nástrojů, jejichž rozdělení je na nástroje legislativní a nelegislativní. Legislativní nástroje jsou založeny na právních předpisech, a to zejména na novém občanském zákoníku a zákonu o ochraně spotřebitele, dále pak na normách pro jednotlivé sektory trhu finančního. Mezi takové normy patří kupříkladu zřízení dohledu, nastavení cenové regulace, opatření ochrany osobních údajů či stanovení smluvních náležitostí a další. Nástroji nelegislativními jsou chápány aktivity finančního vzdělávání obyvatel, bezplatné právní poradenství a poskytování informací. (50)

Jistou část pravidel určují takzvané profesní asociace samotných finančních institucí, kdy se jedná například o Českou bankovní asociaci, Asociaci družstevních záložen, Českou asociaci pojišťoven, Asociaci pro kapitálový trh České republiky a další. Dále se uplatňují ostatní nevládní instituce, jejichž význam nabývá informační, vzdělávací a poradenský charakter ve vztahu ke všem spotřebitelům. Řadí se sem vzdělávací instituce, spotřebitelská sdružení či média s odbornými články a reportážemi (ČT24, webový portál Peníze.cz a jiné). (50)

3.7.2 Česká národní banka v ochraně spotřebitele

Na finančním trhu je hlavním orgánem Česká národní banka, která dohlíží na sektory a subjekty bankovní, nebankovní, družstevní, kapitálový trh, pojišťovnictví a ostatní. Česká národní banka kontroluje, zda finanční instituce dodržují zákonem stanovené povinnosti a v případě jejich nedodržování uděluje pokuty a nařizuje opatření k napravení nezákonné situace, dále přijímá a prošetřuje stížnosti spotřebitelů. Dle zákona o ochraně spotřebitele Česká národní banka dohlíží na dodržování zákazu využívání nekalých obchodních praktik či zákazu diskriminace spotřebitele. Na základě nového občanského zákoníku, který ukládá finančním institucím podrobný rozsah poskytovaných informací spotřebiteli, pak dohlíží na dodržování povinností při uzavírání smluv prostřednictvím kupříkladu telefonu či internetu. (51)

V praxi Česká národní banka na stížnosti spotřebitelů reaguje prošetřením situace a v případě zjištění porušení zákona, uloží finanční instituci pokutu. Avšak rozhodnutí o

vypořádání způsobené škody není v kompetencích České národní banky a je potřeba, aby spotřebitel podal žalobu k příslušnému soudu (nebo v některých případech napomáhá finanční arbitr). (51)

3.7.3 Finanční arbitr a ochrana spotřebitele

„Hlavním posláním finančního arbitra je zajištění rychlého, bezplatného a efektivního vyřizování sporů klientů s institucemi mimosoudní cestou“. (3 str. 155) Zřízení institutu finančního arbitra bylo provedeno k 1. 1. 2003 a to dle zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi. Vláda na návrh ministra financí jmenuje finančního arbitra a jeho zástupce na pětileté funkční období. V obou funkcích se musí jednat o osoby bezúhonné, plně svéprávné, s dobrou pověstí a zkušenostmi, vypovídajícími o řádném zastávání daných funkcí. (3) (52)

Pravomoc finančního arbitra se vztahuje na spor mezi spotřebitelem a institucemi, jako například: poskytovateli platebních služeb, vydavateli elektronických peněz, věřiteli poskytujícími spotřebitelské úvěry a zápůjčky, stavebními spořitelny a dalšími, uvedenými na oficiálních webových stránkách kanceláře finančního arbitra. Ze zákona je finanční arbitr povinen v rámci celého řízení rozhodovat dle svého nejlepšího vědomí a svědomí, spravedlivě a nestranně. Jestliže spor nenáleží do pravomocí finančního arbitra, nemůže rozhodnout a návrh o řešení sporu musí být postoupen příslušnému soudu. (52)

Délka celého řízení je úměrná složitosti daného projednávaného sporu a součinnosti všech stran sporu. Řízení před finančním arbitrem se zahajuje jen na návrh spotřebitele jakožto navrhovatele. Finanční arbitr následně vyzve danou finanční instituci k předložení relevantních podkladů a vyjádření vůči návrhu. V případě, že finanční arbitr prohlásí obdržené podklady za dostačující, vyzve k seznámení obě strany sporu. Finanční arbitr disponuje 90denní lhůtou pro vydání rozhodnutí od data prohlášení o dostatečnosti shromážděných podkladů, a ne ode dne samotného zahájení řízení. Pokud přichází v úvahu, usiluje finanční arbitr o takzvané smírné řešení sporu. Značnou výhodou řízení před finančním arbitrem je bezplatnost čili neplatí se žádné poplatky za podání návrhu ani na zahájení řízení. (52)

3.7.4 Rozhodčí doložka

Rozhodčí doložkou je definována smlouva, jejíž uzavření musí být na samostatném papíru a jejím předmětem je zbavení práva na řízení před soudem a odsouhlasení rozhodování soukromým rozhodcem nikoliv soudem. Rozhodčí doložka tedy nesmí být uvedena pouze drobným písmem v rámci všeobecných obchodních podmínek, protože v takovém případě je neplatná. Dále pokud není výslovně jmenován rozhodce, je též považována za neplatnou. (53)

Smlouvy uzavřené se spotřebitelem neumožňují od 1. 12. 2016 dle platné legislativy uzavírat rozhodčí doložky, jelikož v minulosti docházelo ke zneužívání rozhodčího řízení na úkor spotřebitelů. Rozhodčí řízení na základě zákona znamená mimosoudní cestu řešení majetkových sporů. (54)

3.7.5 Směnky a blankosměnky

Směnka má přesně stanovenou formu, na jejímž základě vyplývá právo věřitele na částku uvedenou na směnce a na druhé straně definuje závazek dlužníka tuto částku zaplatit ve stanovené době (zpravidla do jednoho roku). Základní členění je uváděno na směnku vlastní, na níž se výstavce (emitent) zavazuje bezpodmínečně splatit určenou částku ve stanovenou dobu věřiteli (jinými slovy remitentovi) uvedenému na příslušné směnce či na jeho řad. Druhým typem se nazývá směnka cizí, v níž vystupuje třetí osoba (takzvaný směnečník či trasát), jemuž výstavce přikazuje splatit ve stanovenou dobu určitou částku věřiteli (či opět na jeho řad). Směnka však může nabývat dále podobu takzvané blankosměnky, jejíž některé části, zpravidla směnečná suma a datum splatnosti, nejsou vyplněny. Je žádoucí uzavřít písemnou smlouvu o udělení vyplňovacího práva směnečného, která stanoví podmínky vyplnění chybějících údajů a postup kalkulace dlužné částky. Bez této smlouvy, či pouze jejím uzavřením ústní formou, si může do blankosměnky věřitel napsat naprosto libovolnou částku, kterou následně lze po dlužníkovi soudně vymáhat. (4) (7) (55)

3.8 Finanční vzdělávání

Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Českou národní bankou vydalo v roce 2010 Národní strategii finančního vzdělávání,

jakožto ucelený systematický přístup s cílem posílení finanční gramotnosti obyvatel České republiky. Zmíněný dokument definuje finanční vzdělávání následovně: „*Finanční vzdělávání je nástrojem ke zvýšení úrovně finanční gramotnosti, umožňující občanům ČR jako spotřebitelům adekvátně pracovat s informacemi na finančním trhu k zajištění svých potřeb a potřeb své rodiny s ohledem na měnící se životní situace.*“ (1 str. 2) V rámci koncepčního přístupu Ministerstva financí je finanční vzdělávání pojato jako jeden ze tří základních pilířů ochrany spotřebitele v oblasti finančního trhu. (1)

Finanční vzdělávání v první řadě podporuje občana České republiky jako spotřebitele ve snaze pochopit a přijmout odpovědnost za finanční zajištění sebe samého i své rodiny. Dále přispívá k rozvoji společnosti, ekonomiky a udržitelnému rozvoji. S rostoucím zadlužováním občanů, nesplácením pohledávek a počtem nařízených exekucí je nutno klást důraz na kvalitní finanční vzdělávání. V České republice se uplatňuje dvoupilířová struktura finančního vzdělávání, přičemž se vymezuje počáteční vzdělávání žáků dle dokumentu „*Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*“ (1 str. 16) a vzdělávání občanů v dalším vzdělávání, jež se zaměřuje na dospělé (potencionální) spotřebitele finančních instrumentů. (1)

4. Praktická část

Cílem diplomové práce je komparace úrovně finanční gramotnosti žáků čtvrtých ročníků středních škol v jihočeském městě Strakonice. Konkrétně bylo testování finanční gramotnosti provedeno na těchto školách: Gymnázium Strakonice (čtyři třídy), Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola řemesel a služeb Strakonice (čtyři třídy) a Euroškola Strakonice (pouze jedna třída).

Testy finanční gramotnosti budou nejprve vyhodnoceny v rámci všech jednotlivých tříd, následně za každou ze tří středních škol a v poslední řadě budou školy mezi sebou komparovány. Bude též vyhodnocena celková finanční gramotnost testovaných studentů ze všech středních škol dohromady.

4.1 Výzkumné otázky

Z důvodu interpretace a komparace zjištěných výsledků testu finanční gramotnosti budou nejprve stanoveny tři výzkumné otázky, které budou v kapitole výsledky a diskuze buďto potvrzeny či vyvráceny.

Výzkumné otázky:

- 1) Bude Gymnázium Strakonice finančně nejgramotnější?
- 2) Bude rozdíl ve finanční gramotnosti mezi státní a soukromou školou?
- 3) Bude celková úspěšnost studentů dosahovat hodnoty více než 50 %?

4.2 Test finanční gramotnosti

Test finanční gramotnosti byl složen ze tří částí a obsahoval celkem osm otázek. V první části byly nejprve uvedeny dvě otázky teoretického rázu, ve druhé části pak dva praktické příklady a třetí oblast byla tvořena čtyřmi otázkami z praxe. Bylo možné získat maximálně osm bodů z celého testu, přičemž každá otázka byla ohodnocena nejvýše jedním bodem. Jelikož praktické otázky (otázky číslo 5 až 8) byly složeny z více dílčích odpovědí, bylo možno získat i 0,5 bodu za částečnou odpověď. Celý test je k nahlédnutí uveden v příloze.

Jelikož se jednalo o testování žáků čtvrtých ročníků, lze předpokládat, že někteří z nich již mohou mít založený vlastní běžný účet, a proto se první otázka týkala rozdílu mezi debetní a kreditní kartou. Pod druhou otázkou byla uvedena inflace, u které se měli studenti

pokusit vysvětlit, co znamená. Jedná se o často užívaný pojem a studenti by měli mít povědomí, co inflace představuje.

V oblasti praktických příkladů byl nejprve zadán příklad na jednoduché úročení u spořicího účtu, přesněji: „*Na spořicí účet s úrokovou sazbou 1,5 % p.a. jste vložili 20 000 Kč. Jaká bude výše naspořené částky za rok, jestliže se jedná o roční připisování úroků? (Výpočet bez zohlednění daně z příjmů)*“. Na základě tohoto příkladu bylo zjištěno, zda se studenti umí orientovat v textu, bez dalších předchozích znalostí zvolí správný výpočet a výsledná částka bude 20 300 Kč. Druhý příklad se týkal RPSN (roční procentní sazby nákladů), jehož znění bylo následující: „*Chcete si u nebankovní instituce půjčit 5 000 Kč se splatností 3 měsíce. Níže je uvedena nabídka z webových stránek vybrané nebankovní společnosti. Jaké jsou celkové náklady na obsluhu úvěru za 3 měsíce?*“. Níže byl uveden snímek webových stránek jedné nebankovní společnosti, kde byla uvedena RPSN ve výši 1 507,54 %. Prostřednictvím tohoto příkladu mělo být zjištěno, zda studenti dokáží určit celkové náklady na obsluhu úvěru za 3 měsíce, které se získají jako: $7748,64 - 5000 = 2748,64$ Kč.

Obrázek 5: Nabídka nebankovní společnosti

Kalkulace půjčky	
Půjčka:	5 000 Kč
Poplatky:	2 649,67 Kč
Úroky:	98,97 Kč
Poskytnutí půjčky:	22.11.2018
Celkem splatno:	7 748,64 Kč
Měsíční splátka:	2 583 Kč
RPSN:	1 507,54 %
Úrok:	12,0 % p.a.

Roční procentní sazba nákladů (RPSN)
Jedná se o celkové náklady úvěru vyjádřené jako roční procento celkové výše úvěru.

Výše RPSN činí 1 507,54 %, přičemž výpočet věřitele je založen na předpokladu, že smlouva o spotřebitelském úvěru trvá po sjednanou dobu a klient i věřitel plní své povinnosti řádně a včas.

Zdroj: vlastní zpracování dle (56)

Ve třetí části otázek z praxe byla nejprve pátá otázka zaměřena na rozhodčí doložku, kdy měli studenti z výňatku smluvních podmínek u úvěrové společnosti zhodnotit rizika, která pro ně plynou. Šestá otázka zjišťovala znalosti ohledně blankosměnky a jejích rizik, konkrétně: „*Jdete na brigádu, kde budete pracovat s penězi. Vedoucí po Vás požaduje podepsání blankosměnky pro krytí případné Vámi vzniklé škody. Uveďte, co blankosměnka*

znamená a jaká s sebou nese rizika.“. U studentů čtvrtých ročníků lze předpokládat, že o prázdninách půjdou či již někdy byli na brigádě, a tudíž by měli vědět odpověď na následující sedmou otázku z praxe: „*Na brigádě jste podepsali Dohodu o provedení práce (dále jen DPP) spolu s Prohlášením poplatníka k dani z příjmu. Vysvětlete, co Prohlášení poplatníka k dani z příjmu pro Vás znamená, u kolika zaměstnavatelů ho lze v jednom měsíci podepsat a kolik smíte na DPP u jednoho zaměstnavatele odpracovat hodin za rok.*“.

Poslední osmá otázka se týkala situace, která pro některé studenty může po složení maturitní zkoušky nastat, jestliže se nedostanou na žádnou vysokou školu, ani nebudou zaměstnaní. Cílem této otázky bylo zjistit, zda studenti ví, že v takovém případě je vhodné se přihlásit na úřad práce do 3 dnů po vypršení statusu studenta, který končí 31. srpnem. Pokud je v třídní lhůtě svátek, sobota či neděle, lhůta je o tyto dny prodloužena. V případě nepřihlášení na úřad práce v dané lhůtě je dotyčný povinen si platit zdravotní pojištění sám. Veškeré informace uvádí Ministerstvo práce a sociálních věcí.

4.3 Vyhodnocení testů finanční gramotnosti – Gymnázium Strakonice

Gymnázium Strakonice funguje již od roku 1920 a svým všeobecným zaměřením připravuje žáky ke studiu na různých typech vysokých škol. Ve školním roce 2018/2019 byly v provozu čtyři třídy maturitních ročníků, konkrétně na čtyřletém studiu třídy 4.A, 4.B, 4.C a na osmiletém studiu Oktáva. Testování finanční gramotnosti bylo provedeno ve všech čtyřech třídách. (57)

4.3.1 Vyhodnocení testů ve třídě 4.A

Při vyplňování Testu finanční gramotnosti bylo přítomno ve třídě 4.A 26 studentů. Z testu bylo možno získat maximálně 8 bodů čili celkem 208 bodů v rámci celé třídy. Celková úspěšnost třídy 4.A dosáhla hodnoty 43,51 %, čemuž odpovídá získaných 90,5 bodů.

Tabulka 2: Celková úspěšnost třídy 4.A

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4.A
208	90,5	26	43,51 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 3: 4.A - vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	9	X	17	X	65,38 %
Otázka č.2	4	X	22	X	84,62 %
Otázka č.3	6	X	20	X	76,92 %
Otázka č.4	26	X	3	X	11,54 %
Otázka č.5	15	2	9	7,69 %	34,62 %
Otázka č.6	24	2	0	7,69 %	0 %
Otázka č.7	20	2	4	7,69 %	15,38 %
Otázka č.8	1	25	0	96,15 %	0 %

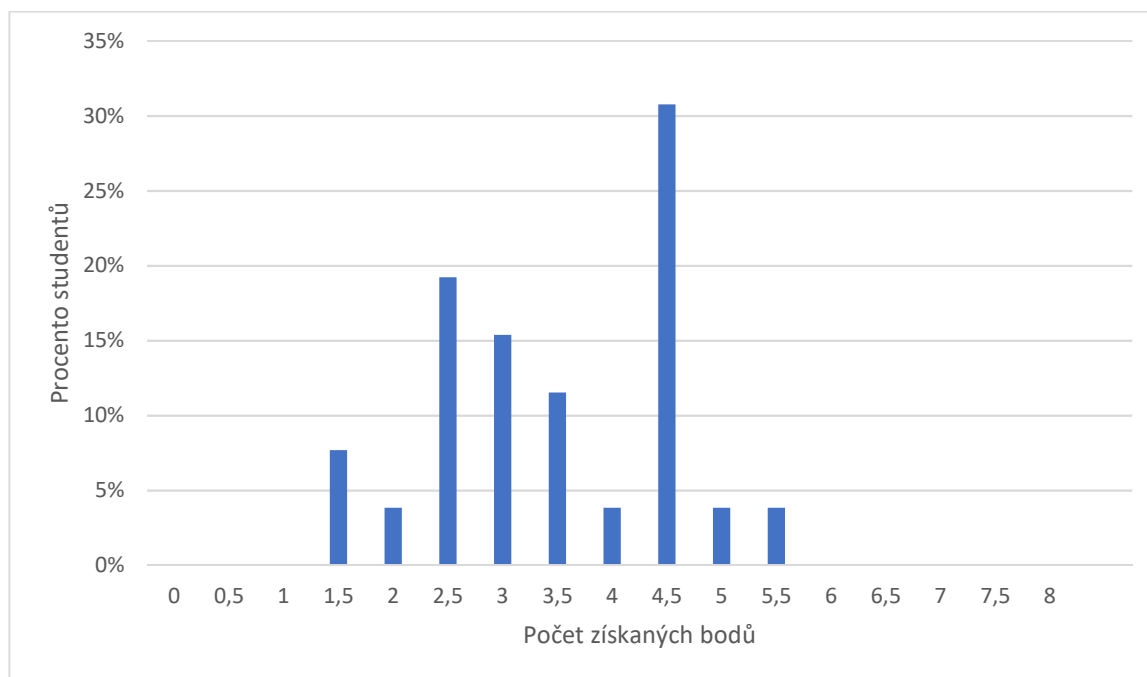
Zdroj: vlastní zpracování

Z 26 testovaných studentů zodpovědělo správně první teoretickou otázku 17 studentů (65,38 %) a druhou teoretickou otázku bylo schopno zodpovědět 22 studentů (84,62 %). Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 20 studenty (76,92 %) a otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN byla správně zodpovězena 3 studenty (11,54 %).

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 9 studenty (34,62 %) a 2 studenty (7,69 %) získali 0,5 bodu. Z otázky číslo šest nezískal celý 1 bod žádný student (0 %) a půl bodu obdrželi 2 studenty (7,69 %). Sedmou otázku správně zodpověděli 4 studenty (15,38 %) a 2 studenty (7,69 %) zodpověděli dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázku nezodpověděl správně žádný student (0 %) a 25 studentů (96,15 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti v teoretické otázce číslo dva (84,62 %) a naopak nejméně úspěšní byli u otázky číslo šest, u které 1 bod nezískal žádný student (0 %) a 0,5 bodu získali 2 studenty (7,69 %). Málo úspěšní byli dále u otázky číslo čtyři (11,54 % studentů zvládlo správně zodpovědět).

Graf 1: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.A

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 1 zobrazuje škálu celkového možného počtu bodů a procento studentů, kteří jednotlivých bodů dosáhli. Z grafu je patrné, že 0-1 bod a 6-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 4,5 bodu, kterého dosáhlo 8 studentů (30,77 %). O tři studenty méně čili 19,23 % studentů získalo 2,5 bodu. Celkem 4 studenti (15,38 %) z testu získali 3 body a 3 studenti (11,54 %) 3,5 bodu. Dále 2 studenti (7,69 %) získali 1,5 bodu, což bylo také nejméně obdržených bodů v rámci třídy 4.A. Po jednom studentovi (3,85 %) mělo zastoupení 2, 4, 5 a 5,5 bodů.

Pro větší přehlednost je níže uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu a jim příslušné počty studentů. Poslední řádek zvaný *podíl v %* odpovídá počtu studentů děleno studenty celkem a vynásobenému hodnotou 100 na procenta (například bodovému ohodnocení 1,5 bodu přísluší 2 studenti a tudíž $7,69 \% = 2/26 \cdot 100$).

Tabulka 4: Obdržené body z testu ve třídě 4.A

Počet bodů	1,5	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5
Počet studentů	2	1	5	4	3	1	8	1	1
Podíl v %	7,69	3,85	19,23	15,38	11,54	3,85	30,77	3,85	3,85

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.2 Vyhodnocení testů ve třídě 4.B

Test finanční gramotnosti absolvovalo ve třídě 4.B celkem 28 studentů. Třída obdržela dohromady 103 bodů z 224 možných a její úspěšnost tak činila 45,98 %.

Tabulka 5: Celková úspěšnost třídy 4.B

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4.B
224	103	28	45,98 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6: 4.B - vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	10	X	18	X	64,29 %
Otázka č.2	6	X	22	X	78,57 %
Otázka č.3	3	X	25	X	89,29 %
Otázka č.4	27	X	7	X	25 %
Otázka č.5	16	3	9	10,71 %	32,14 %
Otázka č.6	26	1	1	3,57 %	3,57 %
Otázka č.7	16	9	3	32,14 %	10,71 %
Otázka č.8	7	19	2	67,86 %	7,14 %

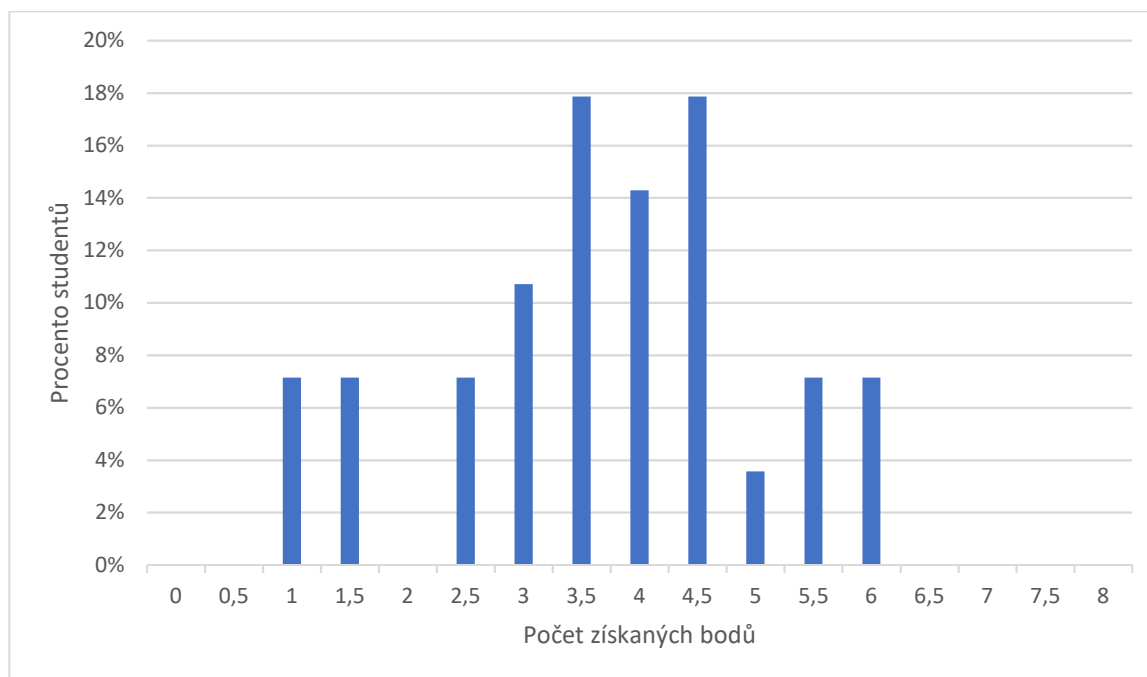
Zdroj: vlastní zpracování

Z celkových 28 studentů zodpovědělo správně první teoretickou otázku 18 studentů (64,29 %) a druhou teoretickou otázku 22 studentů (78,57 %). Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 25 studenty (89,29 %) a otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN byla správně zodpovězena 7 studenty (25 %).

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 9 studenty (32,14 %) a 3 studenti (10,71 %) získali 0,5 bodu. Z otázky číslo šest získal celý 1 bod pouze jediný student (3,57 %) a půl bodu obdržel též jeden student (3,57 %). Sedmou otázku správně zodpověděli 3 studenty (10,71 %) a 9 studentů (32,14 %) zodpovědělo dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázku zodpověděli naprosto správně 2 studenti (7,14 %) a 19 studentů (67,86 %) pouze vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Největší úspěšnosti dosáhli studenti u otázky číslo tři na výpočet jednoduchého úročení (89,29 % správných odpovědí) a naopak nejnižší úspěšnost byla zaznamenána u praktické otázky číslo šest, kdy 0,5 bodu i 1 bodu získalo 3,57 % studentů.

Graf 2: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.B

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu č. 2 plyne, že 0-0,5 bodů a 6,5-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 3,5 bodu, kterého dosáhlo 5 studentů (21,43 %) a stejné množství studentů dosáhlo též 4,5 bodu. Celkem 4 studenti (14,29 %) z testu získali 4 body a o jednoho studenta méně čili 10,71 % studentů získalo 3 body. Po 2 studentech (7,14 %) bylo zastoupeno ohodnocení 1, 1,5, 2,5, 5,5 a 6 bodů, kdy 1 bod byl nejnižší dosažený a 6 bodů naopak nejvíce v rámci celé třídy 4.B. Jeden student (3,57 %) pak získal 5 bodů.

Níže je opět uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu, jim příslušné počty studentů ve třídě 4.B a podíl v % (1 bod získali 2 studenti a tudíž $7,14\% = 2/28 \cdot 100$).

Tabulka 7: Obdržené body z testu ve třídě 4.B

Počet bodů	1	1,5	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6
Počet studentů	2	2	2	3	5	4	5	1	2	2
Podíl v %	7,14	7,14	7,14	10,71	17,86	14,29	17,86	3,57	7,14	7,14

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.3 Vyhodnocení testů ve třídě 4.C

Ve třídě 4.C se testování finanční gramotnosti zúčastnilo všech přítomných 23 studentů. Maximálně bylo ve zmíněné třídě možné získat 184 bodů. Úspěšnost finanční gramotnosti dosahovala 51,36 %, jelikož třída nasbírala celkem 94,5 bodů z osmibodového testu.

Tabulka 8: Celková úspěšnost třídy 4.C

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4.C
184	94,5	23	51,36 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 9: 4.C - vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	4	X	19	X	82,61 %
Otázka č.2	4	X	19	X	82,61 %
Otázka č.3	6	X	17	X	73,91 %
Otázka č.4	23	X	11	X	47,83 %
Otázka č.5	16	2	5	8,7 %	21,74 %
Otázka č.6	13	9	1	39,13 %	4,35 %
Otázka č.7	14	3	6	13,04 %	26,09 %
Otázka č.8	4	19	0	82,61 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

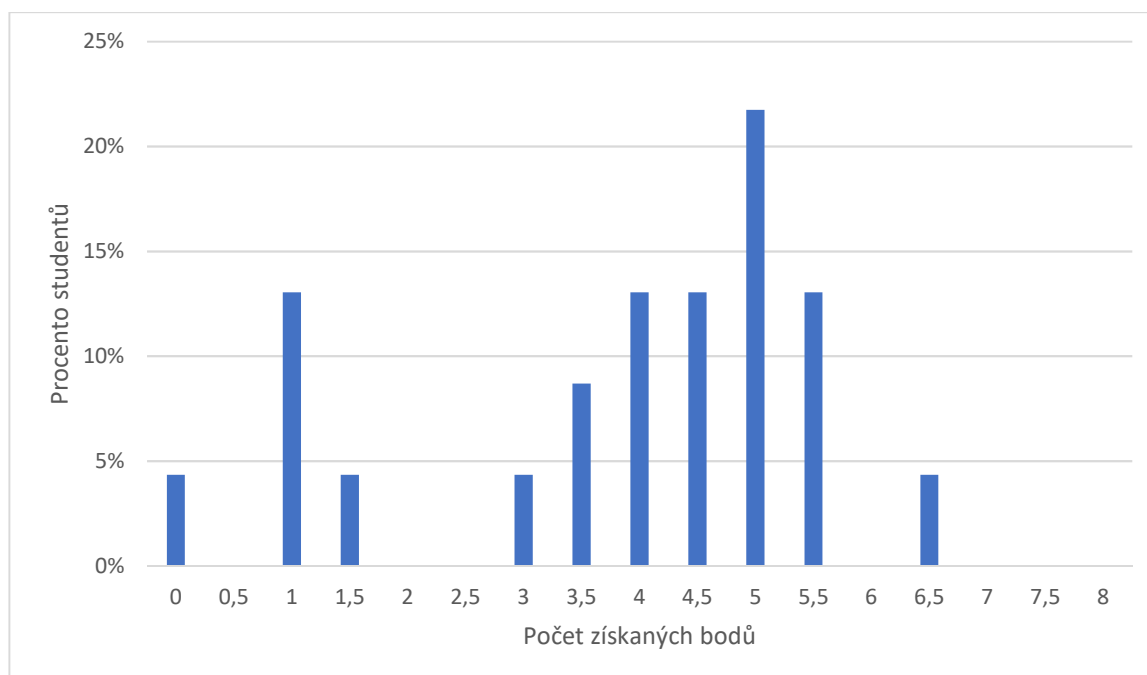
Z 23 studentů, kteří se zúčastnili testování finanční gramotnosti, zodpovědělo správně první teoretickou otázku 19 studentů (82,61 %) a též 19 studentů (82,61 %) i druhou teoretickou otázku. Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena

17 studenty (73,91 %) a otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN byla správně zodpovězena 11 studenty (47,83 %).

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 5 studenty (21,74 %) a 2 studenti (8,7 %) získali 0,5 bodu. Z otázky číslo šest získal celý 1 bod pouze jediný student (4,35 %) a půl bodu obdrželo 9 studentů (39,13 %). Sedmou otázku správně zodpovědělo 6 studentů (26,09 %) a 3 studenti (13,04 %) zodpověděli dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázku nezodpověděl správně žádný student (0 %) a 19 studentů (82,61 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti u teoretických otázek číslo jedna a dva (obě zvládlo odpovědět 82,61 % studentů) a naopak nejméně úspěšní byli u otázky číslo šest, ze které 1 bod obdržel pouze jediný student (4,35 %) a 0,5 bodu pak získalo 9 studentů (39,13 %).

Graf 3: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.C

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že 0,5, 2, 2,5, 6, 7, 7,5 a 8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 5 bodů, jež obdrželo 5 studentů (21,74 %). Po 3 studentech (13,04 %) bylo zastoupeno bodové ohodnocení 1, 4, 4,5 a 5,5 bodů. O jednoho studenta méně čili 8,7 % studentů získalo 3,5 bodu. Jediný student z testu získal 0 bodů (4,35 %), dále po jednom studentovi (4,35 %) bylo zastoupeno 1,5, 3 a 6,5 bodů.

Níže je opět uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu, jim příslušné počty studentů ve třídě 4.C a podíl v % (0 bodů získal 1 student a tudíž $4,35 \% = 1/23 \cdot 100$).

Tabulka 10: Obdržené body ve třídě 4.C

Počet bodů	0	1	1,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6,5
Počet studentů	1	3	1	1	2	3	3	5	3	1
Podíl v %	4,35	13,04	4,35	4,35	8,70	13,04	13,04	21,74	13,04	4,35

Zdroj: vlastní zpracování

4.3.4 Vyhodnocení testů ve třídě Oktáva

Ve třídě Oktáva, která jako jediná spadá do osmiletého studia, bylo při testování finanční gramotnosti přítomno 21 studentů. Za celou třídu bylo tedy možné z osmibodového testu získat maximálně 168 bodů. Reálně studenti z Oktávy nasbírali 83,5 bodů a celková úspěšnost činila 49,7 % a jednalo se tedy o nejméně úspěšnou třídu Gymnázia Strakonice.

Tabulka 11: Celková úspěšnost třídy Oktáva

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost Oktáva
168	83,5	21	49,7 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 12: Oktáva – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	3	X	18	X	85,71 %
Otázka č.2	9	X	12	X	57,14 %
Otázka č.3	2	X	19	X	90,48 %
Otázka č.4	20	X	1	X	4,76 %
Otázka č.5	4	3	14	14,29 %	66,67 %
Otázka č.6	20	0	1	0 %	4,76 %
Otázka č.7	8	8	5	38,1 %	23,81 %
Otázka č.8	5	16	0	76,19 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

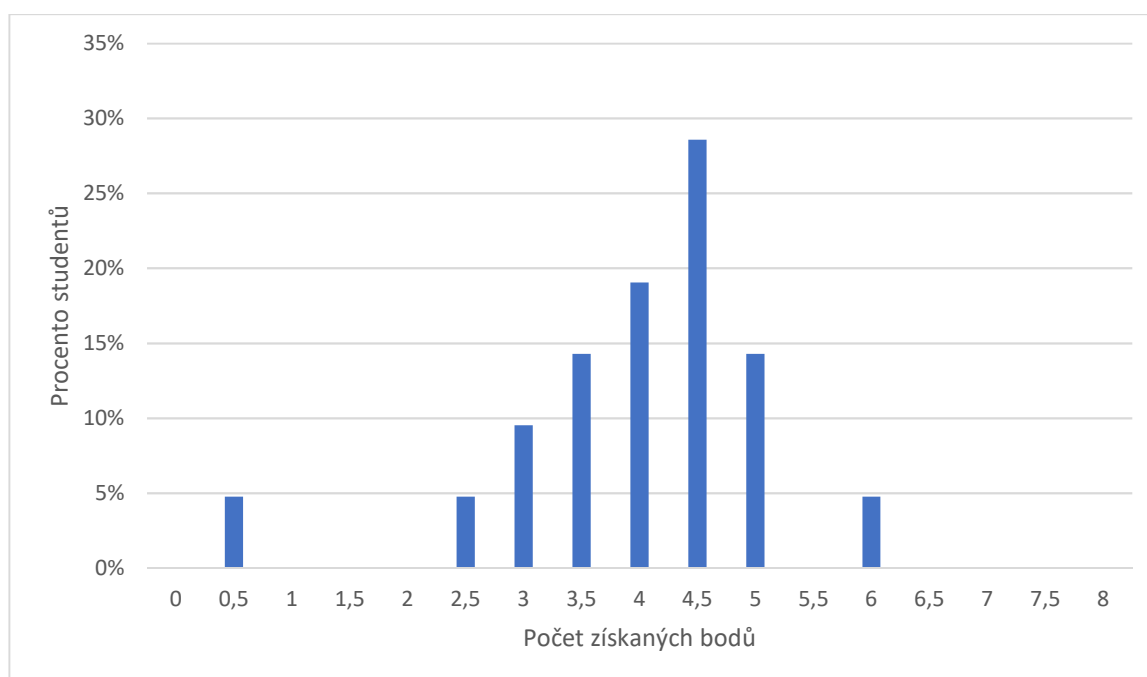
Ze zúčastněných 21 studentů zodpovědělo správně první teoretickou otázku 18 studentů (85,71 %) a druhou teoretickou otázku 12 studentů (57,14 %). Třetí otázka na

výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 19 studenty (90,48 %) a otázku číslo čtyři zaměřenou na výpočet RPSN byl schopen odpovědět jeden student (4,76 %).

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 14 studenty (66,67 %) a 3 studenti (14,29 %) získali 0,5 bodu. Z otázky číslo šest získal celý 1 bod pouze jediný student (4,76 %) a půl bodu neobdržel žádný student (0 %). Sedmou otázkou správně zodpovědělo 5 studentů (23,81 %) a 8 studentů (38,1 %) zodpovědělo dvě ze tří podotázek a obdrželo tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázkou nezodpověděl správně žádný student (0 %) a 16 studentů (76,19 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti u otázky číslo tři na výpočet jednoduchého úročení (90,48 %). Naopak nejméně úspěšní byli u otázky číslo čtyři na výpočet RPSN (4,76 % žáků) a dále u praktické otázky číslo šest, kterou správně zodpověděl též 1 žák (4,76 %).

Graf 4: Celkový přehled získaných bodů třídy Oktáva

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu lze vyčíst, že 0, 1-2, 5,5, 7-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 4,5 bodů, jež obdrželo 6 studentů (28,58 %). Druhým nejčetnějším ohodnocením byly 4 body, které získali 4 studenti (19,05 %). O jednoho studenta méně čili 14,29 % studentů získalo 3,5 a též 5 bodů. 2 studenti

(9,52 %) obdrželi 3 body a po jednom studentovi (4,76 %) bylo zastoupeno ohodnocení 0,5, 2,5 a 6 bodů.

Níže je opět uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu, jim příslušné počty studentů ve třídě 4.C a podíl v % (0,5 bodů získal 1 student a tudíž $4,76\% = 1/21 \cdot 100$).

Tabulka 13: Obdržené body třídy Oktáva

Počet bodů	0,5	2,5	3	3,5	4	4,5	5	6
Počet studentů	1	1	2	3	4	6	3	1
Podíl v %	4,76	4,76	9,52	14,29	19,05	28,58	14,29	4,76

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Finanční gramotnost Gymnázia Strakonice

Z důvodu komparace tří odlišných středních škol v jihočeském městě Strakonice jsou testy finanční gramotnosti vyhodnoceny vždy za celou příslušnou školu.

Tabulka 14: Finanční gramotnost Gymnázia Strakonice

	Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost
4.A	208	90,5	26	43,51 %
4.B	224	103	28	45,98 %
4.C	184	94,5	23	51,36 %
Oktáva	168	83,5	21	49,7 %
Celkem	784	371,5	98	47,39 %

Zdroj: vlastní zpracování

Ve výše uvedené tabulce jsou vyhodnoceny finanční gramotnosti jednotlivých tříd a v posledním řádku finanční gramotnost všech čtvrtých ročníků Gymnázia Strakonice, která dosáhla hodnoty 47,39 %. Z tabulky je patrná přibližně shodná úroveň znalostí gymnazistů v oblasti finanční gramotnosti a pouze v jedné třídě přesáhla úroveň 50 %. Testování finanční gramotnosti se zúčastnilo 98 gymnazistů, a tudíž maximální počet bodů činil 784 bodů. Studenti nasbírali dohromady 371,5 bodů a na jednoho žáka připadly necelé 4 body.

Tabulka 15: Gymnázium Strakonice – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	26	X	72	X	73,45 %
Otázka č.2	23	X	75	X	76,53 %
Otázka č.3	17	X	81	X	82,65 %
Otázka č.4	96	X	22	X	22,45 %
Otázka č.5	51	10	37	10,2 %	37,76 %
Otázka č.6	83	12	3	12,24 %	3,06 %
Otázka č.7	58	22	18	22,45 %	18,37 %
Otázka č.8	17	79	2	80,61 %	2,04 %

Zdroj: vlastní zpracování

Ve výše uvedené tabulce je zobrazen nejprve počet studentů se získanými body z jednotlivých otázek. Dále pak procentní úspěšnost každé otázky, a to z hlediska získání 1 bodu, odpovídajícího celkové správné odpovědi a u otázek č. 5-8 při možném získání 0,5 bodu. Za Gymnázium Strakonice se testování finanční gramotnosti zúčastnilo dohromady ze všech čtyř maturitních ročníků 98 studentů.

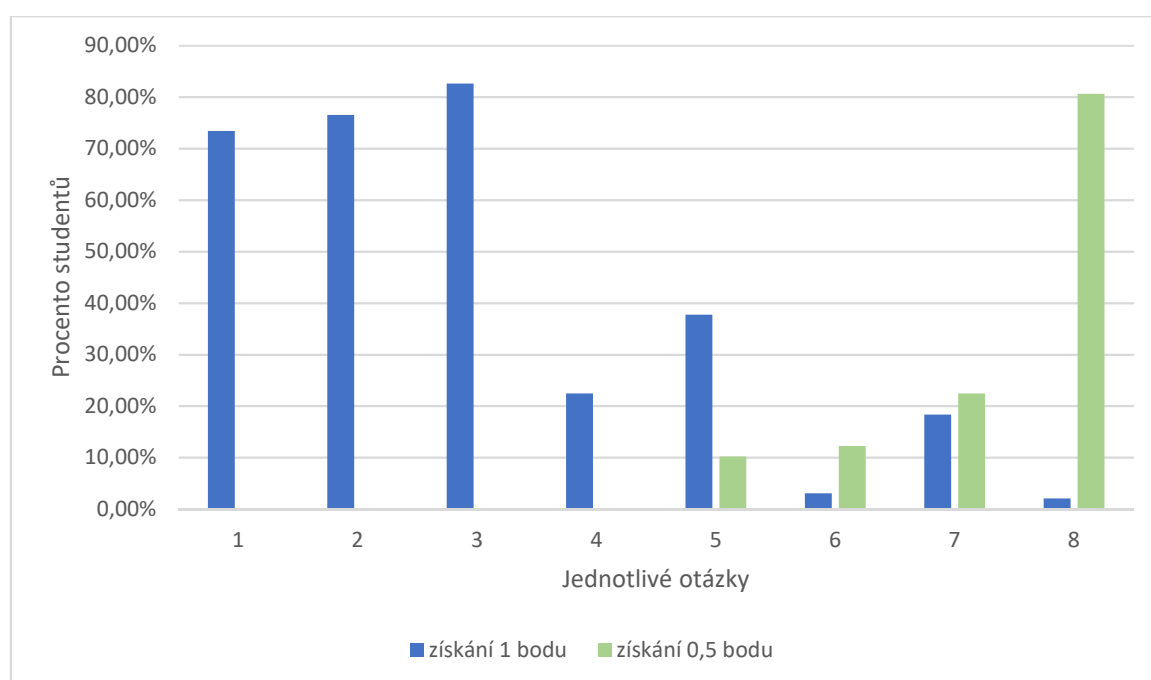
Z celkových 98 studentů zodpovědělo správně první otázku „*Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou*“ 72 studentů (73,45 %), druhou teoretickou otázku „*Co znamená inflace?*“ správně zodpovědělo 75 studentů (76,53 %). Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 81 studenty (82,65 %) a otázku číslo čtyři zaměřenou na výpočet RPSN bylo schopno zodpovědět 22 studentů (22,45 %).

Pátá otázka, týkající se zhodnocení rizik výňatku smluvních podmínek obsahujících rozhodčí doložku, byla správně zodpovězena 37 studenty (37,76 %) a jednalo se o první ze čtyř otázek, ze které bylo možné získat za částečnou odpověď 0,5 bodu. Ve zmíněné otázce číslo pět získalo 10 studentů 0,5 bodu (10,2 %), jestliže identifikovali rozhodčí doložku, avšak rizika smlouvy řádně nezhodnotili. Otázka číslo šest, ve které dotazovaní měli uvést, co znamená blankosměnka a jaká s sebou nese rizika, byla zcela zodpovězena 3 studenty (3,06 %). Dále 12 studentů (12,24 %) správně uvedlo, že se jedná o směnku s neúplným obsahem, avšak již nebylo schopno zhodnotit její rizika. Sedmá otázka zaměřena na Dohodu o provedení práce a Prohlášení poplatníka k dani z příjmů, složená ze třech dílčích podotázek, byla zcela správně zodpovězena 18 studenty (18,37 %). Pokud studenti správně odpověděli alespoň na dvě ze tří podotázek, získali 0,5 bodu a v tomto případě se jednalo o

22 studentů (22,45 %). Poslední osmou otázku „*Představte si situaci, kdy jste odmaturovali a nedostali jste se na žádnou vysokou školu, ani nejste zaměstnaní. Kam a do kolika dnů je v takovém případě vhodné se přihlásit?*“ zodpověděli zcela správně 2 studenti (2,04 %). 79 studentů (80,61 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti u praktické otázky číslo tři na výpočet jednoduchého úročení (82,65 %) a naopak nejnižší úspěšnost byla zaznamenána u otázky číslo šest, ze které 1 bod obdrželo 3,06 % studentů a 0,5 bodu 12,24 % studentů.

Graf 5: Gymnázium Strakonice – úspěšnost jednotlivých otázek

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu číslo 5 jsou znázorněny jednotlivé otázky a jim příslušné procento studentů, kteří byli schopni správně odpovědět. Modře jsou značena procenta studentů, kteří získali z jednotlivých otázek 1 bod. Zelená barva pak představuje procento studentů u otázek číslo 5-8 z praktického okruhu, kteří dosáhli 0,5 bodu za částečnou odpověď. Veškeré číselné údaje jsou uvedeny ve výše zobrazené tabulce číslo 15.

4.5 Vyhodnocení testů finanční gramotnosti – VOŠ, SPS a SOŠ

Strakonice

Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední odborná škola řemesel a služeb Strakonice je zastřešena pod jednou institucí. Jedná se o technicky zaměřenou školu, na které ve školním roce 2018/2019 byly v provozu čtyři maturitní ročníky z oboru strojírenství (4SA, 4SB a 4SC) a obalová technika (4OT). Všechny zmíněné třídy se zapojily do testování finanční gramotnosti. (58)

4.5.1 Vyhodnocení testů ve třídě 4OT

Při vyplňování Testu finanční gramotnosti bylo ve třídě 4OT přítomno 13 studentů. Z testu bylo možno získat maximálně 8 bodů čili celkem 104 bodů v rámci zmíněné třídy. Celková úspěšnost třídy 4OT dosáhla hodnoty 42,31 %, čemuž odpovídá získaných 44 bodů.

Tabulka 16: Celková úspěšnost třídy 4OT

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4OT
104	44	13	42,31 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 17: 4OT – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	5	X	8	X	61,54 %
Otázka č.2	2	X	11	X	84,62 %
Otázka č.3	4	X	9	X	69,23 %
Otázka č.4	12	X	2	X	15,38 %
Otázka č.5	10	1	2	7,69 %	15,38 %
Otázka č.6	12	1	0	7,69 %	0 %
Otázka č.7	6	3	4	23,08 %	30,77 %
Otázka č.8	2	11	0	84,62 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

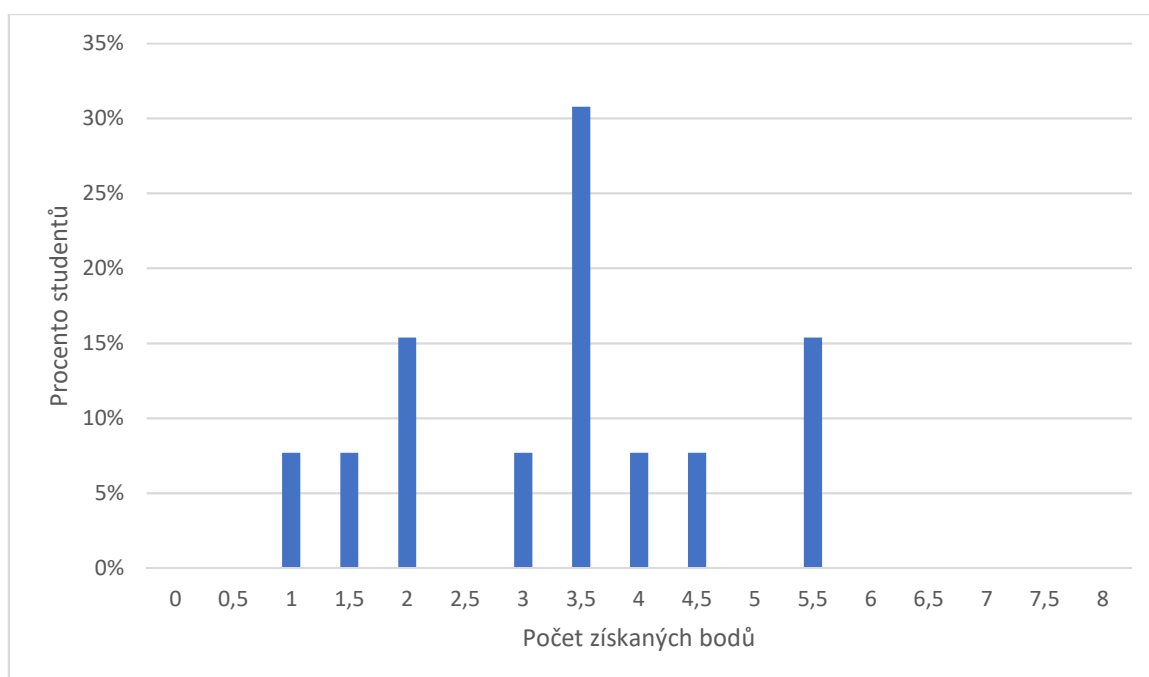
Ze 13 studentů, kteří se zúčastnili testování finanční gramotnosti, zodpovědělo správně první teoretickou otázku 8 studentů (61,54 %) a 11 studentů (84,62 %) bylo schopno zodpovědět druhou teoretickou otázku. Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla

správně zodpovězena 9 studenty (69,23 %) a otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN byla správně zodpovězena 2 studenty (15,38 %).

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 2 studenty (15,38 %) a 1 student (7,69 %) získal 0,5 bodu. Z otázky číslo šest nezískal celý 1 bod žádný student (7,69 %) a půl bodu obdržel 1 student (7,69 %). Sedmou otázku správně zodpověděli 4 studenti (30,77 %) a 3 studenti (23,08 %) zodpověděli dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázku nezodpověděl správně žádný student (0 %) a 11 studentů (84,62 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti v teoretické otázce číslo dva (84,62 %). Naopak nejnižší úspěšnost byla zaznamenána u otázky číslo čtyři šest (0 % studentů při získání 1 bodu a 7,69 % studentů při získání 0,5 bodu).

Graf 6: Celkový přehled získaných bodů třídy 4OT

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 6 zobrazuje škálu celkového možného počtu bodů a procento studentů, kteří jednotlivých bodů dosáhli. Z grafu je patrné, že 0, 0,5, 2,5, 5 a 6-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 3,5 bodu, kterého dosáhli 4 studenti (30,77 %). O dva studenty méně čili 15,38 % studentů získalo 2 body a stejně tak 5,5 bodu. Po jednom studentovi (7,69 %) mělo zastoupení 1, 1,5, 3, 4 a 4,5 bodu.

Pro větší přehlednost je níže uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu a jim příslušné počty studentů. Poslední řádek zvaný *podíl v %* odpovídá počtu studentů děleno studenty celkem a vynásobeným hodnotou 100 na procenta (například bodovému ohodnocení 1 bod přísluší 1 student a tudíž $7,69 \% = 1/13 \cdot 100$).

Tabulka 18: Obdržené body třídy 4OT

Počet bodů	1	1,5	2	3	3,5	4	4,5	5,5
Počet studentů	1	1	2	1	4	1	1	2
Podíl v %	7,69	7,69	15,38	7,69	30,77	7,69	7,69	15,38

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.2 Vyhodnocení testů ve třídě 4SA

Test finanční gramotnosti vyplnilo ve třídě 4SA 14 studentů. Třída získala dohromady 46 bodů z maximálně možných 112 bodů a úroveň finanční gramotnosti tedy dosáhla 41,07 %.

Tabulka 19: Celková úspěšnost třídy 4SA

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4SA
112	46	14	41,07 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 20: 4SA – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	5	X	9	X	64,29 %
Otázka č.2	6	X	8	X	57,14 %
Otázka č.3	2	X	12	X	85,71 %
Otázka č.4	14	X	6	X	42,86 %
Otázka č.5	11	2	1	14,29 %	7,14 %
Otázka č.6	14	0	0	0 %	0 %
Otázka č.7	8	4	2	28,57 %	14,29 %
Otázka č.8	4	10	0	71,43 %	0 %

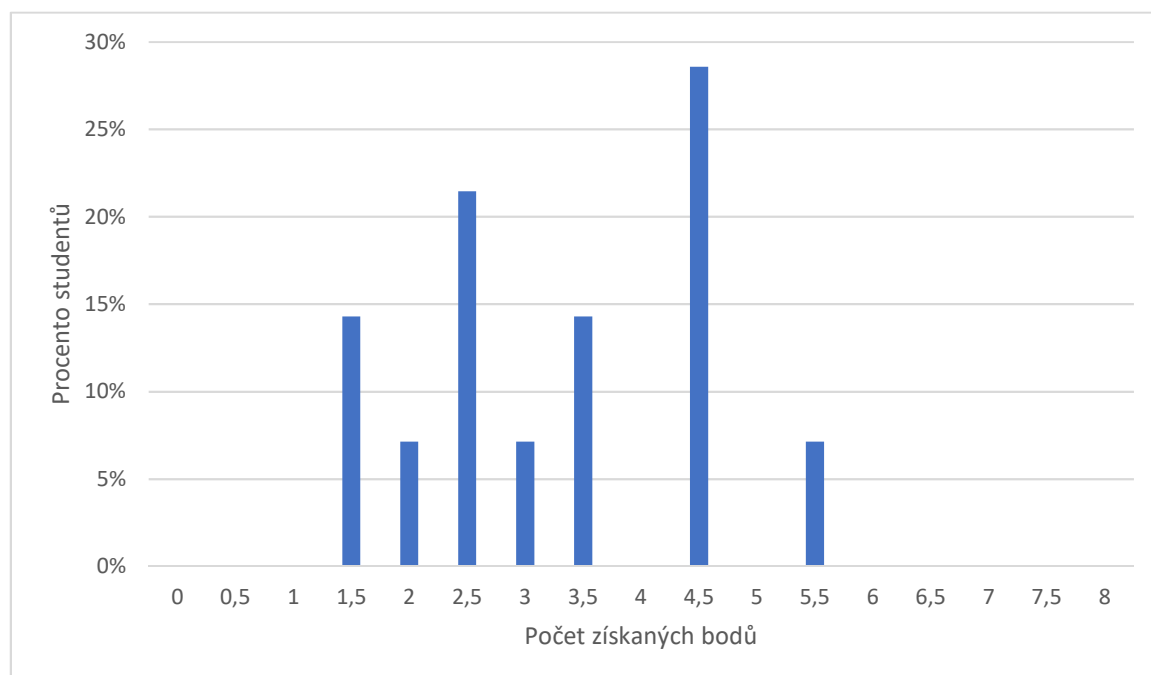
Zdroj: vlastní zpracování

Z celkových 14 studentů zodpovědělo správně první teoretickou otázku 9 studentů (64,29 %) a 8 studentů (57,14 %) zodpovědělo druhou teoretickou otázku. Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 12 studenty (85,71 %) a otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN byla správně zodpovězena 6 studenty (42,86 %).

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 1 studentem (7,14 %) a 2 studenti (14,29 %) získali 0,5 bodu. Z otázky číslo šest nezískal celý 1 bod ani 0,5 bodu žádný student. Sedmou otázku správně zodpověděli 2 studenti (14,29 %) a 4 studenti (28,57 %) zodpověděli dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázku nezodpověděl správně žádný student (0 %) a 10 studentů (71,43 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti ve výpočetní otázce číslo tři (85,71 %) a naopak nejméně úspěšní u otázky číslo šest týkající se blankosměnky, kdy žádný student nezískal 1 bod ani 0,5 bodu (0 %).

Graf 7: Celkový přehled získaných bodů třídy 4SA

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu lze vyčíst, že 0-1, 4, 5 a 6-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 4,5 bodů, jež obdrželi 4 studenti (28,57 %). Druhým nejčastějším ohodnocením bylo 2,5 bodu, které získali 3 studenti (21,43 %). O jednoho

studenta méně čili 14,29 % studentů získalo 1,5 a 3,5 bodu. Po jednom studentovi (7,14 %) bylo zastoupeno ohodnocení 2, 3 a 5,5 bodu.

Níže je opět uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu, jim příslušné počty studentů ve třídě 4.SA a podíl v % (1,5 bodů získali 2 studenti a tudíž $14,29\% = 2/14 \cdot 100$).

Tabulka 21: Obdržené body třídy 4SA

Počet bodů	1,5	2	2,5	3	3,5	4,5	5,5
Počet studentů	2	1	3	1	2	4	1
Podíl v %	14,29	7,14	21,43	7,14	14,39	28,57	7,14

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.3 Vyhodnocení testů ve třídě 4SB

Testování finanční gramotnosti se ve třídě 4SB zúčastnilo celkem 16 přítomných studentů. Počtu studentů odpovídalo maximálně možných 128 bodů z testu, avšak studenti nasbírali 54,5 bodů. Úspěšnost z testu finanční gramotnosti tak představovala 42,58 %.

Tabulka 22: Celková úspěšnost třídy 4SB

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4SB
128	54,5	16	42,58 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 23: 4SB – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	6	X	10	X	62,5 %
Otázka č.2	5	X	11	X	68,75 %
Otázka č.3	2	X	14	X	87,5 %
Otázka č.4	16	X	8	X	50 %
Otázka č.5	15	1	0	6,25 %	0 %
Otázka č.6	15	1	0	6,25 %	0 %
Otázka č.7	10	5	1	31,25 %	6,25 %
Otázka č.8	2	14	0	87,5 %	0 %

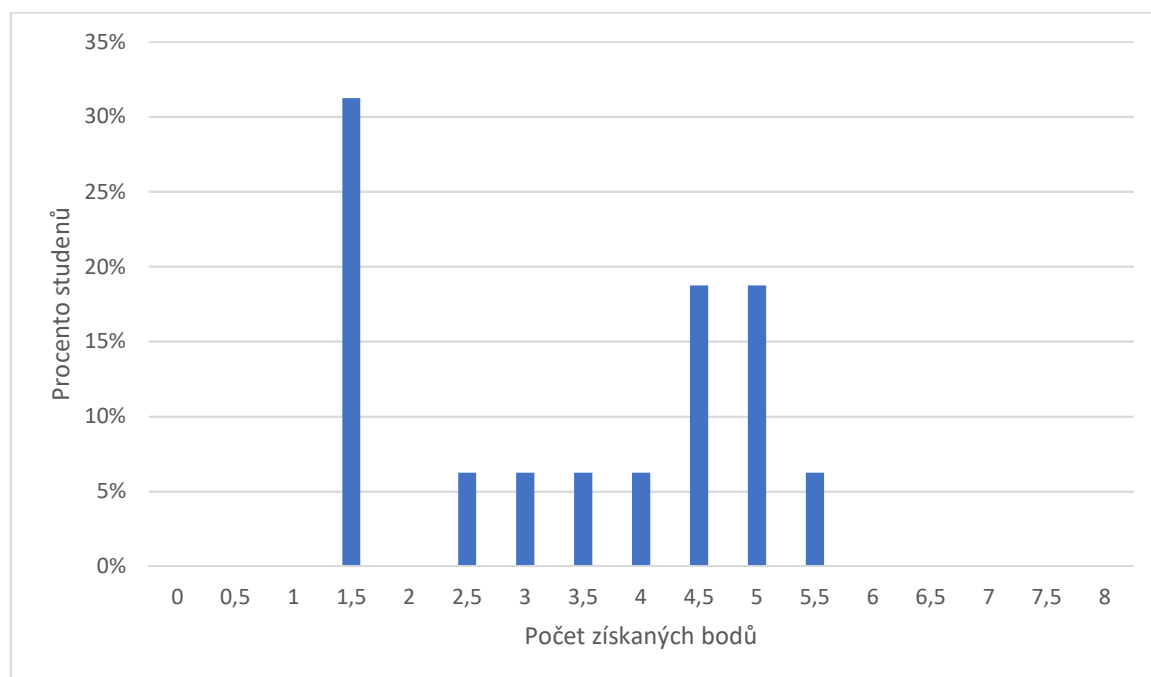
Zdroj: vlastní zpracování

Z 16 testovaných studentů zodpovědělo správně první teoretickou otázku 10 studentů (62,5 %) a druhou teoretickou otázku zodpovědělo 11 studentů (68,75 %). Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 14 studenty (87,5 %) a otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN byla správně zodpovězena 8 studenty (50 %).

Pátá i šestá praktická otázka nebyla naprosto správně zodpovězena žádným studentem (0 %) a 1 student (6,25 %) získal 0,5 bodu. Sedmou otázku správně zodpověděl 1 student (6,25 %) a 5 studentů (31,25 %) zodpověděli dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázku nezodpověděl správně žádný student (0 %) a 14 studentů (87,5 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti u výpočetní otázky číslo tři (87,5 %) a naopak nejnižší úspěšnost byla zaznamenána u otázek číslo pět a šest (0 % studentů získalo 1 bod a 6,25 % získalo 0,5 bodu, a to u obou otázek).

Graf 8: Celkový přehled získaných bodů třídy 4SB

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě grafu je patrné, že 0-1, 2 a 6-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 1,5 bodů, jež obdrželo 5 studentů (31,25 %).

Druhým nejčtenějším ohodnocením bylo 4,5 a 5 bodů, jež v obou případech získali 3 studenti (25 %). Po jednom studentovi (6,25 %) bylo zastoupeno ohodnocení 2,5-4 a 5,5.

Níže je opět uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu, jim příslušné počty studentů ve třídě 4.SB a podíl v % (1,5 bodů získalo 5 studentů a tudíž $31,25 \% = 5/16 \cdot 100$).

Tabulka 24: Obdržené body třídy 4SB

Počet bodů	1,5	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5
Počet studentů	5	1	1	1	1	3	3	1
Podíl v %	31,25	6,25	6,25	6,25	6,25	18,75	18,75	6,25

Zdroj: vlastní zpracování

4.5.4 Vyhodnocení testů ve třídě 4SC

Ve třídě 4SC bylo přítomno při testování finanční gramotnosti celkem 17 studentů. V rámci této třídy bylo možné získat maximálně 136 bodů. Úroveň finanční gramotnosti zmíněné třídy činila 41,18 %, což odpovídá obdrženým 56 bodů z osmibodového testu.

Tabulka 25: Celková úspěšnost třídy 4SC

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4SC
136	56	17	41,18 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 26: 4SC – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	10	X	7	X	41,18 %
Otázka č.2	2	X	15	X	88,24 %
Otázka č.3	5	X	12	X	70,59 %
Otázka č.4	17	X	5	X	29,41 %
Otázka č.5	11	4	2	23,53 %	11,77 %
Otázka č.6	16	1	0	5,88 %	0 %
Otázka č.7	11	4	2	23,53 %	11,77 %
Otázka č.8	0	17	0	100 %	0 %

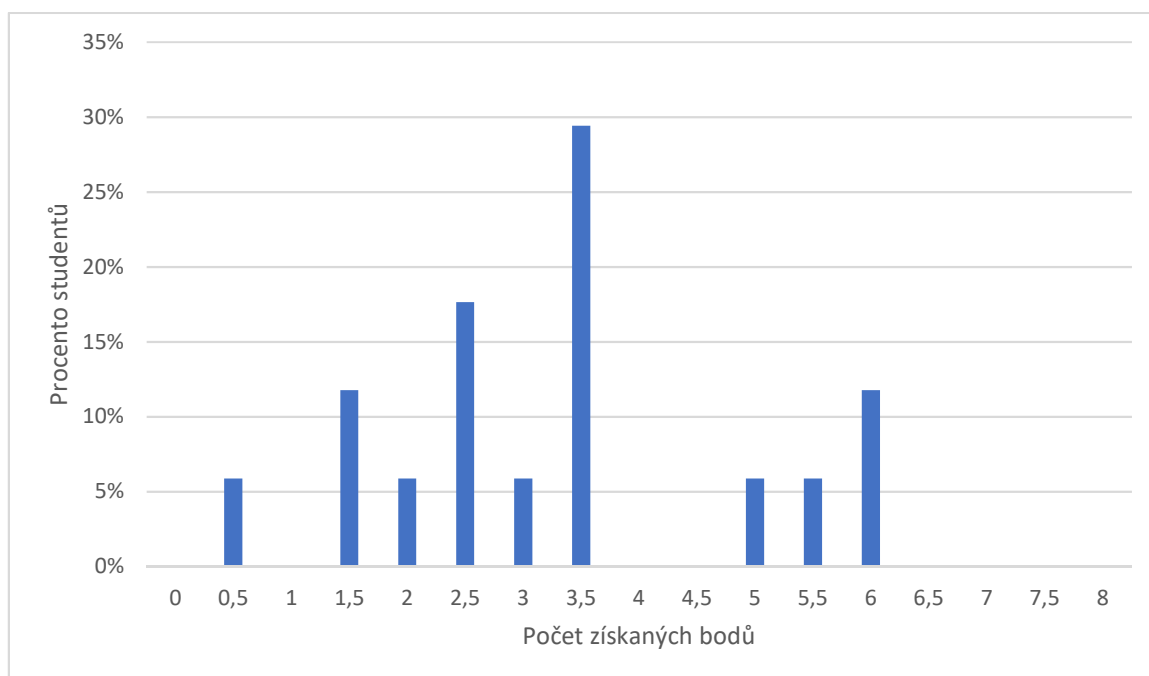
Zdroj: vlastní zpracování

Ze 17 studentů, kteří se zúčastnili testování finanční gramotnosti, zodpovědělo správně první teoretickou otázku 7 studentů (41,18 %) a druhou teoretickou otázku zvládlo odpovědět 15 studentů (88,24 %). Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 12 studenty (70,59 %) a otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN byla správně zodpovězena 5 studenty (29,41 %).

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 2 studenty (11,77 %) a 4 studenti (23,53 %) získali 0,5 bodu. Z otázky číslo šest nezískal celý 1 bod žádný student (0 %) a půl bodu obdržel 1 student (5,88 %). Sedmou otázku správně zodpověděli 2 studenti (11,77 %) a 4 studenti (23,53 %) zodpověděli dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu. Poslední osmou praktickou otázku nezodpověděl správně žádný student (0 %) a 17 studentů (100 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti u teoretické otázky číslo dva (88,24 % správných odpovědí) a naopak nejméně úspěšní byli u otázky číslo šest (0 % žáků při získání 1 bodu a 5,88 % při získání 0,5 bodu).

Graf 9: Celkový přehled získaných bodů třídy 4SC

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že 0, 1, 4, 4,5 a 6,5-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 3,5 bodu, jež obdrželo 5 studentů (29,41 %). Druhým

nejčtenějším ohodnocením bylo 2,5 bodu, jež získali 3 studenti (17,65 %). O jednoho studenta méně čili 11,77 % získalo 1,5 a 6 bodů. Po jednom studentovi (5,88 %) bylo zastoupeno ohodnocení 0,5, 2, 3, 5 a 5,5 bodů.

Níže je opět uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu, jim příslušné počty studentů ve třídě 4.SB a podíl v % (0,5 bodů získal 1 student a tudíž $5,88 \% = 1/17 \cdot 100$).

Tabulka 27: Obdržené body ve třídě 4SC

Počet bodů	0,5	1,5	2	2,5	3	3,5	5	5,5	6
Počet studentů	1	2	1	3	1	5	1	1	2
Podíl v %	5,88	11,77	5,88	17,65	5,88	29,41	5,88	5,88	11,77

Zdroj: vlastní zpracování

4.6 Finanční gramotnost VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice

Tabulka 28: Finanční gramotnost VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice

	Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost
4OT	104	44	13	42,31 %
4SA	112	46	14	41,07 %
4SB	128	54,5	16	42,58 %
4SC	136	56	17	41,18 %
Celkem	480	200,5	60	41,77 %

Zdroj: vlastní zpracování

Ve výše uvedené tabulce jsou vyhodnoceny finanční gramotnosti jednotlivých tříd a v posledním řádku finanční gramotnost všech čtvrtých ročníků VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice, která dosáhla hodnoty 41,77 %. Z tabulky je patrná přibližně shodná úroveň znalostí studentů VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice v oblasti finanční gramotnosti, avšak nejvyšší dosažená úroveň finanční gramotnosti u třídy 4SB (42,58 %) nepřesáhla nejnižší dosaženou úroveň třídy 4.A Gymnázia Strakonice (43,51 %). Testování finanční gramotnosti se zúčastnilo 60 studentů zmíněné školy, a tudíž maximální počet bodů činil 480 bodů. Studenti nasbírali dohromady 200,5 bodů a na jednoho žáka připadly přibližně 3 body.

Tabulka 29: VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	26	X	34	X	56,67 %
Otázka č.2	15	X	45	X	75 %
Otázka č.3	13	X	47	X	78,33 %
Otázka č.4	59	X	21	X	35 %
Otázka č.5	47	8	5	13,33 %	8,33 %
Otázka č.6	57	3	0	5 %	0 %
Otázka č.7	35	16	9	26,67 %	15 %
Otázka č.8	8	52	0	86,67 %	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Ve výše uvedené tabulce je zobrazen nejprve počet studentů se získanými body z jednotlivých otázek. Dále pak procentní úspěšnost každé otázky, a to z hlediska získání 1 bodu, odpovídajícího celkové správné odpovědi a u otázek č. 5-8 při možném získání 0,5 bodu. Za VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice se testování finanční gramotnosti zúčastnilo dohromady ze všech čtyř maturitních ročníků 60 studentů.

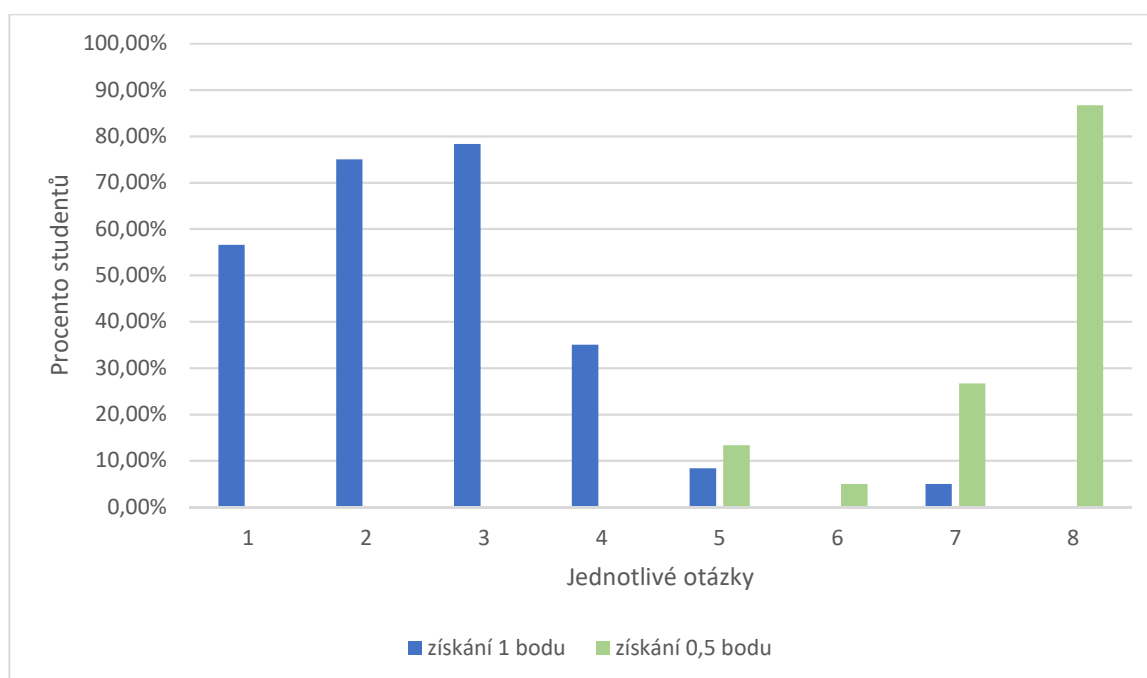
Z celkových 60 studentů zodpovědělo správně první otázku „*Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou*“ 34 studentů (56,67 %), druhou teoretickou otázku „*Co znamená inflace?*“ správně zodpovědělo 45 studentů (75 %). Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 47 studenty (78,33 %) a otázku číslo čtyři zaměřenou na výpočet RPSN zodpovědělo 21 studentů (35 %).

Pátá otázka, týkající se zhodnocení rizik výňatku smluvních podmínek obsahujících rozhodčí doložku, byla správně zodpovězena 5 studenty (8,33 %) a jednalo se o první ze čtyř otázek, ze které bylo možné získat za částečnou odpověď 0,5 bodu. Ve zmíněné otázce číslo pět získalo 8 studentů 0,5 bodu (13,33 %), jestliže identifikovali rozhodčí doložku, avšak rizika smlouvy řádně nezhodnotili. Otázka číslo šest, ve které dotazovaní měli uvést, co znamená blankosměnka a jaká s sebou nese rizika, nebyla zcela zodpovězena žádným studentem (0 %), pouze 3 studenti (5 %) správně uvedli, že se jedná o směnku s neúplným obsahem, avšak již nebyli schopni zhodnotit její rizika. Sedmá otázka zaměřena na Dohodu o provedení práce a Prohlášení poplatníka k dani z příjmů, složená ze třech dílčích podotázek, byla zcela správně zodpovězena 9 studenty (15 %). Pokud studenti správně odpověděli alespoň na dvě ze tří podotázek, získali 0,5 bodu a v tomto případě se jednalo o

16 studentů (26,67 %). Poslední osmou otázku „*Představte si situaci, kdy jste odmaturovali a nedostali jste se na žádnou vysokou školu, ani nejste zaměstnaní. Kam a do kolika dnů je v takovém případě vhodné se přihlásit?*“ nezodpověděl zcela správně žádný student (0 %). 52 studentů (86,67 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti v otázce číslo tři na výpočet jednoduchého úročení (78,33 %) a naopak nejnižší úspěšnost byla zaznamenána u otázky číslo šest (0 % studentů při získání 1 bodu a 5 % studentů při získání 0,5 bodu).

Graf 10: VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice - úspěšnost jednotlivých otázek

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu číslo 10 jsou znázorněny jednotlivé otázky a jim příslušné procento studentů, kteří byli schopni správně odpovědět. Modře jsou značena procenta studentů, kteří získali z jednotlivých otázek 1 bod. Zelená barva pak představuje procento studentů u otázek číslo 5-8 z praktického okruhu, kteří dosáhli 0,5 bodu za částečnou odpověď. Veškeré číselné údaje jsou uvedeny ve výše zobrazené tabulce číslo 29.

4.7 Vyhodnocení testů finanční gramotnosti – Euroškola

V době testování finanční gramotnosti (školní rok 2018/2019) byla na Euroškole ve Strakonících otevřena pouze jediná třída čtvrtého ročníku (4.D), a to v oboru hotelnictví a

turizmus. Ze všech středních škol ve Strakonících se jedná o jedinou soukromou školu s platbou školného. (59)

4.7.1 Vyhodnocení testů ve třídě 4.D

Ve třídě 4.D se testování finanční gramotnosti zúčastnilo 13 přítomných studentů. Maximálně bylo tedy možné získat 104 bodů v rámci této třídy. Reálně třída 4.D obdržela 35 bodů, což odpovídá úspěšnosti 33,65 %.

Tabulka 30: Celková úspěšnost třídy 4.D

Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost 4.D
104	35	13	33,65 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 31: 4.D – vyhodnocení jednotlivých otázek

	Počet studentů jednotlivých bodů			Procento studentů	
	0 bodů	0,5 bodu	1 bod	0,5 bodů v %	1 bod v %
Otázka č.1	6	X	7	X	53,85 %
Otázka č.2	3	X	10	X	76,92 %
Otázka č.3	10	X	3	X	23,08 %
Otázka č.4	13	X	3	X	23,08 %
Otázka č.5	11	1	1	7,69 %	7,69 %
Otázka č.6	12	1	0	7,69 %	0 %
Otázka č.7	9	3	1	23,08 %	7,69 %
Otázka č.8	0	11	2	84,62 %	15,38 %

Zdroj: vlastní zpracování

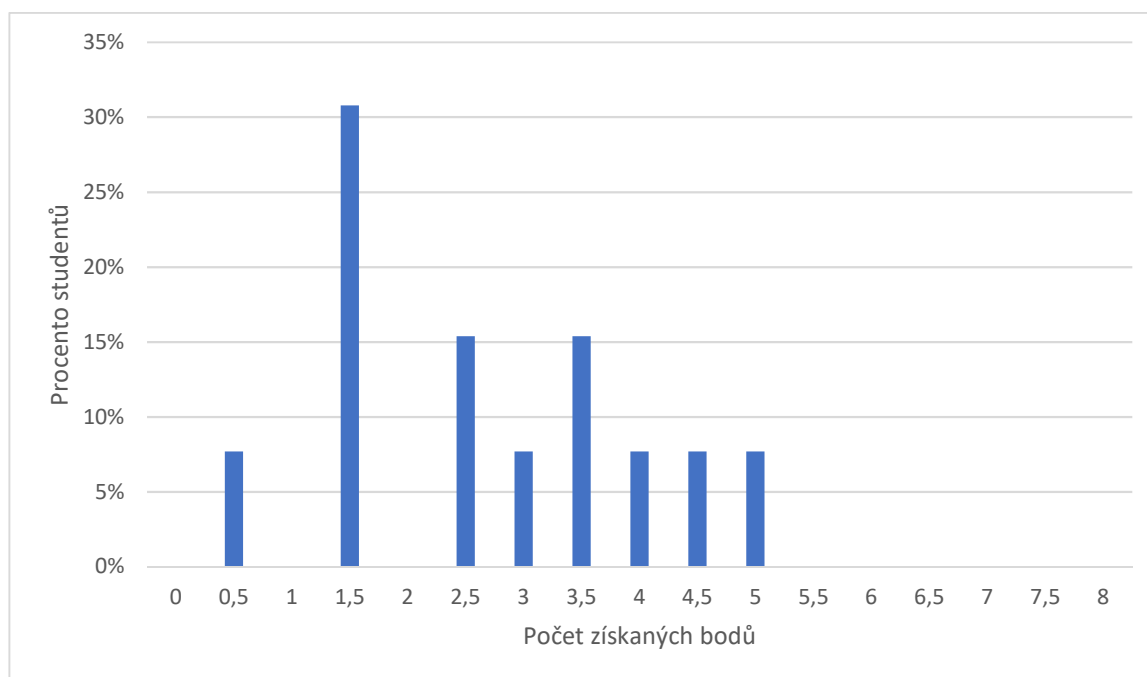
Z 13 studentů, kteří se zúčastnili testování finanční gramotnosti, zodpovědělo správně první teoretickou otázku 7 studentů (53,85 %) a druhou teoretickou otázku zvládlo odpovědět 10 studentů (76,92 %). Třetí otázka na výpočet jednoduchého úročení byla správně zodpovězena 3 studenty (23,08 %) a stejně tak otázka číslo čtyři zaměřena na výpočet RPSN.

Pátá praktická otázka byla zcela správně zodpovězena 1 studentem (7,69 %) a též 1 student (7,69 %) získali 0,5 bodu. Z otázky číslo šest nezískal celý 1 bod žádný student (0 %) a půl bodu obdržel 1 student (7,69 %). Sedmou otázku správně zodpověděl 1 student (7,69 %) a 3 studenti (23,08 %) zodpověděli dvě ze tří podotázek a obdrželi tak 0,5 bodu.

Poslední osmou praktickou otázku zodpověděli správně 2 studenti (15,38 %) a 11 studentů (84,62 %) však vědělo, že je vhodné se přihlásit na úřad práce, a tudíž dosáhli v této otázce 0,5 bodu.

Nejúspěšnější byli studenti u teoretické otázky číslo dva (76,92 %) a naopak nejnižší úspěšnost byla zaznamenána u otázky číslo šest (0 % žáků získalo 1 bod a 7,69 % žáků získalo 0,5 bodu).

Graf 11: Celkový přehled získaných bodů třídy 4.D

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu lze vyčíst, že 0, 1, 2 a 5,5-8 bodů nezískal žádný student. Největší bodové zastoupení představuje ohodnocení 1,5 bodu, jež obdrželi 4 studenti (30,77 %). Druhým nejčetnějším ohodnocením bylo 2,5 a 3,5 bodu, kterého dosáhli v obou případech 2 studenti (15,38 %). Po jednom studentovi (7,69 %) bylo zastoupeno ohodnocení 0,5, 3 a 4-5 bodů.

Níže je opět uvedena tabulka obsahující jednotlivé získané body z testu, jim příslušné počty studentů ve třídě 4.D a podíl v % (0,5 bodů získal 1 student a tudíž $7,69\% = 1/13 \cdot 100$).

Tabulka 32: Obdržené body ve třídě 4.D

Počet bodů	0,5	1,5	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Počet studentů	1	4	2	1	2	1	1	1
Podíl v %	7,69	30,77	15,38	7,69	15,38	7,69	7,69	7,69

Zdroj: vlastní zpracování

4.8 Finanční gramotnost Euroškola Strakonice

Tabulka 33: Finanční gramotnost Euroškola Strakonice

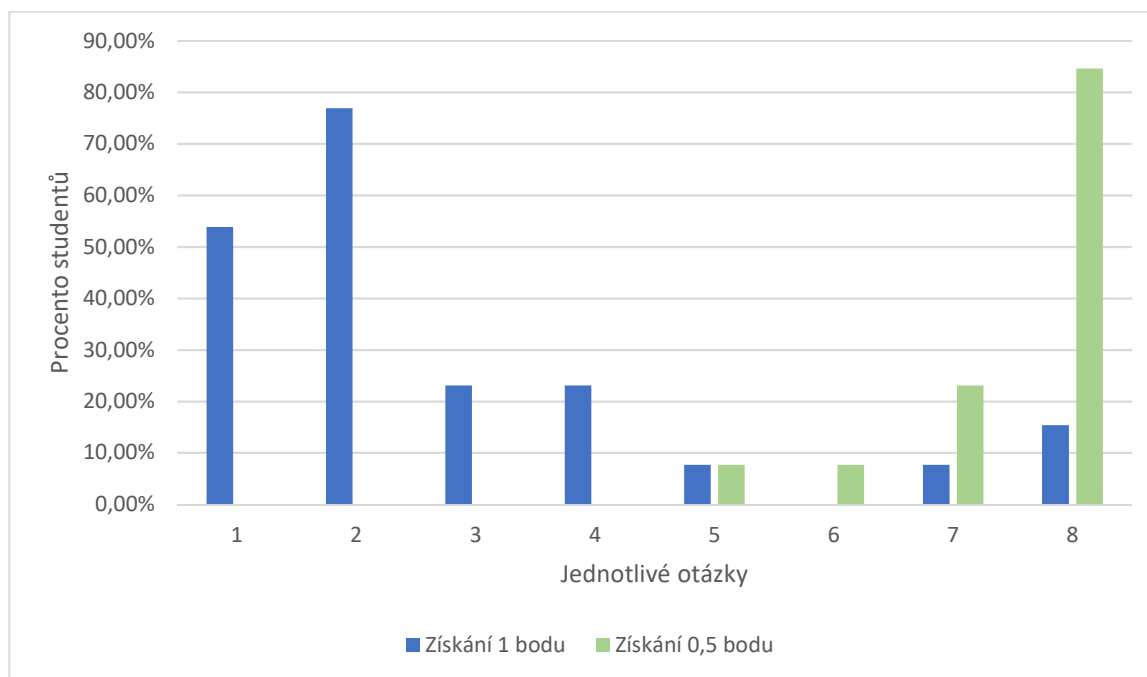
	Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost
4.D	104	35	13	33,65 %
Celkem	104	35	13	33,65 %

Zdroj: vlastní zpracování

Jelikož Euroškola měla ve školním roce 2018/2019 zastoupení pouze jednoho čtvrtého ročníku, rovná se úroveň finanční gramotnosti za celou školu finanční gramotnosti třídy 4.D. Úspěšnost Euroškoly tedy činí 33,65 %, což je nejnižší dosažená hodnota z celkového testování finanční gramotnosti. Testování finanční gramotnosti se zúčastnilo 13 studentů, a tudíž maximální počet bodů činil 104 bodů. Studenti nasbírali dohromady 35 bodů a na jednoho žáka připadlo přibližně 2,5 bodu.

Tabulka vyhodnocení jednotlivých otázek v rámci celé školy v tomto případě odpovídá již zmíněné třídě 4.D, jelikož se jednalo o jediný čtvrtý ročník na Euroškole Strakonice, a tudíž je tabulka číslo 31 uvedena v kapitole 4.7.1. Vyhodnocení testů ve třídě 4.D.

Graf 12: Euroškola Strakonice – úspěšnost jednotlivých otázek

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu číslo 12 jsou znázorněny jednotlivé otázky a jim příslušné procento studentů, kteří byli schopni správně odpovědět. Modře jsou značena procenta studentů, kteří získali z jednotlivých otázek 1 bod. Zelená barva pak představuje procento studentů u otázek číslo 5-8 z praktického okruhu, kteří dosáhli 0,5 bodu za částečnou odpověď. Veškeré číselné údaje jsou uvedeny ve výše zobrazené tabulce číslo 31 v kapitole 4.7.1. Vyhodnocení testů ve třídě 4.D.

4.9 Komparace středních škol

V této kapitole budou komparovány všechny tři střední školy – Gymnázium Strakonice, VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a Euroškola Strakonice, a to z hlediska dosažených výsledků z testu finanční gramotnosti.

Tabulka 34: Finanční gramotnost jednotlivých škol

	Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost
Gymnázium	784	371,5	98	47,39 %
VOŠ, SPŠ a SOŠ	480	200,5	60	41,77 %
Euroškola	104	35	13	33,65 %
Celkem	1 368	607	171	44,37 %

Zdroj: vlastní zpracování

V uvedené tabulce číslo 34 jsou uvedeny jednotlivé střední školy a jejich dosažené výsledky. Z každého testu bylo možné získat maximálně 8 bodů, a tudíž sloupec *maximum bodů* se u každé školy liší v závislosti na počtu studentů (například Gymnázium Strakonice mělo 98 studentů a tudíž $98 \cdot 8 = 784$ bodů). Sloupec *obdržené body* představuje reálně dosažený počet bodů z testu při daném počtu studentů za příslušnou školu. Posledním sloupcem je *úspěšnost*, která odpovídá podílu obdržených bodů / maximum bodů (pro Gymnázium Strakonice $371,5 / 784 = 47,39 \%$). V posledním řádku jsou dále všechny údaje uvedeny jako celková suma za všechny školy a celková úspěšnost je pak získána jako podíl celkových obdržených bodů / celkové maximum bodů čili $607 / 1368 = 44,37 \%$.

Aby bylo možné školy mezi sebou komparovat, je nutné pracovat s posledním sloupcem *úspěšnost* uvedeným v procentech, jelikož se školy liší v počtu studentů. Z tabulky zcela jasně vyplývá pořadí úspěšnosti jednotlivých škol. Nejlepších výsledků dosáhlo Gymnázium Strakonice se 47,39 %, poté VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice se 41,77 % a nejnižší úspěšnosti dosáhla Euroškola Strakonice se 33,65 %. Celková úroveň finanční gramotnosti za všechny školy činí 44,37 %.

Tabulka 35: Počet obdržených bodů za každou střední školu

	Počet bodů Gymnázium	Počet bodů VOŠ, SPŠ a SOŠ	Počet bodů Euroškola
Otázka č.1	$(0,5*0) + (1*72) = 72$	$(0,5*0) + (1*34) = 34$	$(0,5*0) + (1*7) = 7$
Otázka č.2	$(0,5*0) + (1*75) = 75$	$(0,5*0) + (1*45) = 45$	$(0,5*0) + (1*10) = 10$
Otázka č.3	$(0,5*0) + (1*81) = 81$	$(0,5*0) + (1*47) = 47$	$(0,5*0) + (1*3) = 3$
Otázka č.4	$(0,5*0) + (1*22) = 22$	$(0,5*0) + (1*21) = 21$	$(0,5*0) + (1*3) = 3$
Otázka č.5	$(0,5*10) + (1*37) = 42$	$(0,5*8) + (1*5) = 9$	$(0,5*1) + (1*1) = 1,5$
Otázka č.6	$(0,5*12) + (1*3) = 9$	$(0,5*3) + (1*0) = 1,5$	$(0,5*1) + (1*0) = 0,5$
Otázka č.7	$(0,5*22) + (1*18) = 29$	$(0,5*16) + (1*9) = 17$	$(0,5*3) + (1*1) = 2,5$
Otázka č.8	$(0,5*79) + (1*2) = 41,5$	$(0,5*52) + (1*0) = 26$	$(0,5*11) + (1*2) = 7,5$
Počet studentů	98	60	13

Zdroj: vlastní zpracování

Ve výše uvedené tabulce číslo 35 jsou tučně zobrazeny obdržené body z jednotlivých otázek za každou střední školu. Uvedené výpočty vychází z dat uvedených v tabulce 15 pro Gymnázium Strakonice, v tabulce 29 pro VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a v tabulce 31 pro Euroškolu Strakonice. U otázek číslo 1-4 je 0,5 bodu vždy násobeno číslem 0, jelikož 0,5 nebylo možné z daných otázek získat. U otázek 5-8 bylo možné získat 1 bod, ale také 0,5 bodu za částečnou odpověď. Například u Gymnázia Strakonice z otázky číslo 5 získalo 10 žáků 0,5 bodu a 37 žáků 1 bod, a tudíž $(0,5*10) + (1*37) = 42$ bodů z dané otázky.

Aby mohla být získaná data komparována, je potřeba získané body přepočítat na procenta, jelikož za každou školu se zúčastnil jiný počet studentů. Z tohoto důvodu je v posledním řádku uveden počet zúčastněných studentů za každou příslušnou školu.

Pro každou střední školu byl maximální počet bodů z každé jednotlivé otázky roven počtu studentů příslušné střední školy. Konkrétně například v případě Gymnázia Strakonice bylo možné získat z každé otázky maximálně 98 bodů. Z otázky číslo 1 žáci reálně obdrželi 72 bodů, a tudíž $72/98*100 = 73,47\%$. V případě VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice bylo možné získat maximálně 60 bodů, a tudíž byl počet obdržených bodů jednotlivých otázek dělen číslem 60. Obdobně byl výpočet proveden též pro Euroškolu Strakonice (maximálně 13 bodů).

Procentuální úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu je uvedena v následující tabulce číslo 36.

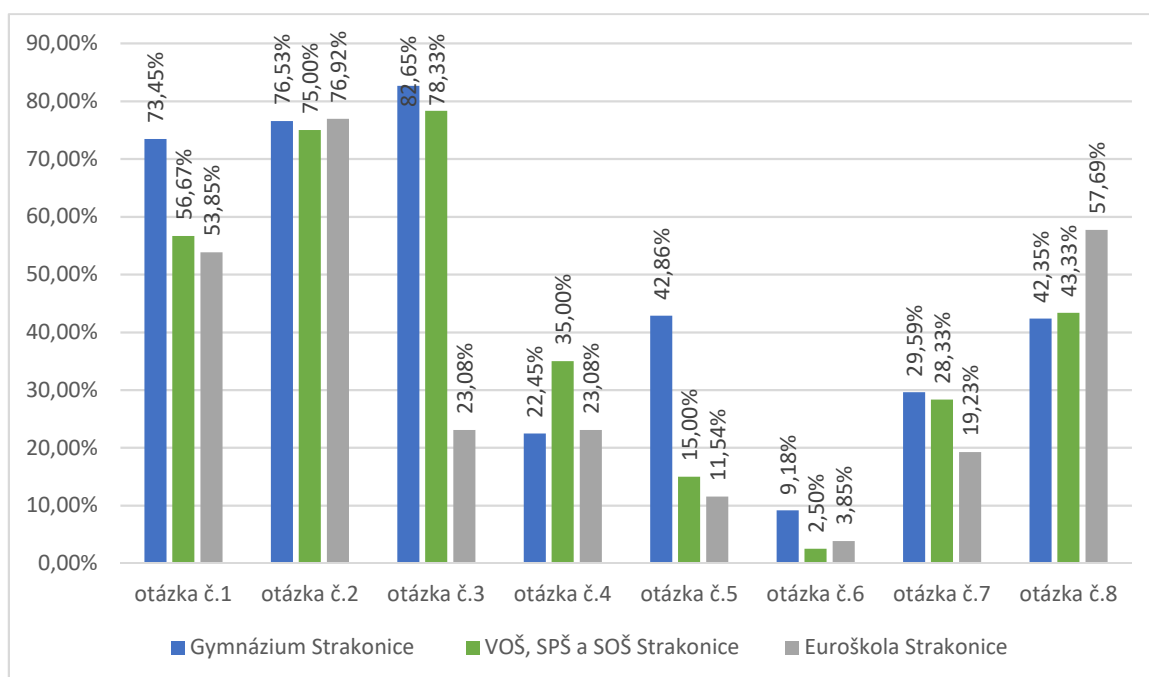
Tabulka 36: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu

	Procentní úspěšnost otázek Gymnázium	Procentní úspěšnost otázek VOŠ, SPŠ a SOŠ	Procentní úspěšnost otázek Euroškola
Otázka č.1	73,47 %	56,67 %	53,85 %
Otázka č.2	76,53 %	75,00 %	76,92 %
Otázka č.3	82,65 %	78,33 %	23,08 %
Otázka č.4	22,45 %	35,00 %	23,08 %
Otázka č.5	42,86 %	15,00 %	11,54 %
Otázka č.6	9,18 %	2,50 %	3,85 %
Otázka č.7	29,59 %	28,33 %	19,23 %
Otázka č.8	42,35 %	43,33 %	57,69 %

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce číslo 36 jsou vyobrazeny procentuální úspěšnosti jednotlivých otázek u každé ze tří středních škol. Například u otázky číslo 1 bylo nejméně úspěšné Gymnázium Strakonice se 73,45 %, dále pak s 56,67 % VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a nejvíce úspěšná byla Euroškola Strakonice s 53,85 %. Pro větší přehlednost byly dosažené úspěšnosti z jednotlivých otázek za každou školu zaneseny do grafu uvedeného níže.

Graf 13: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je patrná rozdílná úspěšnost jednotlivých otázek. První dvě otázky byly teoretického rázu a všechny tři střední školy byly v těchto otázkách nadprůměrné. Početní otázka číslo tři byla pro Gymnázium Strakonice (82,65 %) a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice (78,33 %) nejvíce úspěšnou z celého testu, Euroškola Strakonice byla úspěšná z 23,08 %. V otázce číslo čtyři, jež obsahovala další příklad, byla nejúspěšnější VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a její úspěšnost činila 35 %. Otázky číslo pět až osm spadaly do okruhu praktických otázek a jejich úspěšnost byla v porovnání s teoretickými otázkami velmi nízká. Nejméně úspěšnou otázkou pro všechny testované školy byla otázka číslo šest, kdy Gymnázium Strakonice získalo 9,18 % bodů, VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice 2,5 % a Euroškola Strakonice 3,85 %. Z tohoto okruhu otázek získala nadprůměrný počet bodů pouze Euroškola Strakonice u poslední osmé otázky (57,69 %).

Tabulka 37: Rozdíly úspěšnosti mezi školami

	Rozdíly úspěšnosti mezi školami		
	Gymnázium – VOŠ, SPŠ a SOŠ	Gymnázium – Euroškola	VOŠ, SPŠ a SOŠ – Euroškola
Otázka č.1	16,78 %	19,60 %	2,85 %
Otázka č.2	1,63 %	(-) 0,39 %	(-) 1,92 %
Otázka č.3	4,32 %	59,57 %	55,25 %
Otázka č.4	(-) 12,55 %	(-) 0,63 %	11,92 %
Otázka č.5	27,86 %	31,32 %	3,46 %
Otázka č.6	6,68 %	5,33 %	(-) 1,35 %
Otázka č.7	1,26 %	10,36 %	9,10 %
Otázka č.8	(-) 0,98 %	(-) 15,34 %	(-) 14,36 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka číslo 37 znázorňuje rozdíly úspěšnosti vždy mezi dvěma středními školami u jednotlivých otázek. Konkrétně zleva doprava mezi Gymnáziem Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice, mezi Gymnáziem Strakonice a Euroškolou Strakonice a v poslední řadě mezi VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a Euroškolou Strakonice.

Byla komparována veškerá data z tabulky číslo 36. Kupříkladu rozdíl úspěšnosti z otázky číslo 1 mezi školou Gymnázium Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice byl získán jako: $73,45 \% - 56,67 \% = 16,78 \%$. Z tohoto výsledku vyplývá, že Gymnázium Strakonice bylo o 16,78 % úspěšnější v otázce číslo 1, než VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice. Pokud je v tabulce číslo 36 uvedeno před procentuálním rozdílem mínus, znamená to, že

v dané otázce byla úspěšnější druhá škola z příslušného porovnání. Například rozdíl úspěšnosti u otázky číslo 4 opět mezi školou Gymnázium Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice je roven (-) 12,55 % (vypočteno 22,45 % - 35,00 % = (-) 12,55 %). Tento výsledek znamená, že v otázce číslo 4 byla úspěšnější VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice o 12,55 %.

Na základě tabulky lze vyčíst, ve kterých otázkách a o kolik procent byla jaká škola úspěšnější v jednotlivých otázkách. Gymnázium Strakonice bylo oproti VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice úspěšnější celkem v šesti otázkách, oproti Euroškole pak v pěti otázkách a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice vůči Euroškole mělo větší úspěšnost též v pěti otázkách.

Tabulka 38: Pořadí škol v jednotlivých otázkách

	Pořadí škol v jednotlivých otázkách		
	Gymnázium Strakonice	VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice	Euroškola Strakonice
Otázka č.1	1.	2.	3.
Otázka č.2	2.	3.	1.
Otázka č.3	1.	2.	3.
Otázka č.4	3.	1.	2.
Otázka č.5	1.	2.	3.
Otázka č.6	1.	3.	2.
Otázka č.7	1.	2.	3.
Otázka č.8	3.	2.	1.
Průměrné pořadí	1,63.	2,13.	2,25.

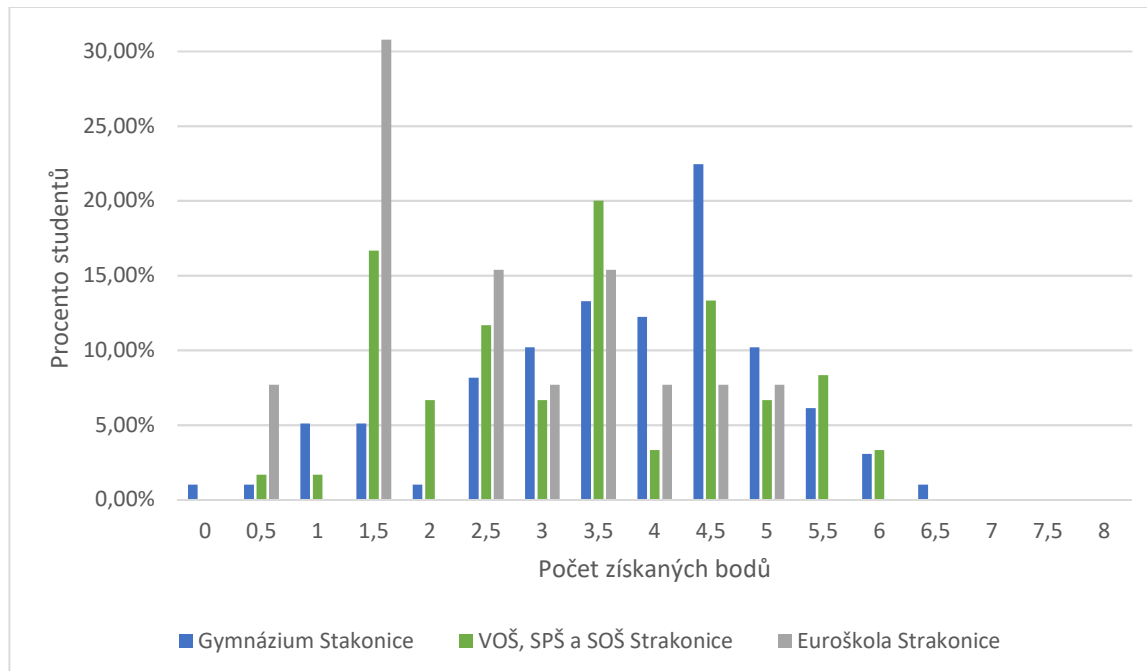
Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce číslo 38 jsou uvedena pořadí testovaných středních škol v jednotlivých otázkách. V posledním řádku je uvedeno průměrné pořadí dané střední školy. Gymnázium Strakonice bylo nejúspěšnější celkem v pěti otázkách, VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice v jedné otázce a Euroškola Strakonice v otázkách dvou. Třetí místo obsadilo Gymnázium Strakonice ve dvou otázkách, stejně tak VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a Euroškola ve čtyřech otázkách. Z posledního řádku je patné, že v konečném průměrném pořadí se nejprve umístilo Gymnázium Strakonice, dále pak VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a poté Euroškola Strakonice.

Pouze pořadí v jednotlivých otázkách není v celkovém měřítku vypovídající, avšak je z něj patná jistá vyrovnanost středních škol. Gymnázium Strakonice dosáhlo celkové

úspěšnosti 47,39 % a bylo tak ze všech tří škol neúspěšnější, nebylo však neúspěšnější ve všech jednotlivých otázkách.

Graf 14: Celkový přehled získaných bodů z testu za všechny střední školy

Zdroj: vlastní zpracování

Z testu finanční gramotnosti bylo možné získat maximálně 8 bodů, přičemž každá otázka byla ohodnocena nanejvýš 1 bodem a z otázek číslo 5-8 bylo možné získat za částečnou odpověď 0,5 bodu. Z testu finanční gramotnosti nezískal žádný student z žádné střední školy 7, 7,5 ani 8 bodů. Nejvíce získaných bodů z testu představovalo ohodnocení 6,5 bodu, jež dosáhlo pouze Gymnázium Strakonice. Studenti VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice dosáhli nejvýše 5,5 bodu a žáci Euroškoly Strakonice obdrželi nejvýše 5 bodů. 0 bodů z testu získalo pouze procento studentů z Gymnázia Strakonice, druhého nejnižšího ohodnocení 0,5 bodu pak získalo určitě procento všech středních škol. Nejčetnější bodové zastoupení v případě Euroškoly Strakonice představovalo ohodnocení 1,5 bodu, v případě VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice 3,5 bodu a za Gymnázium Strakonice 4,5 bodu.

5. Výsledky a diskuze

V rámci komparace úrovně finanční gramotnosti mezi jednotlivými středními školami bylo zjištěno, že nejvyšší úroveň dosáhlo Gymnázium Strakonice (47,39 %), druhých nejlepších výsledků dosáhla VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice (41,77 %) a nejnižší úroveň byla detekována u Euroškoly Strakonice (33,65 %). Pouze Gymnázium Strakonice přesáhlo svými znalostmi v oblasti finanční gramotnosti celkovou gramotnost škol dohromady, která činí 44,37 %.

V případě Gymnázia Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice se jedná o státní školy, Euroškola Strakonice je školou soukromou s platbou měsíčního školného. Finanční gramotnost není vyučována na žádné ze tří středních škol, avšak se lze domnívat, že na státních školách jsou kladeny vyšší nároky, a tudíž byli žáci schopni dosáhnout vyšších výsledků. Rozdíl v úspěšnosti mezi Gymnáziem Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice totiž činí 5,62 %, kdežto rozdíl úspěšnosti mezi Gymnáziem Strakonice a Euroškolou Strakonice činí 13,74 %, mezi VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a Euroškolou Strakonice pak 8,12 %.

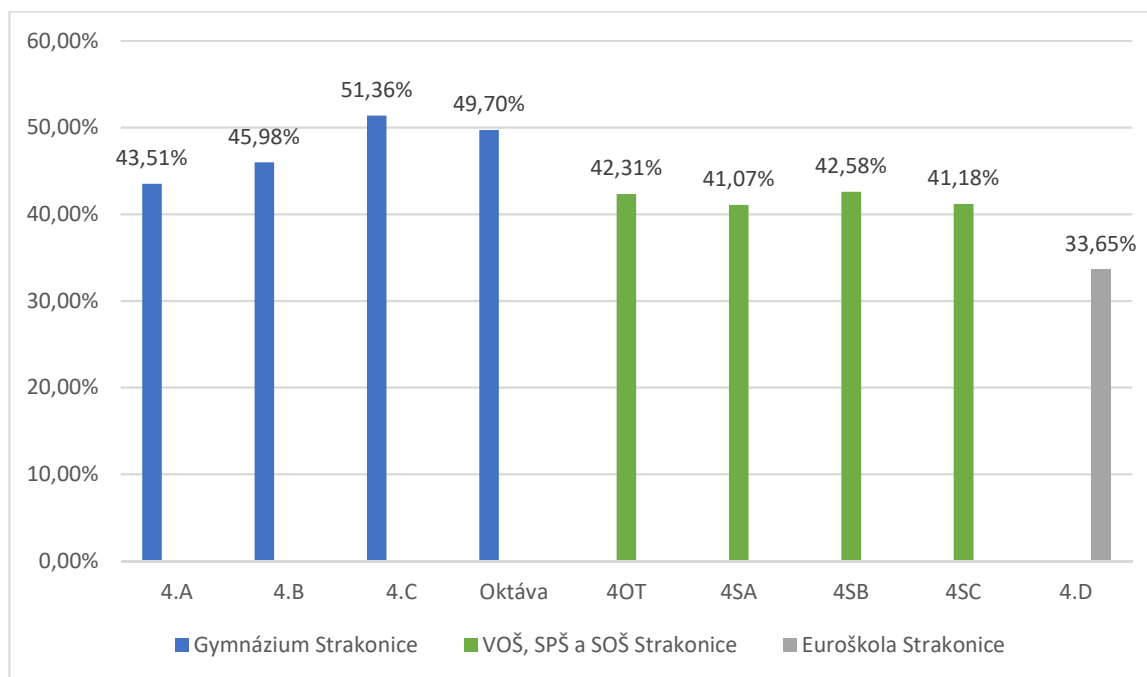
Tabulka 39: Finanční gramotnost jednotlivých škol a celková finanční gramotnost

	Maximum bodů	Obdržené body	Studenti celkem	Úspěšnost
Gymnázium	784	371,5	98	47,39 %
VOŠ, SPŠ a SOŠ	480	200,5	60	41,77 %
Euroškola	104	35	13	33,65 %
Celkem	1 368	607	171	44,37 %

Zdroj: vlastní zpracování

Za Gymnázium Strakonice byly testovány čtyři maturitní třídy, stejně tak za VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice. Na Euroškole Strakonice byla testována pouze jedna maturitní třída, jelikož ve školním roce 2018/2019 byla jako jediná v provozu. V následujícím grafu jsou uvedeny procentuální úspěšnosti všech jednotlivých škol.

Graf 15: Úspěšnost jednotlivých tříd všech středních škol

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi neúspěšnější a nejméně úspěšnou třídou Gymnázia Strakonice je znatelný rozdíl 7,85 %, avšak tato nejméně úspěšná třída dosáhla vyšší úrovně, než jakákoli třída zbylých dvou středních škol. U školy VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice jsou výsledky jednotlivých tříd velmi vyrovnané, rozdíl nejvíce a nejméně úspěšné třídy činí 1,51 %. Značně nejnižší úroveň dosáhla třída 4.D Euroškola Strakonice, jejíž rozdíl s nejméně úspěšnou třídou VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice činí 7,42 %, s nejméně úspěšnou třídou Gymnázia Strakonice pak 9,86 % (s neúspěšnější dokonce 17,71 %).

Tabulka 40: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu

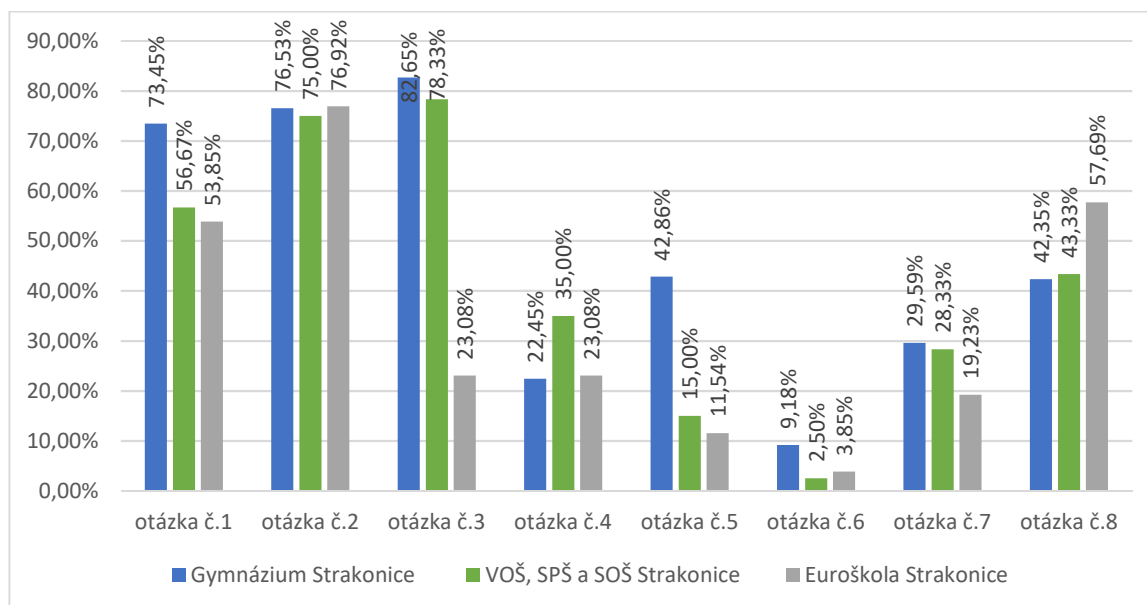
	Procentní úspěšnost jednotlivých otázek		
	Gymnázium Strakonice	VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice	Euroškola Strakonice
Otázka č.1	73,45 %	56,67 %	53,85 %
Otázka č.2	76,53 %	75,00 %	76,92 %
Otázka č.3	82,65 %	78,33 %	23,08 %
Otázka č.4	22,45 %	35,00 %	23,08 %
Otázka č.5	42,86 %	15,00 %	11,54 %
Otázka č.6	9,18 %	2,50 %	3,85 %
Otázka č.7	29,59 %	28,33 %	19,23 %
Otázka č.8	42,35 %	43,33 %	57,69 %

Zdroj: vlastní zpracování

Jelikož bylo testování finanční gramotnosti prováděno u maturitních ročníků, jedná se o žáky, kteří budou buďto pokračovat ve studiu na vysoké škole či si budou hledat zaměstnání. Test finanční gramotnosti byl koncipován z otázek, ve kterých by se měli tito žáci alespoň v určité míře orientovat, aby předešli finančním problémům, do kterých by se v budoucnosti mohli dostat.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že v teoretických pojmech se všechny střední školy orientují nadprůměrně. V prvním praktickém příkladu byla dosažena vysoká úspěšnost u obou státních škol (82,65 % Gymnázium Strakonice a 78,33 % VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice) a v případě soukromé Euroškoly Strakonice bylo dosaženo pouhých 23,08 %. Druhý praktický příklad zaznamenal značně podprůměrnou úspěšnost u všech středních škol. V okruhu praktických otázek, které se týkají reálných situací, byla celkově velmi nízká úspěšnost. Nejméně úspěšnou otázkou pro všechny testované školy byla otázka číslo šest, kdy Gymnázium Strakonice získalo 9,18 % bodů, VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice 2,5 % a Euroškola Strakonice 3,85 %. Z tohoto okruhu otázek získala nadprůměrný počet bodů pouze Euroškola Strakonice u poslední osmé otázky (57,69 %). Tento okruh otázek lze považovat za nejdůležitější, jelikož promítá reálné situace, a tudíž výsledky v těchto otázkách všech tří škol je možné považovat za nedostatečné.

Graf 16: Úspěšnost jednotlivých otázek za každou střední školu

Zdroj: vlastní zpracování

Z důvodu interpretace a komparace zjištěných výsledků testu finanční gramotnosti byly v úvodu vlastní práce stanoveny tři výzkumné otázky, které budou nyní v kapitole výsledky a diskuze buďto potvrzeny či vyvráceny.

Výzkumné otázky:

- 1) Bude Gymnázium Strakonice finančně nejgramotnější?
- 2) Bude rozdíl ve finanční gramotnosti mezi státní a soukromou školou?
- 3) Bude celková úspěšnost studentů dosahovat hodnoty více než 50 %?

Na základě testování finanční gramotnosti a vzájemné komparace bylo zjištěno, že Gymnázium Strakonice dosáhlo nejvyšší úrovně (47,39 %) a lze tedy první výzkumnou otázku potvrdit. Testování se zúčastnily dvě státní střední školy (Gymnázium Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice) a jedna soukromá střední škola (Euroškola Strakonice). Rozdíl mezi státními školami, byl 5,62 % a je možné ho považovat za minimální. Avšak rozdíl mezi státní a soukromou školou neboli Gymnáziem Strakonice a Euroškolou Strakonice činil 13,74 %, mezi VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a Euroškolou Strakonice pak 8,12 %. Tímto zjištěním byla tedy potvrzena druhá výzkumná otázka, jež predikovala rozdíl úspěšnosti mezi státní a soukromou školou. Celková úspěšnost studentů všech středních škol dohromady dosáhla 44,37 %, čímž byla vyvrácena poslední výzkumná otázka, která předpokládala úroveň finanční gramotnosti více než 50 %.

Finanční gramotnost není v žádné formě vyučována na žádné ze tří zúčastněných středních škol v jihočeském městě Strakonice. Okruh teoretických otázek vykázal poměrně vysokou úroveň znalostí žáků. Na Gymnáziu Strakonice se žáci s pojmy, které se v těchto otázkách objevily, mohou setkat v předmětu základy společenských věd, na VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a Euroškole Strakonice pak v předmětu ekonomie. Velmi nízká úroveň zjištěná v praktických otázkách svědčí o absenci znalostí takovýchto reálných situací testovaných žáků.

Je žádoucí zvýšit úroveň finanční gramotnosti budoucích generací a předejít tak potencionálním finančním problémům populace v České republice. Bylo by vhodné zajistit výuku finanční gramotnosti na středních školách alespoň v posledním ročníku studia či pořádání přednášek v průběhu studia.

6. Závěr

Cílem diplomové práce byla komparace zjištěné úrovně finanční gramotnosti žáků čtvrtých ročníků mezi jednotlivými středními školami v jihočeském městě Strakonice. Ke zjištění úrovně finanční gramotnosti bylo využito testu, který obsahoval celkem osm otázek. Nejprve byla vyhodnocována finanční gramotnost za každou zúčastněnou třídu čtvrtého ročníku. Na Gymnáziu Strakonice se jednalo o čtyři třídy, na VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice též o čtyři třídy a na Euroškole Strakonice o jednu třídu.

Na základě vyhodnocení testů v rámci jednotlivých škol bylo zjištěno, že nejvyšší úroveň dosáhlo Gymnázium Strakonice (47,39 %), druhých nejlepších výsledků dosáhla VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice (41,77 %) a nejnižší úroveň byla detekována u Euroškoly Strakonice (33,65 %). V případě Gymnázia Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice se jedná o státní školy, Euroškola Strakonice je školou soukromou s platbou měsíčního školného. Rozdíl v úspěšnosti mezi státními školami Gymnáziem Strakonice a VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice činí 5,62 % a lze ho považovat za minimální. Naopak rozdíl úspěšnosti mezi státní a soukromou školou dosahuje mezi Gymnáziem Strakonice a Euroškolou Strakonice 13,74 %, mezi VOŠ, SPŠ a SOŠ Strakonice a Euroškolou Strakonice pak 8,12 %.

Celkem se ze všech tří středních škol zúčastnilo 171 žáků čtvrtých ročníků, kteří obdrželi dohromady 607 bodů z 1 368 možných a celková úroveň finanční gramotnosti těchto žáků dosahuje 44,37 %.

Ze tří stanovených výzkumných otázek byly na základě provedeného výzkumu dvě potvrzeny. Bylo predikováno, že Gymnázium Strakonice bude finančně nejgramotnější, což bylo v praktické části práce potvrzeno, dále pak byl detekován značný rozdíl v úspěšnosti mezi státní a soukromou školou, především mezi Gymnáziem Strakonice a Euroškolou Strakonice, čímž byla potvrzena druhá výzkumná otázka. Třetí výzkumná otázka byla vyvrácena, jelikož předpokládala celkovou úroveň finanční gramotnosti více než 50 %, avšak reálně byla studenty dosažena úroveň 44,37 %.

Finanční gramotnost v České republice zajišťuje Ministerstvo financí a ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a s Českou národní bankou byla vydána v roce 2010 takzvaná Národní strategie finančního vzdělávání, a to především z důvodu zvyšování úrovně finanční gramotnosti občanů České republiky. Z důvodu vývoje potřeb a podmínek došlo v květnu roku 2018 k předložení revidované Národní strategie finančního vzdělávání.

Finanční gramotnost představuje soubor znalostí a dovedností, jež občan potřebuje k tomu, aby byl schopen finančně zabezpečit sebe, ale i svou rodinu. Finančně gramotný člověk se dokáže orientovat v peněžní a cenové problematice a též je schopen spravovat rodinný rozpočet a přizpůsobovat se měnícím životním situacím.

Základními podsložkami finanční gramotnosti jsou peněžní gramotnost, která zahrnuje pravomoci nezbytné pro řízení hotovostních a bezhotovostních peněz. Cenová gramotnost, jež se týká zejména cenových mechanismů, inflace, hrubého domácího produktu, nezaměstnanosti a daňového systému. Dále pak rozpočtová gramotnost, ve které jsou obsaženy kompetence nezbytné pro správu rodinného rozpočtu a zvládání finančních životních situací. Numerická gramotnost představuje řešení úloh a orientování se v číslech, gramotnost informační obsahuje schopnost rozpoznat a umět pracovat s relevantními informacemi. Poslední právní gramotnost se pak zabývá orientací občanů v daném právním systému, přehledem o svých právech a povinnostech a případných možnostech pomoci.

Finanční vzdělávání představuje systematický celek využívaný za účelem posílení úrovně finanční gramotnosti občanů České republiky. Podporuje občana jako spotřebitele a přispívá k rozvoji společnosti i ekonomiky státu. Je potřeba klást důraz na finanční vzdělávání, jelikož dochází k růstu zadluženosti obyvatel a neschopnosti své závazky splácet.

7. Bibliografie

1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [Online] Dostupné z: <https://msmt.cz/file/31443_1_1/>.
2. Ministerstvo financí Česká republika. *Návrh revidované Národní strategie finančního vzdělávání*. [Online] Poslední revize: 15. 5. 2018. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_Konzultace_2018-05-15_NSFV-20-draft1.docm>.
3. ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. Praha : M. Škvára, 2011. ISBN 978-80-904823-0-2.
4. POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-152-9.
5. NAVRÁTILOVÁ, Petra, JIŘÍČEK, Michal, ZLÁMAL, Jaroslav. *Finanční gramotnost - učebnice učitele*. Prostějov : Computer Media, 2013. ISBN 978-80-7402-151-0.
6. BAILY, Martin Neil, FRIEDMAN Philip. *Macroeconomics, financial markets, and the international sector*. Homewood : Irwin, 1991. ISBN 0-256-03339-0.
7. REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. Praha : Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-3671-6.
8. Česká národní banka. *Složení statutárních orgánů*. [Online] Dostupné z: <http://www.historie.cnb.cz/cs/statutarni_organy/>.
9. Česká bankovní asociace. *Bankovní sektor*. [Online] Praha: CZI, s.r.o. Dostupné z: <<https://www.czech-ba.cz/cs/bankovni-sektor>>.
10. Občanské půjčky. *Nebankovní půjčky*. [Online] Dostupné z: <<http://www.obcanskepujcky.cz/clanek-nebankovni-pujcky.html>>.
11. Peníze.cz. *Změny v nebankovních půjčkách. Končí přechodné období pro poskytování úvěrů*. [Online] Dostupné z: <<https://www.penize.cz/pujcky/336381-zmeny-v-nebankovnich-pujckach-konci-prechodne-obdobi-pro-poskytovani-uveru>>.
12. BERMAN, Karen, KNIGHT Joe, CASE, Joe. *Financial Intelligence*. New York : Perseus Books, 2013. ISBN 978-1494561253.
13. DOUBKOVÁ, Anna, TOMEK, Karel. *Finanční gramotnost pro každého*. Stařeč : INFRA, 2016. ISBN: 978-80-86666-64-8.

14. FINANCE.CZ. *Jak fungují spotřebitelské úvěry a půjčky*. [Online] Dostupné z: <<https://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/hotovostni-pujcky/abeceda-hotovostnich-uveru/co-je-to-spotrebitelsky-uver/>>.
15. Peníze.cz. *Spotřebitelské úvěry*. [Online] Dostupné z: <<https://www.penize.cz/spotrebitelske-uvery>>.
16. Peníze.cz. *Kontokorent*. [Online] Dostupné z: <<https://www.penize.cz/kontokorentni-uvery>>.
17. Peníze.cz. *Za kolik můžete do minusu? Srovnání kontokorentů u účtů bez poplatků*. [Online] Dostupné z: <<https://www.penize.cz/kontokorentni-uvery/314839-za-kolik-muzete-do-minusu-srovnani-kontokorentu-u-uctu-bez-poplatku>>.
18. Peníze.cz. *Hypotéky*. [Online] Dostupné z: <<https://www.penize.cz/hypoteky>>.
19. Peníze.cz. *Hypotéky přísněji! Jak vysokou hypotéku smíte nově dostat?* [Online] Dostupné z: <<https://www.penize.cz/hypoteky/336892-hypoteky-prisneji!-jak-vysokou-hypoteku-smite-nove-dostat>>.
20. Ministerstvo financí Česká republika. *Účty*. [Online] Dostupné z: <<https://www.psfv.cz/cs/penize-a-ucty/ucty>>.
21. REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODERA, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVOŘÁK, Petr. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha : Management Press, 2014. ISBN 978-80-7261-279-6.
22. KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví*. Brno : Bizbooks, 2012. ISBN 978-80-265-0001-8.
23. Asociace českých stavebních spořitelén. *Členové AČSS*. [Online] Dostupné z: <<http://www.acss.cz/cz/acss/clenove-acss/>>.
24. Ušetřete s měsec.cz. *Státní podpora ze stavebního spoření*. [Online] Praha: Internet Info, s.r.o. Dostupné z: <<http://prodej.mesec.cz/stavebni-sporeni/texty/statni-podpora-ze-stavebniho-sporeni/>>.
25. Peníze.cz. *Cashback. Vybrat si při placení nákupu peníze bude jednodušší*. [Online] Dostupné z: <<https://www.penize.cz/debetni-karty/337505-cashback-vybrat-si-pri-placeni-nakupu-penize-bude-jednodussi>>.
26. Garanční systém finančního trhu. *Co je pojištěno?* [Online] Dostupné z: <<https://www.garancnisystem.cz/co-je-pojisteno/#text>>.

27. Garanční systém finančního trhu. *Kolik je pojištěno?* [Online] Dostupné z: <https://www.garancnisystem.cz/kolik-je-pojisteno/#text>.
28. POLOUČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. Praha : C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-462-7.
29. Česká národní banka. *Co je ukazatel RPSN?* [Online] Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/spotrebitel/ochrana_spotrebitele/rpsn.html.
30. BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, SVOBODA, Roman. *Mikroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7380-453-4.
31. Česká národní banka. *Co to je inflace?* [Online] Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/faq/co_to_je_inflace.html.
32. Český statistický úřad. *Indexy spotřebitelských cen - inflace - časové řady*. [Online] Poslední revize: 9. 8. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/isc_cr.
33. Český statistický úřad. *Inflace, míra inflace - metodika*. [Online] Poslední revize: 17. 7. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace#4.
34. Český statistický úřad. *Inflace - druhy, definice, tabulky*. [Online] Poslední revize: 10. 9. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace.
35. JUREČKA, Václav a kolektiv. *Makroekonomie 2., aktualizované vydání*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4386-8.
36. Český statistický úřad. *Hrubý domácí produkt (HDP) - Metodika*. [Online] Poslední revize: 31. 8. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produkthdp.
37. FISCHER, Stanley, DORNBUSCH, Rudiger, SCHMALENSEE, Richard. *Introduction to macroeconomics*. New York : McGraw-Hill, 1988. ISBN 0-07-021010-1.
38. Český statistický úřad. *Evropský srovnávací program*. [Online] Poslední revize: 27. 1. 2015. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnaciprogram.
39. Český statistický úřad. *Využití lidských zdrojů*. [Online] Poslední revize: 20. 12. 2014. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-2108-06-v_letech_2000_az_2005-3_3_nezamestnanost.
40. Český statistický úřad. *Zaměstnanost, nezaměstnanost*. [Online] Poslední revize: 31. 8. 2018. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace.

41. ROJÍČEK, Marek, SPĚVÁČEK, Vojtěch, VEJMĚLEK, Jan, ZAMRAZILOVÁ, Eva, ŽDÁREK, Václav. *Makroekonomická analýza, teorie a praxe*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978-80-271-9474-2.
42. MAAYTOVÁ, Alena, PAVEL, Jan, OCHRANA, František a kolektiv. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-9948-3.
43. Finanční správa. *Popis systému*. [Online] Poslední revize: 1. 1. 2013. Dostupné z: <<http://www.financnisprava.cz/cs/dane/danovy-system-cr/popis-systemu>>.
44. Aktuálně.cz. *Sazby daně z přidané hodnoty a změny DPH*. [Online] Poslední revize: 1. 3. 2018. Praha: Economia, a.s. Dostupné z: <<https://www.aktualne.cz/wiki/finance/dph-dan-z-pridane-hodnoty-sazby-zmeny/r~0d2bd12edbab11e488b0002590604f2e/>>.
45. Partners. *Jak ovládnout své peníze: finanční plánování pro každého*. Brno : BizBooks, 2013. ISBN 978-80-265-0127-5.
46. TOMANOVÁ, Veronika. FINANCE.cz. *Zdanění příjmu z dohody o provedení práce pro rok 2019*. [Online] Poslední revize: 20. 11. 2018. Dostupné z: <<https://www.finance.cz/zpravy/finance/405249-zdaneni-privydelku-z-dohod-o-provedeni-prace/>>.
47. DLOUHÁ, Petra. Peníze.cz. *Dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti 2018. Rady a kalkulačka*. [Online] Poslední revize: 15. 1. 2018. Dostupné z: <<https://www.penize.cz/mzda-a-plat/329866-dohoda-o-provedeni-prace-a-dohoda-o-pracovni-cinnosti-2018-rady-a-kalkulacka>>.
48. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana, SMRČKA, Luboš a kol. *Finanční vzdělávání pro střední školy*. Praha : C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-008-9.
49. Ministerstvo financí Česká republika. *Oddlužení*. [Online] Dostupné z: <<https://www.psfv.cz/cs/rodinne-finance/oddluzeni>>.
50. Ministerstvo financí Česká republika. *Spotřebitel*. [Online] Dostupné z: <<https://www.psfv.cz/cs/ochrana-spotrebitele/spotrebitel>>.
51. Ministerstvo financí Česká republika. *Dohled nad ochranou spotřebitele*. [Online] Dostupné z: <<https://www.psfv.cz/cs/popis-financniho-trhu/dohled-nad-ochranou-spotrebitele>>.
52. Finanční arbitr. *Finanční arbitr - základní informace*. [Online] Dostupné z: <<https://www.finarbitr.cz/cs/financni-arbitr/zakladni-informace.html>>.

53. Ministerstvo financí Česká republika. *Rozhodčí doložka*. [Online] Dostupné z:
<<https://www.psfv.cz/cs/tipy-navody/rozhodci-dolozka>>.
54. Ministerstvo financí Česká republika. *Rozhodčí řízení*. [Online] Dostupné z:
<<https://www.psfv.cz/cs/reseni-sporu/mimosoudni-reseni-sporu/rozhodci-rizeni>>.
55. ČEPICOVÁ, Kateřina. *Nejčastější právní situace, rádce pro každý den*. Brno : Edika, 2014. ISBN 978-80-266-0406-8.
56. Creditportal. *Bezhotovostní půjčka Credit 365*. [Online] Dostupné z:
<<https://www.creditportal.cz/cs/>>.
57. Gymstr. *O škole*. [Online] Dostupné z: <http://gymstr.cz/o_skole>.
58. Vyšší odborná škola, střední průmyslová škola, střední odborná škola řemesel a služeb Strakonice. *O škole*. [Online] Dostupné z:
<<http://cms.edookit.net/vosstrakonice/www/>>.
59. ESO Education Group. *Hotelnictví a turismus*. [Online] Dostupné z:
<<https://strakonice.euroskola.cz/pro-zajemce/hotelnictvi-a-cestovni-ruch/>>.

8. Přílohy

Test finanční gramotnosti

Počet získaných bodů: ____ / 8max.

Dobrý den,

jmenuji se Kristýna Nováková a jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty na České zemědělské univerzitě v Praze. Výsledky tohoto testu budou využity v rámci mé diplomové práce Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel. Test se skládá celkem z 8 otázek, přičemž první 2 jsou teoretického rázu, dále 2 praktické příklady a v závěru 4 otázky z praxe. **Test je oboustranný.** Předem velice děkuji za vyplnění.

Pokuste se vysvětlit následující pojmy.

1. Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou?

2. Co znamená inflace?

Praktické příklady

3. Na spořicí účet s úrokovou sazbou 1,5 % p.a. jste vložili 20 000 Kč. Jaká bude výše naspořené částky za rok, jestliže se jedná o roční připisování úroků? (Výpočet bez zohlednění daně z příjmů)

4. Chcete si u nebankovní instituce půjčit 5 000 Kč se splatností 3 měsíce. Níže je uvedena nabídka z webových stránek vybrané nebankovní společnosti. Jaké jsou celkové náklady na obsluhu úvěru za 3 měsíce?

Chci půjčit

- 5 000 Kč +

Splatím za

3 měsíce

První splátka

21.12.2018

Reprezentativní příklad

Kalkulace půjčky

Půjčka:	5 000 Kč
Poplatky:	2 649,67 Kč
Úroky:	98,97 Kč
Poskytnutí půjčky:	22.11.2018
Celkem splatno:	7 748,64 Kč
Měsíční splátka:	2 583 Kč
RPSN:	1 507,54 %
Úrok:	12,0 % p.a.

Roční procentní sazba nákladů (RPSN)
Jedná se o celkové náklady úvěru vyjádřené jako roční procento celkové výše úvěru.

Výše RPSN činí 1 507,54 %, přičemž výpočet věřitele je založen na předpokladu, že smlouva o spotřebitelském úvěru trvá po sjednanou dobu a klient i věřitel plní své povinnosti řádně a včas.

Praktické otázky

5. Půjčujete si u úvěrové společnosti peníze za podmínek viz. níže. Zhodnoťte rizika této smlouvy pro Vás.

Strany této smlouvy se dohodly, že v případě jakéhokoliv sporu majetkové povahy, vzniklého v budoucnu mezi nimi či jejich právními nástupci, a to ze všech právních sporů plynoucích z této smlouvy, či práv a povinností, které mají trvat i po skončení takového závazkového vztahu, budou rozhodovány v rozhodčím řízení s vyloučením pravomoci obecných soudů, ve smyslu zak. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. V případě takového sporu se strany dohodly, že sporné záležitosti budou rozhodovány jediným rozhodcem jmenovaným společností XXX, s.r.o. ze seznamu rozhodců vedeného společností XXX, s.r.o....

6. Jdete na brigádu, kde budete pracovat s penězi. Vedoucí po Vás požaduje podepsání blankosměnky pro krytí případné Vámi vzniklé škody. Uveďte, co blankosměnka znamená a jaká s sebou nese rizika.

7. Na brigádě jste podepsali Dohodu o provedení práce (dále jen DPP) spolu s Prohlášením poplatníka k dani z příjmu. Vysvětlete, co Prohlášení poplatníka k dani z příjmu pro Vás znamená, u kolika zaměstnavatelů ho lze v jednom měsíci podepsat a kolik smíte na DPP u jednoho zaměstnavatele odpracovat hodin za rok.

8. Představte si situaci, kdy jste odmaturovali a nedostali jste se na žádnou vysokou školu, ani nejste zaměstnaní. Kam a do kolika dnů je v takovém případě vhodné se přihlásit?